

Holy Bible

Aionian Edition®

Ökhs' I Tsĭn Ik Sĭn Ni Matthew Ot Sĭn Ai Pi

Blackfoot Matthew

AionianBible.org

The world's first Holy Bible untranslation

100% free to copy and print

also known as "The Purple Bible"

Holy Bible Aionian Edition ®

Ōkhs' I Tsīn Ik Sīn Ni Matthew Ot Sīn Ai Pi
Blackfoot Matthew

CC Attribution NoDerivatives 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 7/13/2024

Source copyright: Public Domain

British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 7/19/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

History

Siksiká at AionianBible.org/History

- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 135 languages.
- 05/01/24 - 371 translations now available in 151 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew	11
---------------	----

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o sĭnaks' oaiĕxĕsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiau' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaiĭmmiuax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaiĭmmiuaie; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaiĭmmiuaie; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omŭx'nin'a; ki David omŭx'ina ikuyiu' Solomon, annök' ake'uök itom'itomiuök Urias man'itotsipokaiĭmmiuaie; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toöpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sadoc; ki Sadoc ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaiĭmmiuök Jesus, anĭstau Christ. **17** David otsĭs'tsits'unoauai Abraham itsipuk' süpokosĭnimotseiiau ke'pitappiiu nĭssekoputtsi;

ki ot'sitotosau Babylon omats'istsits'unoauai David mats'itsipuksüpokosïmmotseiiau, matsïsse'koputtsi; Christ omats'istsits'unoauai ot'sitotosau Babylon mats'itsipuksüpokosïmmotseiiau matsïsse'koputtsi.

18 Jesus Christ, otsipokai'isïnni ün'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksis'tsi, Joseph otak'okemattösaie itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsïm'istaaw.

19 Joseph om'i moköm'motsitappiu, ki matsitsitau'ats mök'aiitsïnniköttösaie; osïme'tsitan möksisïm'ianïstüpskoösaie. **20** Ki otai'ksïmstatoaie, Satsit, Ap'ïstotokiuäoto'tokatatsïs otsipopök'toakaie ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstünnos Mary kök'okemattosi, otse'kosatsok Atsïm'istaaw. **21** Ki ai'aksipokaiïmmiuaie okku'yi, ki kitak'anïstsïnniköttau Jesus: tükkä, otsitappim'ix otsauum'itsitappi'isuauësts aiakitaikömotse'piuax. **22** Itün'nitsiuaie mök'itsenüpanïstösi Ap'ïstotokiuä otse'poawsïsts, otsipropheti itotse'poawsïněsts, ki an'ïmai, **23** Satsik, mokök'iake ai'akopitappiiu, ki ai'aksipokaiïmmiuaie okku'yi, ki ak'anïstsïnnikötttsiuaie Emmanuel, ito'kïsasattop Ap'ïstotokiuä ipokai'tappiïmmau.

24 Joseph otsipuawk'si otso'kani, ün'niitsitappiiu Ap'ïstotokiuä oto'tokatatsïs otan'iipiaie, ki ito'tuyiuaie otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaiïsaie matpoksokamiu'atsaie: kinitsïn'nikötttsiuaie JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auösïn'ïm Judæa, annists'ïsk ksïstsiku'ïstsk, Herod otsïtsïnaiipi, Satsik, mokök'ietappix umut'autstsipi apinök'kuyi itsipuk'sipuiiau Jerusalem, **2** An'iaiu, ün'an'ök

manipok'auõk Jews otsin'aimoaiuaie? Tukkã, annim'
 apinõk'kuyi staitappiosi nitsino'ũnan okõkatosim,
 ki nimut'otopinãan nõk'itauatsimmimmõsinãan. **3**
 Herod omũx'ina otokh'tsisaie, otap'itsi-tanaie, ki
 Jerusalem istokõnai'tappix ikõno-nokap'aitsitamiuax.
4 Ikõnaumoi'piũsax omũk'atoiapiekuax ki ai'sinakix,
 sũppoõttsetsattsiuax Christ mõk'itsipokaiipiaie. **5**
 Ki an'istsiauaie, Bethlehem, Judæa istauõsin'im,
 ũn'nimaie; ũn'anistappi prophet osin'aksin; **6**
 Ki ksẽsto'a Bethlehem, Judæa istauõsin'im,
 kimats'inũkstsipuaia, Judah istsin'ax; Nin'auõk, ksesto'a
 ak'itsistauasiu ki ostoi' ai'akauõk kitsĩmau nitsitappim'ix
 Israel. **7** Herod, sĩmi'nikõtũssax mokõk'ietappix,
 sokap'sũppoõtsesattsiuax otsokap'ĩnõkuyisaie kõkatosi.
8 Ki itũpũt'okõttsiuax Bethlehem; kian'iu, kũkko'
 sokap'apsũmmok pokau'õk; ki ikonoainoeniki,
 itũm'ũtskĩtsĩnikokĩk nõk'itsitotosi nõk'it a tsĩm mĩm mosi.
9 Otokh'tsĩsau omũxina otan'iipiaie, itsis'tapuiãu; ki satĩsk,
 anni'isk kõk'atosiĩsk otsitsinoauaiĩsk umut'autstsiipi
 apinõk'uyi otsitom'akoaiuaie, ki otai'totosi inũk'sipokai
 ot'sitaupipiaie itots'iketsipuyiuaie. **10** Otsĩnno'õssuaie
 kõk'atosi, eks'kamũk otse'tametũksuãii. **11** Ki otaitipĩs'sau
 nap'ioyĩs, Mary oksis'tsi ipĩnnu'yiauaie pokai'ĩsk, ki
 ĩnnĩssi'iau, ki itatsĩm'mĩmmiau: ki otaiipasuk'ĩnĩssauẽsts
 otakomũtskotuksuãuẽsts, ĩssak'okotsiauaie gold
 ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'ĩstotokiũã
 papaukõkianĩstcsax mõkstaiskĩto'tosau, noke'tsi
 moksokui itũp'akãiiãu. **13** Ki otãu'mattosau, satsĩk,
 Ap'ĩstotokiũã sto'tokatatscs papauta'atsiuaie Joseph,

an'isitouaie, Nipuat', ki mattos'au pokau' ki oksis'tsi ki iküm'itappoat Egypt, ki stau'pit ki kītak'otūmanīsto; tūk'kā, Herod ai'akapsūmmiuaie inūk'sipokau mōks'enitōsaie. **14** Otai'puawksi, sepi'ai'akotuyiuax inūk'sipokau ki oksis'tsi ki Egypt itūp'itappoiau: **15** Ki itau'pīuaie otai'īnsaie Herod, mōksenūp'anīstosi Ap'īstotokiua otse'poawsīn, otsiprophet i totsi'uaie, Egypt, ūn'nīmaie nītsīt' ūtūmmau noko'a. **16** Herod, otai'noōsax mokōk'ietappix otap'apīstotoyīsax, eks'kaīstsetūkkiu, ki itūp'otokōttsiuax (otsen'nakemix) Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix sōk'umappix ikōn'ainīttsiuax; kūttaistoki'stuyimix sōk'umappix mat'okōnainīttsiuax, umut'otsksīnippi otsokap'sūppoōtsesattūsax mokōk'ietappix. **17** Itūm'enūpanīstomaie Jeremy prophet otse'poawsīn otan'ipi, **18** Epo'awsīnni itsīk'kitokhtsip Rama, asain'sīnni ki aiīm'motseisīnni ki omūkoyesīnni, Rachel o'kosix itau'asūniu ki matokuikiawpīketūkkiu'ats, tūkkā, itsen'iau. **19** Herod otse'īnsi, sat'sīk, Ap'īstotokiua oto'tokatatsīs Joseph otsipapau'takaie, Egypt otsitai'tappīsaie. **20** An'īstsiuaie, Nipuat'ki mattos'au inūk'sipokau ki oksis'tsi, ki itūp'itappoat Israel istau'ōsīnīm; tūk'kā ini'au annīks'isk ap'ūssummiiskaie otsipai'tappīisīnni. **21** Ki itsipūau ki aiako'tuyiuax pokau'a ki o ksīs'tsi, ki Israel īstauōsīn'im ito'to. **22** Ki otokh'tsīssi Archelaus otau'atsuaiitsitapai'naiisi un'ni otsīn'naiisīnni, īsstūn'īmaie mōk'īttapposaie; ki Ap'īstotokiua otsipapuanīstosaie, Galilee itanīs'tūpītappo: **23** Ki akapīoyis, Nazareth anīstau, ito'to

kiitoko'yiu; mõkenüpaništosaie prophetix otan'iipiax,
akanīstai'nikōttau Nazaren'aikuūn.

3 ANNISTS'ISK ksīstsiku'īstsk John Baptist ito'to
Judæa istoksīs'tapiksōkkui, itūs'-ksīnimatstokiu,
2 Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im īstsīn'naiisīnni
aststsiu'. **3** Am'auk annōk' matap'piuōk Isaiah prophet
an'iu Nitsitāppiuā ksīstapitauosīnim sokse'puyiu,
Sūppoatsīstotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'īsts
mokōm'otstsīsests. **4** Ki John, Camel oku'yīsts,
itsīs'totosiu, ki īstsiōp'okui itsep'siu; ki otso'ōssīnēsts
tsikatsix ki namap'iniu. **5** Jerusalem istokōnai'tappix
otokōnitota'akax, ki Judæa īstokōnai'tappix, ki Jordan
īstauōssīn'im īstokōnai'tappix mat'okōnitautaakax. **6**
Ki nie'tūktai Jordan (an'istop), otsīt'ūstapinopiax, ki
otsauum'itsitappiisuēsts aiinūp'anīstomiauēsts. **7** Ki
otsinno'ōssax otas'taaīssax akai'tappiiax Pharisees
ki Saducees, otsittūp'auauōkōssax otsītūsta'pīnūkipi,
an'īstsiuax, Pītseksīnau'kosix, tūkka' kītan'ikoau
kōkanīstūpīstūpiksatossuai annik' ītse'tūksīnik
astai'tsiik? **8** Ai'sūsksattok matsiīn'īsts mōk'itanīstosi
kītsauai'tsitani: **9** Pini'tsitsiikasik kītsitsi' tanauēsts
kok'kītūnīssuai Kīn'un Abrahami; kitan'īstopuau
Ap'īstotokiau, am'oxim okotokix ikotsīstauatomoaiu
Abraham pokax. **10** Kiannok' kōts'eksīsts kaxa'kin
itsipo'toau: kōnai'īstsīs saiīnasīssi ak'aikakiaiau
ki ak'aututsaiu. **11** Okke' kimut'sītūstapīnopuau
kōkkītsisauai'tsitasuai: apatots'īk annōk' ai'aksakootoōk
aiīs'skunitapsiu, nimatsīkōkokotopa'tomoauats
matsikīsts': Ostoi' kimutak'īstapīnokoau Atsīm'istaaw ki

īs'tsi: **12** Ose'kotūkkiatsīs ai'īnīmaie, kiaupūx'īxtoxixi
otsīt'aisuisuitsipīk'iakipi aiaksokapse'maie,
osos'tsipīkiapioyīs aiakitsīptsīpotomēsts
otapaiēn'īnsīmmanīsts; ki īstotox'ksiīsts ītsi'i
matakatsiu'ats ai'aketsīnsimēsts. **13** Jesus Galilee
itūm'aumatto, Jordani nie'tūktai ito'to, John
mōkītsīstapīniīsaie. **14** Ki John paiau'tsimūuaie, ki
otan'ikaie, ksēsto'a īs ta' pīn o kīt, kitaketak'sipuksipat
to kōkokotsīs'tapīnnōksi, ki kumauksipuksipaakīks? **15**
Jesus an'īstsiuaie pokītse'tsīt annok': nōks'īstutsīšīnan
mokōm'motsitappiisīnni. Itūmipaio'kīts etomoyiuaie.
16 Ki Jesus aiīs'tapīnnōssi, itopītsīssoa'tomaie okke': ki,
sat'sīk, spots'im kau'opiu, ki nan'nuyiuaie Ap'īstotokiua
otatsīm'istaaw itutui'sūpīnūmaie sītsi'i itsīnauūni'īnai,
ki itokhitopi'īnai: **17** Ki, satsik, epo'awsīnni spots'im
itunni'u amok'auk nītūk'omīmokoa, nitsekōkh'sīmau.

4 ATSIM'ISTA AW ksīs'tapīksōkkui itūmitūppīp'īuaie
Jesus, sauum'itsitappiua mōk saksksīnnoōsaie. **2**
Ki nīsīp'puyi koku'īsts, ki nīsīp'puyi ksīstsikuīsts
otsīt'saioyipīsts, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksīnīmaitappii
itoto'yīnaie an'īīnai, Ikūm'ūmeniki Ap'īstotokiua okku'i,
am'oxim ok'otokixīm sītsīp'satsisau mōkitapaiēnasau. **4** Ki
itūnīs'tsiuaie, Sīnaip Matap'pi matokot'otsipaitappi'iuats
napaiēn, Ap'īstotokiua maoi'i umutokōnai'poawsīsts
aiakotsepaitappiiu. **5** Sauum'itsitappiua otsītsitapīppiok
Atsīm'akapioyīs, ki itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyīs,
6 Ki an'īstsiuaie, Ikūm'ūmeniki Ap'īstotokiua okku'i,
īnīs'suiiauūnit: sīn'aip, akanīstsiuax oto'tokatatsix
ksēsto'a: ki otsu'auēsts kitakitotsiketsi'enokiau,

koköt'sists kökstai'tükökhsau ok'otoki. 7 Jesus itünis'tsuaie, mat'sinaip, kimataksaksšinoau'ats Nin'a, kitap'įstotokă. 8 Sauum'itsitappiuă spaiįstükki otsittüm'mi'piokaie itaiįstummüt'tsiikaie kõnauau'ösinists ki istsap'inatsiikiests; 9 Ki anįstsuaie, am'ostsim kõnauau'öšinists kitak'okoto, apįs'tuksįsanopieniki, atsım'mimmokeniki. 10 Jesus itūman'įstsuaie, Mįs'taput, Satan: sįn'aip, Nina Ap'įstotokiua kitak'atsımmımmau, ki kitak'aitanįstaitoau. 11 Ki Sauum'itsitappiuă otai'skikaie ki, sat'sık, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otpum 'okax. 12 Jesus otokh'tsımsi John ėen'ösaie itsitap'po Galilee: 13 Ki otünįstūpa'atosaie Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yiu, įssoots'i omük'sikımi ai'aketsksökkui Zebulon ki Nephtalim: 14 Isaiah otse'poawsin möksenūpanįstosi otanipi, 15 Zebulon įstau'ossınni ki Nephtalim įstau'össınni o mük'sikımi įsta'potsim, Jordan ap'ūmmotsim, Galilee įstok'auaax; 16 Anniks'įsk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omük'anatsi nan'įmmiau: ki anniks'įsk matap'pixk auössın'ni eįnsın'ni ittsi'ipi ki eńniu'tūxįssınni ittsi'ipi, itau'pixk, ksįstsikui'natsiu otsūs'köpsiu. 17 Annik' Jesus aumütūpsokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' įmistokök'itsimani äststsiu'. 18 Ki Jesus, auau'ökassi, Galilee įstomük'sikımi, itsınnu'yiuax aiįs'künnįmotseyix, Simon, an'įstau Peter; ki oskūn' anįstau Andrew, įksımmatük'kiomikatsįs omük'sikımi itai'suiapįxįmiauaie, tük'ka itomik'aitappisau. 19 Ki itünis'tsiuax, noksūppa'akik, ki kitakitaumik'ottaiau matap'pix. 20 Ki atomik'atsuai itskım'miau ki itopokiuo'iauaie. 21 O müt'tükkiosi matsįtsınnuyeuax

mat'toskūnīmnotseiix, James, Zebedee o ku'yi,
 ki John oskūn', ipīt'sūpīnnuyiuax ak'iosatsīs,
 Zebedee, iin'ouaiae, aip'sīmiax otomik'atsuaux: ki
 itsīn'nikōttsiuax. **22** Ki ipīt'skīttsiiauaie un'ouaiae ki
 ak'iosatsīs, ki itopokiuo'iauaie. **23** Ki Jesus Galilee
 ȳstokōnau'ōssīnni itap'auauōkau, otatoiapioko'auēsts
 itai'pīstsksinimatstokiu ki aisokse'puyiu spots' im
 istsetam'itsīniksīnni; ki matap'pix opūs'tsīmmesuai
 ki otok'tokossīnuauēsts ikōn an'kūttutuyiuax.
24 Ki otap'īstutūksīnni ikōnauanetūnīstopaie
 Syria ȳstau'ōssīnni; ki ikōnai'oktokosix, ki
 amianīstīpūs'tsīmisix, ki anniks'isk matap' pixk
 sauumitsitappiūā itsīps'tokoyiau, ki mat'tsapsix, ki
 an'auxenix, ikōnitautsīppotoaiax; ki ikōnau'kuttutuyiuax
25 Ki Galilee ȳstokōnai'tappix ikōnawk'pokiuoiauaie, ki
 Decapolis, ki Jeiusalem, ki Judæa, ki Jordan ap'ūmmotsim
 ȳstōkonai'tappix matsekōnawkpokiuo'iauaie.

5 Kī otsīnno'ossax akai'tappix ni tum'mo ita'mīsso:
 ki otau'pīssi otsitappim'ix ototaakax: **2** Ki
 itsipa'kuiakiu ki itūsksinīm'atsiuax, ki itūniu,
3 Anniks'isk matap'pixk oskēttsipōppuauēxk
 ȳkikīn'etūkkiīsk, etam'etūkkiau: spots'im ȳstsīn'naiisīnni
 osto'auai otsinan'oaiau. **4** Au'yesīx etam'etūkkiau:
 aiaksikiawpiksīstotoaiau. **5** Ikkīnap'itappiix
 etam'etūkkiau: ksōk'kum otaksīnan'oaiau. **6**
 Ino'tāttomix mokōm'motsipaitappiisīnni ki
 ināk'attomix mokōm'motsipaitappiisīnni etam'ētukkiu:
 ai'akokuyian. **7** Kīmapī'itappix etam'etūkkiau:
 otak'sikīmokiau **8** Ksīkus'skēttsipōppix etam'etūkkiau:

ai'aksinnuyiauaie Ap'įstotokiuă. **9** Inūs'tsetappix etam'etŭkkiau: akanįstainikŏttaiau Ap'įstotokiuă o'kosįx. **10** Anniks'isk matap'pixk itsikįm'atsįstotoaiau otŏkommo'tsitappiuŏsoauęsts etam'etŭkkiau; otsinan'oaiau spots' im istsįn'naiisįnni. **11** Oksįs'totokoeniki ki maka'pi sįtsįp'sŭkoeniki, ki aisįmmįm'motsenikiau, tŭkka kįtŭk'omįmmokoau kitse'tametŭksuai. **12** So poke'tametŭkkįk, spopai'piįk; kitakitakai'sakįnnosŭko spots'im: apatots'ik neto'yik ũnninetoksįstotoyiuax Ap'įstotokiuă otsiprophetix. **13** Kęsto'akauk ksŏk'kum įtsįstsįxipoku: atstosai'e umut'aiawxipi itsįx'ipokuyi, tsanįstapiu ksŏk'kum umutaiaksįtsįxipokuįstutsip? Matŭtokoapi'uats, ki aksįs'tapįxip, ki akįtsitautŭtsamiai'osi. **14** Kęsto'akauk ksŏk'kum įstŭn'natsii. Akap'ioyįs aitokittokhi netum'moyi matokotsiksįsattop'ats. **15** Matap'pix matotstsįm'axauaie anak'imatsįs mŏkitsitaistakhtotosauaie assuyįn'i, itai'sŭppatomiau itai'sŭpanakįmatsopi, ki matap'pix itsįps'taupix napioyįs itokŏnnauan'akįmaiau. **16** Neto'yik kitan'akimatsįs įstot'ŭnnasayit matap'pix mŏk'itsįnnįsau kitawx'įstutsipists mŏk'įttsakŭttosauaie kin'a spots'im. **17** Pinstak nimut'otopi nŏkitŭnnįstupipotsįsau okŏk'itsįmani, ki prophet ix otŭn' issuai: nimatŭtoto'pa nŏkįtŭnnįstŭpipotsįsau, nimut'oto mŏkįtsŭpanįs'tsįstutsįsau. **18** Kitau'mŭnįstopuau spots'im ki ksŏk'kum otsauomai'tsįnikasi, ki okŏk'itsįmani otsįsauomsŭpanįstsiopi tŭks'kai sikŭk'sįnaksįn okŏk'itsįmani ittsį'ipi mat'akįtsįnikauatsaie. **19** Annŏk tukskai am'ostsim inŭxe'poawsists

küttai'aksštutsimōkaie, ki ai'akskšnimatsokax
matap'pix mōk'staištutsisaxaie, ak'anīstainikōttau
inūks'tsim spots' im; annōk' ai'aksistutsimests ki
ai'aksksinimatsokax matap'pix mōks'īstutsimēsts,
ak'anīstainikōttau omūk'sim spots'im. **20** Kit an'īstopuau
kitokōmotsipaitappiisinni saiīs'tūpūkuiōkhsīssi
Scribes ki Pharisees ot'okōmotsipaitappiisuēsts
kimatakitsipipuuats spots'im īstsīn'naiisīnni.
21 Kikai'okhtsipuau ūkkaiiap'ix otan'ikoaiu,
Pinuye'nīkik: ki annōk'ai'akoyenikiuōk ai'akesetsīmaie
okōk'itsīmani: **22** Ki kitan'īstopuau annōk'
ksīstapīstsīm'iuōk ox'okoā ai'akesetsīmaie okōk'itsīmani;
ki annōk' ak'anīstsiuōk ox'okoa Raca, aiakesetsīmaie
okok'itsīmani: ki annōk' ak'anīstsiuōk, kītūt'tsapsi,
ai'akesetsīmaie Gihenni ots'tsiīmiaie. **(Geenna g1067)**
23 Puksip'ipotomīniki kitak'iksīstomūtskotūksīnni
natoi'apioyīs, ki īksīnim'īniki kixokoa kītsīs'tsīmmok,
24 Ūn'nim altar ītsskit' kitakīksīstomūtskotūksīnni,
ki matskot'; matom'ots matsin'nūstseik ksēsto'a ki
kīxokoa, ki tūm'ūtsipuksiput ki sakumūts'kotoat
kitsīksīst'omūtskotūksīnni. **25** Kipīnnūs'tseīmīs
kīkakhtum'o, kītsakiokhpokau'pimōssi: kōkštaiīstapīpiok
au'kōkitsīmaii, ki au'kōkitsīmaii ōk'staukotsei
eēnake'nai, ki kītakītsīps'tapixik itai'īnūkiopi, **26** Kitau'
mūnīsto kitsauomai'ponitatossi kitak'sakookotossi,
kimataksuxpa. **27** Kikai'okhtsipuau otanīpuauēsts
ūkkaiiap'ix, Kimatakauōkotapuaua: **28** Ki nestoa
kitan'īstopuau, annōk' ūs'sūmmiuōk ake'uōk
mōk'sta tossaie, ūkaukhtauauōkautāttseuaie

u'skëttsipöppi. **29** Kinet'oopsi itsuyisseeniki, sauau'tos ki mīs'tūpapiksīstsīs: ōkh'siu tūks'kūma mōk'saiīnakuaiīssi koōpspi, ōkštaiīs'tupapiksīs kostūm Gehenna. (Geenna g1067) **30** Kinet'otsīs itsuyisse'eniki kawksīnnīt', ki mīs'tūpapīxit: ōkh'siu tuks'kaii kotsīs'i mōk'saiīnakuaiīssi, ōkštaiīs'tūpapiksīs kostūm Gehenna. (Geenna g1067) **31** Ūk'auanīstop annōk' aiaksiksiuatsiuōk otokem'ani ūnnianīst'okotsīs iksiuo'isīnaksīn: **32** Ki kitan'īstopuau annōk' aiaksiksiuatsiuōk otokem'ani, otsauomauau'ōkotasi, nokets'īnai otauōkotāts'okaie; ki annōk' aiakokkem'iuōk otai'ksiuatai'īsk itau'ōkatau. **33** Stsīk'i, kikai'okhtsipuau otan'ipuuēsts ūk'kaiiap'ix, kimataksiksīstapatauūni'pa, ki, kitakitauanīstau Ap'īstotokiua kitatauūn'īssīnni: **34** Ki kitan'īstopuau, Pinūt'auūnik; spots'im pinitūpūtauūnik; tūk'ka Ap'īstotokiua otpiso'pōtsīsaie: **35** Ksōk'kum pini'tūpūtauūnik; itsīssuikau'piu: Jerusalem pini'tūpūtauūnik; tūkka Omūx'ina ot'akapioyimaie. **36** Kimat'akitūpūtauunipa kotokōn', kimatkotsiksīxīstutsipats nitu'kuyekai ki kimatokotsīxīstutsipats. **37** Ki anik' A, A; Sa, Sa; mato'ketauanieniki, mat'ōkhsiu. **38** Kikai'okhtsipuau, ūk'auanīstop sauau'toainiki moōps'pi, kitak'okōtanīstotoko: ki sauau'tsīmīniki mokhpe'kīnni, kitak'okōtanīstotoko. **39** Ki kitan'īstopuau pinstsīmīm'motsemis sauum'itsitappiuā: ki annōk' kitakauaiak'ioōk kītsets'stoksīs matoko'tsīs ki mat'stoksīs'. **40** Ki matap'pi makitotsīssīp'puyīssaie au'kōkitsīmaii, ki stakhts'isokōsīm mōk'otsīsaie,

mat ün'nístotsis kisau'tütsisokösím. 41 Ki annök' kitsitappa'atsokök tuks'ka üskskak'sinni, pokom'is na'toki iskskaksinni. 42 Annök' kitau'kömönikök, ko'tsís, ki annök' kitai'akükkumatükok, pino'tükaatsis. 43 Kikai'okhtsipuau ük'auanístop kitak'ükomímmau kitopokau 'pimokä ki kitak'aukímaukikakhtum'o. 44 Ki kitan'ístopuau ükomím'mísau kikakhtum'ix, Atsím'mímmísau anniks'ísk matap'pixk kitai'pakosínikokoauaxk ökhs'ístutosau anniks'ísk matap'pixk kitau'kímokoauaxk, ki aua'tsímoiikatomosau anniks'ísk matap'pixk kitse'ksístotokoauaxk, ki kitai'kímatsístotokoauaxk; 45 Kokaukosímí'issuai Kín'oau spots'im: tük'ka ikkünats'iuai natos'i sauum'itsitappix ki ökh'sitappix, ki soio'tümstuyiuax moköm'otsitappix ki sau'okömotsitappix. 46 Ukomím'mainoainikiau anniks'ísk matap'pixk kitük'omímmokoauixk, tsaak'anístappiuats kisa'kinosuai? Küttomünístauükomímmotsein'axau publicanix? 47 Ki namiksematsím'ainoainikiau kixkokoax, tsanístapiu'ats kumutaumotsapiau stsí'ix? Küttomünístaiksematsímotseiu'axau publicanix? 48 Ki süp-puiap'sík maníst'süppuiapspi kín'oau spots'im.

6 ISKSKATS'ÍK kökstau'kömmotsitappiisuai matap'pix kökainu'yíssi; ikümits'tsiki kín'oau spots'im kimataksakinosükoauats. 2 Mak'aumütskotükkieniki pinik'it manístsik'ipi aiksístapokömotsitappikasix itai'puyíssax natoí'apioyists ki moksoku'ísts, matappix möksínnu'yíssax. Kitau'münístopuau sakino'sattaiau. 3 Ki aumüts'kotükkieniki pinsksínis' i'aksíssautsís kinet'otsísi otai'ístutsipi; 4 Möksisímís'si kitaumüts'kotüksinni; ki

Kĭn'a, aisĭmmiŭs'sŭppiuŏk, kitaksĭnnoam'sakinosŭk.

5 Ki atsĭmoi'ikainoeniki pinet'omanĭstsĭk
aiksĭstap'okŏmotsitappikasix: otŭk'ometsĭmanoaiiau
mŏkauatsĭmoiikasau otsitai'puyisau nato'i'apioyists ki
moksoku'ĭsts itsi'kokeĭsts, matap'pix mŏksĭnnu'yĭssau.
Kitau'mŭnĭstopuau, sakino'sattaiiau. **6** Ki Ksĕsto'a,
a'tsĭmoiikainiki, ĭtsipi koko'ai, okĭm'ĭniki,
a'tsĭmoiikamĭs kĭn'a ai'sĭmmiapsiuă; ki kĭn'a,
aisĭmmiŭs'sŭppiuŏk, kitaksĭnnoam'sakinosŭk.

7 Ki atsĭmoi'ikainoeniki piniksĭstape'puawtsĭs,
manĭstaiksĭstapepoattopiauaie saie'tŭkkix: tŭk'ka ŭs'taiiau
ak'aiokhtokiau otakai'puyĭssau. **8** Pinet'omanĭstsĭk,
tŭkka Kin'oau ĭksĭnĭm'ests kitsipu'ĭnakitsipists
kitsauomauan'ĭstopi. **9** Ũn'anĭstŭtsĭmoiikak: Nĭn'an
spots' im kitsitau'pipi, ŭnanĭstatsĭm'metsĭs kitsĭn'ikŏsim:
10 Ũnanĭsto'tos Kitotŭmap'sĭnni: spots'im Kitsitsi'tan
kanĭs'tutsipi, annom' ksŭk'kum nokŭt'anĭstutsit:
11 Annok' ksĭstsiku'ik nokkok'inan aau'ŏssĭn: **12**
Ki ŭnnikksĭnĭt'au nitsauum'itsitappiisĭnanĕsts,
manĭstŭs'ksĭnoawpi anniks'ĭsk matap'pix
nitsauum'itsĭstotokinanĭxk: **13** Ki pinĭstskĭm'ŭkĭnan,
ki nokitsikŏmotse'piŏkĭnan Sauum'itsitappiuă;
kitŭsk'sainaniau nĭn'naiisĭnni, ki otŭnmap'sĭnni, ki
ĭtsapĭna'sĭnni. Amen. **14** Ũnnikksĭnno'ainoeniki
matap'pix otsauum'itsitappiisuauĕsts, Kin'oau spots'
im kitak'okskĭnokoau. **15** Ki sauokskĭno'ainoemki
matap'pix otsauum'itsitappiisuauĕsts, Kĭn'oau
Spots'im kimatakokskĭnokoau'ats. **16**
Kŭttaioyienoeniki pinomŭs'sŭppik manĭst'omŭssŭppipiau

ksĭstapokŏmotsitappikasix: tŭkka iksĭstuts'imiau
ostokso'auĕsts, matap'pix mŏks'ksĭnoŏsax kŭttaau'yiau.
Kitau'mŭnĭstopuauŭk'otsimiau saiakinosattopiau. **17**
Ki ksĕsto'a, kŭttaiau'yeniki pu'ikĭniit, ki ĭssĭs'kiosit; **18**
Matap'pix kŏkstai'ĭksĭnokiau kikŭtauyi, kŏksksĭnnu'yĭssi
Kĭn'a aisĭmmiŭssŭppiuă: ki Kĭn'a aisĭmmiŭs'sŭppiuă
kitaksĭnnoam'sakinosŭk. **19** Pinaumoi'potosik
akau'tsapsĭnni annom' ksŏk kum, apŭn'ix ki
apĭssu'yei otsĭts'oyipi, ki kŏm os'iepĭtsix otsipĭs'sax
ki otsikŏmos'sax: **20** Ki aumoi'potosik akau'tsapsĭnni
spots'im, apŭn'ix ki apĭssu'yei otsitsau'oyipiau, ki
kŏmosiepitix otsitsauaisisŭppokatŭn'akiipiau ki
otsitsauai'kŏmospiau: **21** Ittsi'piau kitsinan'ĭsts,
ŭn'nimauk ku'skĕttsipŏppi. **22** Mostŭm'i ĭsta'natsii
moŏps'piina; nituks'kŭssi koopspi, kostŭm' ak'otuitsiu
anat'sii: **23** Ki koŏps'pi minĭx'ĭssi, kostŭm'i
ak'otuitsiu ski'natsii. Anat'sii annik' i tsĭspsts'tsiik
kostŭm'i ski'natsĭssi maum'aumŭko ski'natsĭnni!
24 Tukskŭm matap'pi matokotsapotomoyuatsax
na'tokŭmix nĭn'ax: aksikŭmokkĭmiu tukskum ki
aks'ikŭmŭkomĭmmiu stsĭk'i; akikŭme'eniu tuks'kŭm ki
aksikŭm'ĭstsĭmmĭmmiu stsĭk'i. Kimatokotapotomoauaxau
Ap'ĭstotokiuă ki sauum'itsitappiuă. **25** Ŭnnikaie
kitan'ĭstopuau pinap'itsitatoat kitsipai'tappiisĭnni
kitaks'oattoppi ki kitak'sĭmattoppi: ki pinap'itsitatoat
kostŭm'i kitai'aksŭpskawsattoppi. Tse'ka ĭsskĭts'tau
opai'tappiisĭnni ki aau'ŏssĭn, mostŭm'i ki istotos'ists?
26 Sŭm'mokau paiu'tax: mat'omaiinsĭmmauaxau ki
matomaipokiakiuaxau, ki matomaumoipotŭkkiii'axau

ĩnsĩm'apioyĩsts; ki Kĩn'oau spots'im ai'ĩssoyiuax. Tũkka'
 ĩsskĩts'tau, ksęsto'a ki osto'auai? 27 Ũs'tainoeniki
 kũk'spitappiisuai, tsiksĩm a' ak'aatspitappiiu? 28
 Kumauk'apaitsitatoppuaisksistsaii ĩstotos'ists? Sat'sĩkau
 anat'suiopokists itai'sũskiiu; matapotũkkiu'atsau,
 matapĩs tutũkkiu 'ąsts'au ĩstotos'ĩsts. 29 Ki kitan'istopuau
 Solomon otstsap'ĩstotossi mat skĩt stom'atsęsts
 annists'isk suio'pokistsk. 30 Is'totosatstopięsts
 saiũs'kiĩsts manĩstĩs'totosatstoppięsts annists'isk annok'
 ksĩstsikuik na'paitappiisk ki apinũk'wis apittũp'apĩxipiau
 ĩtsi'i: kikũttomaiakstaiĩsttũpĩstotosatskokoauats,
 kitsenũk'aumaitũkkipuau. 31 Ũn'nikaie pinapai'tsitatoak
 kũk'anĩssuai Tse'a nũks'auattopĩnan? Ki, Tse'a
 nũk'sĩmattopĩnan; ki; Tse'a nũks'ĩstotosattopĩnan?
 32 (Tũk'ka annists'isk, Gentiles ap'ũssatsĩmęsts:)
 Kĩn'oau spots'im ĩksĩnĩm'ae kitsĩm'mũkitatosęsts.
 33 Ki Matom'apsatsĩk Ap'ĩstotokuą otsĩn'naiisĩnni
 ki otokũmotsitappiisĩnni ki annists'isk
 kitak'ũtokũnokokęsts. 34 Ũn'nikaie pin ap'itsitatok
 apinok'wis; api'nok'wis ak'apitsitasiu. Tuks'kai ksistsikui,
 maka'pi sup'anistsiu.

7 PINOKŎK'ITSIMAK ki kimatakokũkitsĩmũk o'a 2
 Kanĩstau'kũkitsĩmapuai kitakanĩstaukũkitsĩmũkosuai; ki
 kanĩstau'kotawpi kitakanistau'kuyĩssi. 3 Ki kumauk'satsiks
 kęskũn' osũppa'kũmosĩnni, ki kimatstatopats
 kitomũksũppa'kũmosĩnni? 4 Ki kikũttaukot'anĩstau
 kęskũn' nũk'sauautsĩssi kitsũppa'kũmosĩnni; ki
 sat'sit, omũk'o kitauũtsũppa'kũmosĩnni? 5
 Kitsiksĩstapo'komotsitappiansi, Matom'-sauautsit

kitomük'süppakömosinni, ki kitakotümsokapsatsip
 köksauautsissi kěskün' o süppa'kömosinni. **6**
 Annists'isk natoap'įstsk piniko'tokau imitax, ki pearls
 pinitüp'įstüpapixikau ak'sinix, öksikkümitauau'ökaiau
 ki akotümotükau'auyiau ki kitak'otümsixipok. **7** Anik:
 ki kitak'okoko; apsatsik, ki kitak'okonip; įstok'iakik, ki
 kitaksikauai'pixik. **8** Anniks'isk matap'pixk au'kömönixk
 au'kuyiau; ki annök' ap'satsimök, au'konįmaie: annök
 įstok'iakiuök, otak'sikauaipixikaie. **9** Tükka' nįn'naua,
 auköm'önįstüssi okku'i napaiěn, aiakokotsuaie okotoki?
10 Ki auköm'önįstüssi mammi', aiakokotsuaie pįtse'ksina?
11 Ksęsto'au, kitsauum'itsitappiupau, įksinįm'enoainiki
 kök'okotosuai ko'kosoauax ökh'sįsts, Kįn'oau spots'im
 küttomaiakokotsiu'atsax ökh'sįsts anniks'isk matap'pixk
 otau'kömönixk? **12** Kanįst'sitsitatopnai matap'pix
 kökünįstsitsitaiįssuaiau, kitak'ünįstsitsitattaiiau:
 ünńianįstap'piu okök'itsįmani ki prophetix otse'puawsuai.
13 Apüt'okįtsįmi pi'ik; sokokįt'sįmi apük'oksokui
 itüp'itsiaiu akotap'sįnni, ki akai'tappii itsipim'ix: **14**
 Annik' kįtsįm'ik, ki annik' moksoku'ik itüp'itsiikiau
 opai'tappiisįnni, aput'tsiaiu; ki unna'tsitappii
 ikon'imix. **15** Stim'nokau ksįs'tapatoiapiekuax
 kit'sitotaakįxk emük'ikįnaįstotosįxk, ki o'pįstokįni
 itapis'onotsiau. **16** Kit-aks'ksįnoaiau otsin'asoauęsts.
 Matap'pix küttomautuyiu'atsauax ksįssi'ix mńn'įsts,
 ki ksįs'tapsüskiįsts küttomautsįm'axau figs? **17**
 Neto'i kőnai'ökhsįstsix ai'ökhsįnsiaiu: ki makap'įstsix
 makap'inasiaiu. **18** Ökhsįstsįs matokotokapinasiu'ats,
 ki makap'įstsįs matokot'ökhsinasiaiuats. **19**

Kõnai'istsix küttaõkhsinasiix kakiok'au, ki š's'tsi
 itsš's'tšupapiksš'taiaiu. **20** Ūn'nikaie kitaks'ksš'noaiaiu
 otsš'n'asoauēsts. **21** Kõnai'tappixk nitan'ikixk, Nin'a, Nin'a,
 matakokõnitaipim'axau spots'im š'ts'š'n'naišš'nni: annõk'
 ap'š'tutsš'mõk Nin'a spots' im otsš'si'taniaie, ai'akitsipim.
22 Annik' ksš'stsiku'ik akai'tappii nitak'anikiau,
 Nin'a, Nin'a, nikš'ttomaisš'tsipsš'pinanats kš'tš'n'ikõš'im?
 Ki nikš'ttomaisš'škounaniauaxau sauum'itsš'taawx
 kitsš'n'ikõš'im? Nikš'ttommutaipš'satskaspš'nana
 kitsš'n'ikõš'im? **23** Ki nitakotš'manš'taiaiu, kimats'ksš'no
 au; Mš'tš'pa'akik, ksš'sto'au kitsauum'itsš'tutsipuaii.
24 Annõk' aiokh'tš'imiuõk annš'ts'š'isk nš'tse'poawsš'tsk
 aks'š'tutsiu mokõkš'iš'n'ai annõk itokhš't'okoš'kauš'k
 ok'otoki: **25** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikš'mskau, ki ai'sopu, ki
 annik' napioyš itot'sš'ppu; ki matsš'tokhopiu'ats; tš'k'ka,
 itokh'itokoš'kau ok'otoki. **26** Ki annõk' aiokh'tš'imiuõk
 annš'ts'š'isk nš'tse'poawsš'tsk, ki matsš'tutsim'atsš'sts
 aks'š'tutsiu mattš'apsš'n'ai, annõk' itokhit'okoš'kauš'k
 spõts' ikui: **27** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikš'mskau, ki
 ai'sopu, ki annik' nap'ioyš itot'sš'ppu; ki š'tokhopi'u;
 ki omš'k'o otsš's'tokhopišš'nni. **28** Ki ūn'nitsiu, Jesus
 otaikš'ste'poattosš'sts annš'ts'š'isk epo'awsš'tsk, matap'pix
 skaie'tš'kkiau otš'ksš'nš'mats'tš'ksš'nni; **29** Ototš'map'sš'nni
 itš'ksš'nš'matsiuax, ki š'nak'ix manš'tš'š'ksš'nš'matsawpiax,
 matš'ksš'nš'matsiu'atsax.

8 OTŠ'N'NŠ'SAATOSSI nitum'mo akai'tappiii
 itopokiuo'iauaie **2** Ki, satsš'k, nš'nuau leper otsittotaakaie
 ki otsš't'atsš'mš'mmokaie, Id otsš't'anikaie, Nin'a,
 atš'i'tatomš'niki kitokotsiksš'ixistotok. **3** Ki Jesus

itsau'ksikĩnstsiakiu, ki itsixen'iuai, ki an'iu,
nitak'anĩstutsip; ksĩksĩt'. Ki soksiksĩk'siuaie. **4** Ki
Jesus anĩstsiuaie, Sat'sĩt, pinaiitsinikos matap'pi;
mĩs'taput, annĩs'tsĩnnosattsĩs nato'i'apiekuũn, ki aniiik'
otan'ipik Moses ĩssa'kumũtskotoat mũks'ksĩniĩsau.
5 Ki Jesus otsito'taipĩssi Capernaum, eẽn'aken'ai
otsĩtto'taakaie, ki otau'kũmũnikaie, **6** Ki otan'ikaie
Nin'a, anrũk' nitapotomokũk noko'ai itsĩs'tokhaisiu,
ai'papuyiu, eks'kaaipuĩnũm. **7** Ki Jesus an'ĩstsiuaie,
nitak'ittappo nitak'okuttutoau. **8** Eẽnaken'ai an'ĩstsiuaie,
Nin'a, nimat'sipumapspa kũkĩtsipĩssi noko'ai:
kakse'puyit, ki annũk' nitapotomokũk ak'okuttutoau. **9**
Nẽsto'a nitap'otomoki, ki eẽn'akex nitap'otomokiau;
ki nitan'ĩstau am'ok mĩs'taput, ki ai'ĩstapu; ki
nitan'ĩstau stsĩk'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki annũk'
nitap'otomokũk nitan'ĩstau, am'oi ũnnianĩs'tutsit, ki
au'anĩstutsimaie. **10** Jesus otokh'tsĩmsaie, skai'etũkku,
ki an'ĩstsiuax anniks'isk matap'pixk ipokiuo'ixk,
Kitau'mũnĩstopuau manĩst'omũkopi otaumai'tũksĩnni
nimatũnĩstokonip'ats Israel ĩstauũsĩn'im. **11** Ki
kitan'ĩstopuau akai'tappii umutautstsipi apinũk'kuyi
ki otsĩt'tistũkkũpipi ak'ũtotoiau, ki akopokau'pimiuax
Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im ĩstsĩn'naiisĩnni.
12 Ki nĩn'naiisĩnni ĩstokos'ix ak'satũpiksĩstsiuax
ski'natsii; annim asain'sĩnni ki satse'kĩnan
ak'itstsiian. **13** Jesus an'ĩstsiuaie eẽnaken'ai mĩs'taput,
kanĩst'aumaitũkkipi kitakũnĩsttutoko ki annũk'
otap'otomokũk itsok'okuttutoau. **14** Ki Jesus otsĩtsipĩssaie
Peter oko'aiaie, nannuyiuaie otokem'ani o'ksĩstsiuaie

itsis'tokhaiššinaie, ai'okhtokim pūs'tsimesšinni. **15**
 Ki kaien'imaie otsšssi, ki pūs'tsimesšinni itskīmaie: ki
 itsipuu', ki ito'yiuax, **16** Autūkkus'si ito'tsīpotuyiauaie
 akai'tappiiu sauum'itsistaawx pakh'tokīnattsīkiaua:
 ki otse'poawsšinni itsa'tūpiksīstsīuax staawx, ki
 ikut'tutuyiuax ikōnai'okhtokosix: **17** Mōks'enūpanīstosi
 otan'ipiaie Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat'sīmēsts
 kītsauūt' tsikotsapsīnunīsts, ki ipa'tomēsts
 kitokh'tokosīnunīsts. **18** Jesus otsīnno'ōssax akai'tappiīx
 oto'tūksīpuyimokax, ikōk'itsīmau mōk'opūmmosau. **19**
 Ki tukskūmīni aisīnaki'īna itoto'yīnaie ki an'īstsiuaie,
 Nin'a kitak'ittappopi nitak'opokiuo. **20** Jesus an'īstsiuaie,
 ota'tuyix au'ōttsīmaniau, ki paiu'tax au'yīīīu; ki Nīn'nau
 okku'yi matsīstokhotom'atsaie otokōn'. **21** Ki stšik'i
 otūsksīnīmats'aie an'īstsiuaie Nin'a, nōk'otomitappo
 nōk'akitsōsi nīn'a. **22** Ki Jesus an'īstsiuaie, sūppa'kit;
 ki enix ūnanīstak'itsōsauax enix. **23** Ki otsūppopīs'si
 akh'iosatsīs, otūs'ksīnīmatsax ipokitsūppo'piiāx. **24** Ki
 satsit iek'opaikīmskau, ki ai'sīkopaikīmskau akh'iosatsīs;
 ki ai'okau. **25** Ki otūs'ksīnīmatsax otsīt'totaakīkax
 ki otsīksīksenokīkax, ki an'īstsiīkiauaie, Nin'a
 kōmotse'piokīnan: nitaks'īnetspīnan. **26** Ki an'īstsiuax
 kumauk'sīkopupuauaīks kitsenūkumaitūkkīpuan?
 Itūmit'sīpuau, ki ai'sītsīpsattomēsts sopu'īsts ki
 pai'kīmskaiīsts; ki ikōnau' maitsīēsts. **27** Ki nīn'ax
 skai'etūkkīau, ki an'iau, Tsōkhtanīstap'īnanōkhtauts,
 sopu'īsts ki omūk' sīkīmi manīstse'tokēsts? **28** Ki
 otopūmmo'si Gergesenes īstauōšīn'im ito'tatsemīuaie
 natsītappī sauumītsistaawx pakh'tokīnattsīkiāx,

aken'imanists itsux'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi matokottotsitsko'pats. **29** Ki satsit, aisokse'puyiau, ki an'iau, Tsaakanistappikitsimattopinan, ksęsto'ă ki nęstūnan, Jesus, Ap'istotokiuă okku'yi? Kikūt'tautotopa kōkkitsikimatsistotoksīnan otsauomo'tosi itaiksistsikumioipi kōk'kitsikimatsistotoksīnan? **30** Ki Pistsiksi'pio akaiēm ak'sīnix itau'yiau. **31** Ki sauum'itsistaawx au'kōmōnistsiauaie ki an'istsiauaie, saiai'pixikīnaniki, nōk'itsipīsīnaniau ak'sīnix. **32** Ki an'istsiuax kūkku'. Ki otsūksax, ak'sīnix itsipim'iax: ki, satsit, kōnak'sīnix itsīn'aukskasiau inno'tsistūppakui, ki omūk'sikīmi suioks'kasattomiau, ki inets'iau. **33** Ki anniks'isk matap'pixk ūks'kūmiiskax itsīs'tūpaukskasiau, ki akap'ioyīs itsipim'iau ki ai'itsīnikōttsiauaix, ki anniks'isk matap'pixk pakhtokkīnattsixk sauum'itsistaawx mats'itsīnnikōttsiauaix. **34** Ki, sat'sīt, Kōnai'tappix ikōnai'sūxkitsīmiau akap'ioyīs mōkittotatsemōsau Jesus: ki otsīnno'ōssuaie, au'kōmōnistsiauaie mōks'istapusaie otau'ōssuai.

9 KI itsūppo'piu akh'iosatsīs, ki ito'pūmmo ki otauūtakap'ioyim ito'to. **2** Ki, sat'sit, itotsīp'iauaie nīn'nau, ai'pakhpuyiu, istokhai'tsiu ūksīn': Ki Jesus otsīnīs'saie otaumai'tūksuaiax anīstsiauaie ai'pakhpuyiuă, Noko'a, ōkh'sitūkkīt; kitsauum'itsitappiisīsts īksīnip'iau. **3** Ki, sat'sit, stsīk'ix ai'sīnakix īstai'au am'o (nīn'nau) makapie'puyiu. **4** Ki Jesus īksīnīm'ęsts otūs'tapuauęsts ki an'iu, kumauk'itsitatopuauaisks maka'pi ku'skēttsipōppuauęsts? **5** Tsīm'a ksīstspa'pi, kōk'ansi, kit sauum' itsitappiisīstsīksīnip'iau; ki

kõk'anīsi, Nīpuat' ki auõkat'? **6** Ki kõks'ksīniisuai Nin'a okku'yi ikõts'ksīnīmēsts sauum'itsitappiisīsts annom' ksõkkum (itūm'anīstsiuaie aipakhpuyii) Nīpuat', matsit' kitūk'sīn, koko'ai is'taput. **7** Ki itsipuu' ki oko'ai itsitap'po. **8** Ki akai'tappiii otsīnīs'sax, skai'etūkkiau, ki a'tsīmmīmmiauaie Ap'īstotokiaua annõk' ikotsiu'õk matap'pix otūmap'sīnni. **9** Ki Jesus otaumatto'si, nannuyiuaie nīn'nau, an'īstau Matthew, itaupii'īnai itai'ponitatopiaie, ki an'īstsiuaie Sūppa'kīt. Ki itsipuu' ki pokio'attsuaie. **10** Ki ūn'niitsiu Jesus otsitsīps'taupīssi nap'ioyīs, otau'yīssi, sat'sīt akai'tappiiu publicanix ki sauum'itsitappix, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax (Jesus) ki otūs'ksīnīmatsax. **11** Ki Pharisees otsīnno'õssax, itūnīs'tsiuax otūksīnīmats'axaie. Kitsīn'aimoau maukopoks'oyimīax publicanix ki sauum'itsitappix? **12** Jesus otokh'tsīsaie, an'īstsiuax, anniks'īsk matap'pix ikut'totoaxk matsīmmūki tappi'uaxau assokinakki, anniks'īsk matap'pix ai'okhtokosixk kīmūk'īttappiiu. **13** Is'tapuk, ūs'ksīnīk manīstap'ipi, nitõkh'sitsip kīm'apiisīnni, ki nimatõkhsitsipats ikīt'stūksīnni: tūk'ka nimat'ūtotopa nõk'ainikõttosau mokõm'otsitappix mõks'isauaitsitasau, sauum'itsitappix nimut'oto. **14** John otūs'ksīnīmatsax otsitūm'ittotaakax, ki an'iau, Tsanīstapiu'ats nimutsauau'yipīnan nestūn'an ki Pharisees, ki kītūksīnīmatsax kūttaisauauyiu'axau? **15** Ki Jesus anīstsiuax kūttauokotau'yesiuaxau man'okkemiuõk oko'ai īstokos'ix, itsa'kiitawpīssi man'okkemiuõk? Ki annists'isk ksīstsiku'īsts ak'otoiau man'okkemiuõk otai' akitotoawpīstskaie, ki akotūmsauau'yiau. **16**

Kimatanipsospuau makap'isokösists; annik' psak'sīnik
aksoksinikau ki saku'apīnikan aksistūpaipinikau.
17 Matap'pix matomaisūppasuyīnīmēsts mani'īsts
mīn'iokeīsts ūkautokeīssuyīnīsts, ōks'kakūmipinikau
ūk'autokeīssuyīnīsts, ki mīn'ioke ak'saikīmsskau, ki
aks'iksistsuyinasiau: Manīn'iokeīsts itsūppa'suyīnīmiau
man'otokeīssuyīnīsts ki ai'aketōkhsiau. **18**
Otsakiaisītsīp'sattosax annists'īsk epo'awsīsts,
tukskūm'īni eenakin'ai itoto'īīnai ki a'tsīmīmīmiaie, ki
an'iu, Nitūn'na ūk'ainiu; puk'siput ki kotsīs'i tsīxen'īs, ki
aks'ipui tappīiu. **19** Ki Jesus itsipuu', ki itopokom'īuaie, ki
otūksnīmatsax mat'opokomiauaie. **20** Ki sat'sit ake'ua,
au'atūnikau ūksaumawksaikīmsskau otok'tokossīni
na'tsikoputtuyi stuyī'īsts, itsūp'paatsīuaie, ki itsīx'enīmaie
opekakūn'īmaniaie: **21** Tūk'ka, īs'tau, ksen'īmīniki
opekakūn'īmani, nītak'okuttotoko. **22** Ki Jesus ito'tūkkau;
ki otsīnno'ōssaie, itūni'u, Nitūn'na, ōkh'sitūkkīkī,
kitaumai'tūksīni kumut'okuttotoko. Ki ake'ua annik'
itokut'totoau. **23** Ki Jesus otsītto'taiipiisi eenakin'ai oko'ai,
ki otsīnno'ōssax au'yesīx ki matap'pix eīs'tsekīniau,
24 An'īstsiuax, anīs'tapaauk, ake'kuūn matseniu'ats,
ai'okau. Ki itai'īmiauaie. **25** Ki otsīs'tūpskoōsax
matap'pix, itsipim, ki ito'tsīmaie, otsīs'aie, ki ake'kuūn
itsipuu. **26** Ki otap'īstutsipi, annik' auōsīn'ik,
motūs'ksīnīpaie. **27** Ki Jesus otsīstūpaumatta'atossi,
na'tokūmi naps' tsix nīn'ax ipokiuo'īax, ki aisokse'puyīax
ki an'īau, David okkui', Kīm'okīnan. **28** Ki otsītsipīs'si
nap'ioyīs, naps'tsix itoto'yīauaie: ki Jesus an'īstsiuax
kikūtau'maitsipuan nōk'okotūnīstutsīs? An'īstsiīuaie

A, Nin'a. 29 Itüm'itsixeniuax oõps'puauax, ki itüni'u, kanisto'maitsipuai, ünnianistsis'. 30 Ki itsikau'opiii oõps'puauax: ki Jesus saiemiuaax mõkstanis'tosax matap'pix. 31 Ki osto'auai, otsis'tapusau ikõnai'tsinnikoyiauaax matap'pix annik'auõsñ'ik. 32 Ki otsüksax, sat'sit ito'tsõpiauaie küttaiai'puyiua sauum'itsistaaw pakto'kinnattsiuaie. 33 Ki sannm'itsistaaw otsai'piksistõssaie, küttaiai'puyinã itse'puyiu: ki kõnaitappix skai'etükkiau, ki an'iau, matsikainip'ats Israel ýtauõsñ'im. 34 Ki Pharisees an'iau sauum'itsistaawx otsñ'aimoauai itai'saipiksistsiuax sauum'itsistaawx. 35 Ki Jesus itap'auauõkau kõnau'akapioyists, ki inük'akapioyists, ki itüs'ksñĩmatstokiu ota'toiapioyimoauests, ki ai'semokiu nin'naiisñni ýtõkhs'itsñniksñni, ki õk'kuttutsimests matap'pix otokõnai'oktokosuauests ki otokõnau'atunikauests. 36 Ki otsñno'õssaie otappiisñ'na, kaiĩm'iauaie, tükka üs'tsĩmsiu, aneto' manistau'anetopiax emük'ikĩnax saiits'tsissi üsk's'kũmokuuã. 37 Itũman'ýtsiuax otüksñĩmatsax, akauo'yi insñ'manists, ki ap'otükkix unna'tosĩmiau; 38 Atsĩm'oiiküttok ãnsĩm'manists ýtsĩn'nau mõk'itũpskoõsax otĩnsĩmmanists apotükkix.

10 OTSIPUK'SÜPINNIKÕTÛSAX na'tsikoputtsiau otüksñĩmatsax, ikotsiu'ax otũma'sĩnni mõk'saipiksistosauax sauum'itsistaax, ki mok'õkuttutsisax amian'ýstokhtokosists ki amian'ýstatũnikests. 2 Na'tsikoputtsixk itokõt'tsiuax otsñ'ikõsoauests am'ostsiaukiests; Matom'itappiu,

Simon, mat'anistau Peter, ki Andrew oskūn: James, Zebedee okku'i ki John oskūn'; 3 Philip, ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annōk' publicanōk; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbæus, mat'anistau Thaddæus; 4 Simon, Canaanite; Ki Judas Iscariot annōk' aien'ūpanistsiuōkaie. 5 Anniks'isk natsikoputsixk Jesus itokōt'tsiuax ki saiem'iuax ki an'įstsiuax, Gentiles oksoku'auēsts pinitap'pok, ki Samaritans otakap'ioyimoauests pinūt'sįtsipik: 6 Ki Israel oko'au otomūk'ikįnaumix ats'ax įs'tapuk. 7 Ki auau'ōkainoniki sem'okik, ki anik', spots'im įstsįn'naiisįnni aststsiu'. 8 Ai'oktokosix kut'tutokau, leperix įssin'nomokau, enix' nipua'atsokau, sauum'itsistaawx sai'aipiksįstokau; Kitsiksįst'okoko, ksįstoko'tūkkik. 9 Gold ki silver ki brass pinitsūp'pitūkkik kitsitai'sūpopumatsopuauēsts, 10 Assuia'tsįman pinots'ik aumatto'ainoainiki, pinots'ikau na'tokaįsts spįks'įsokōsįsts, ki a'tsikįsts, ki otoats'įsts; ap'otūkkįuā ak'otsįmaie otso'ōsįn. 11 Annik' akap'ioyįsk kįtai'akįtsipipika sūppo'ōttsesatsįk annok' oks'apsiuok; ki annim' stau'pik kitsauomai'sūkskįtsįssuai. 12 Ki pim'įnnoainiki nap'ioyįs, ksematsįm'attok. 13 Ki ōkhs'įssi nap'ioyįs ũnnianįstsito'tos kįtsįn'nūstseisuauēsts; ki sauōkhs'įssi ũnnianįstsska'atok kįtsįn'nūstseisuauēsts. 14 Ki annōk' kikūt'tautokōk, ki kūt'tauotsįmikōk kitse'poawsįsts, sūkskįtsįm'įnnoainiki annik' akap'ioyįsk sotsįk'asattok. 15 Kitau'mūnįstopuau akōk'įtsįmaįksįstsikuįk Sodom ki Gomorrha ak'skįtstom annik' akap'ioyįsk. 16 Sat'sįk emūk'ikįnax mįs'tūpskoawkiapis'įx neto'yik kanįstsįs'tūpskopuau:

mokõk'ik manĩstsokõkipi pitse'ksĩnax, ki ĩkkĩnaps'ik
manĩstĩk'kĩnapspi kũkku'ix, **17** Ki ũsks'kũmokau
matap'pix; kitakaumũts'kaukoau akõk'itsĩmani, ki
otatoi'apioyimoauẽsts kitakitaipstũsĩstsipĩs'okoau; **18**
Kinĩn'ax ki omũx'ĩnax kitakittũpĩp'iokoai, nẽsto'a
kumut'aiakaitũpipiokoai, kõkkite'nũpanĩstosau ki
Gentiles. **19** Ki aumũts'kaukuĩnnoainiki pinstak
kõkũnĩstse'puyĩsuai; annik' kitak'okokoau kitai'akanipuai.
20 Kimats'epuyipuau, Kĩn'oau osta'aw ksẽsto'au
itsĩpstai'puyiu. **21** Ki umu'pappiipi akumũts'kaiuaie
umu'pappiipi mõks'eĩnsi, ki nĩn' a akumũts'kaiuaie
okku'i; ki pokax aksenũpanĩstaiiau un'oauax ki
oksĩs'toauax mõks'enitõsauax. **22** Ki kõnai' tappix
kumut'akaukĩmokoaiiau nẽsto'i; ki annõk' eikak'imaũk
umuts'ipaitappiiaspi akitsikõmotse'piauaie. **23**
Kĩm'atsĩstototsenoainiki tuks'kai akap'ioyĩs,
mĩs'tũpokskasik stsĩk'i: kitau'mũnĩstopuau
kimatakokõnitotopuau Israel ĩstokõnau'akapioyists
otsauomai'akotosi Nĩn'au okku'i. **24** ũsksĩnĩmats'au
matskĩtsĩmiu'ats otũsksĩnĩmats'tokiuã, ki apotũk'kiuã
matskĩtsĩmiu'ats otsĩn'aim. **25** Őkh'siu ũsksĩnĩmats'au
mõketũm'anĩstsau otũsksĩnĩmats'tokiuã, ki apotũk'kiuã
mõketũm'anĩstsau otsĩn'aim. Anĩstsĩn'nikõttũsuaie
nap'ioyĩs otsĩn'aim Beelzebub, ak'staianĩstsĩnnikõttaiau
itsĩpstaupixk oko'ai? **26** Pin stũn'nokau; matsekipats
akstaisaiipasokĩnnĩs; matsitsiksĩs'pats ak'staisaiĩksĩnĩs.
27 Kĩtse'itsĩnikopuai ski'natsii matai'itsĩnikok
ksĩstsiku'inatsii: ki kitai'okhtsipuai kotokhĩs'suai, sem'ik
spots' im nap'ioyĩsts. **28** Ki pinstũn'nokau anniks'ĩsk

akenitomixk mostüm', ki sta'aw matokotsenītsiau'ats:
stün'nok annök' i kots'enīts iuőkax mostüm' ki
staaw stakhts'im. (Geenna g1067) 29 Natokūmix
sīstsix kūttomūtaiponitau'atsax nitsipūn'asaini? Ki
tuks'kūm matakittotstsiu'ats ksök'kum sauūs'ksīnoūssi
Kin'oau. 30 Kitoku'yikīnsīsts ikōnūks'topiau. 31
Piniko'puk; kitots'ītskūkaiīxkīmīmipuu akaiēm'ix
sīstsix'. 32 Annök'aie'nūpanīstsiuők matap'ii
nēsto'i, osto'i nitaks'enūpanīstau nīn'ā spots'im.
33 Annök' nīt'saietokök matap'piuők, osto'i
nītak'saietou nīn'a spots' im. 34 Pinstak nimut'oto
īnnūst'sīnni nōkitsīt'apixīsi ksök'kum: nimat'otopa
nōkitsīt'apixīsi īnnūst'sīnni, innu'stoan nimut'oto
(nōkitsīt'apiksīstos ksök'kum). 35 Nimut'oto nīn'au ki
un'ni mōk'itsipotsīstsiūmmotseisau, ki otūn'ni ki oksīs'tsi,
ki āum'si ki maawks'i mōkitsipotsīstsiūmmotseisau.
36 Ki nīn'au aks'ikatumīmmiuax otopokau'pimix
anniks'isk matap'pixk oko'ai itsīpsts' taupixk. 37 Annök'
aiīs'tūpūkōmīmmiuők un'ni nēsto'i nimatokotsinanūk'ats:
ki annök' aiīstūpūkōmīmmiuők oku'yi ki otūn'ni
nēsto'i nimatokotsinanūk'ats. 38 Ki annök' sauots'īssi
otauīnan'i sauopokiu'osi nēsto'ā, nimatokotsinanūk'ats.
39 Annök' ikon'īmök opai'tappiisīnni, ak'atstomaie;
annök' at'stomök opai'tappiisīnni, nēsto'i itat'stomaie,
ai'akokonimaie. 40 Annök' kīto'tokök nito'tok; ki
annök' nito'tokök ito'toyeuaiie annök' nitse'tokūkök.
41 Annök' ito'toyeuők prophet otsiprophetisaie
otak'okuyīssi prophet osa'kinosīnniaie; ki annök'
ito'toyeuők mokōm'otsitappiūā oto'kōmotsitappiisaie,

otak'okuyïssi mokõm'otsitappiuã osa'kinosïnniaie. **42** Ki annõk' ai'akutükkuyiuõk sto'kïmi tuks'kïmi anniks'ïsk inüks'tsïmïxk otüs'ksïnimatsõssaie, kitau'münïstopuau matakatsom'ats osa'kinosïnniaie.

11 KI un'niniitsiu otai'ksïstanïstõssax na'tsikoputsix otüsksnïmats'ax itsïstüpa'atomaie mõküsksnïmatstoksi ki mõkatsïm'semõksi ot'akapioyimoauësts. **2** Annok' John itsipsts'taupïssi itai'okiakiopi otokh'tsïsests Christ oiapïstutsipïsts'aie, itokõt'tsiuax na'tokümix otüsksnïmats'ax, **3** Ki an'ïstsiuaie, kikütami'pa annõk' aiakoto'õk, ki nõk'apsümmõsïnan noke'tsïmi? **4** Jesus an'ïstsiuax, mï's'tapuk, matan'ïstsinnomok John annists'ïsk kïtokh'tsipuauëstsk ki kitüs'satsipuauëstsk: **5** Naps' tsix üs'süpiu, üs'tsekaïix ikõm'otauauõkaiau, leperix ïssin'aiau, küttaiai'okhtsïmix ai'okhtsïmiau, enix' aipuu'iau ki kïm'atapsix atsïmsem'aiau õkhs'itsïniksïnni. **6** Ki atsïm'siu annõk' küttaï'itstskïmskükiuõk nësto'i. **7** Ki otsï's'tapusax, Jesus otaumütüpaiitsïnnikoõsuaie akai'tappix John, Tsañstappiuã kumutsitappopuai ksïs'tapsksõkkum kõk'satsipuai? Küttaïtsip'a apai' sopu'yi itau'ütöpäpokaiiu? **8** Ki tsan'ïstappiua kumut'sitappopuai kõk'satsipuai? Kuttaitstip'a nïn'naii ïkikïn'ïstotosiu? Anniks'isk ïkikïn'ïstotosïxk itot'okoyiau Omüx'ïnax oko'auësts. **9** Ki tsan'ïstappiuã kumut'sitappopuai kõk'satsipuai? Küttaïtsip'a prophet? A, kitan'ïstopuau skïtsïm'ïuaie prophet. **10** Annõk sïnau', sat'sit, nitse'tomotoküttau nito'tokatatsïsau kostoksïs', ki ake'tomsokapïstutsïmaie koksoku'i. **11** Kitau'münïstopuau anniks'isk itsipokai'ïmmokixk akex,

mats'itstsipa ök'skītsīmiaie John Baptist: ki annök' inüks'tsīmök spots' im ģstsīn'naiisīnni ai'skītsīmiaie.

12 John Baptist ģstsiksīs'tsikuģsts, puk'sūpiksģstsikuģsts spots'im ģstsīn'naiisīnni itūsk'o tuitsipiop, ki ūskotui'tsipimix itūsk'otuitsipimiau. **13** Konai'prophetix ki okök'itsīmani aie'nūpanistomiauēsts otsauomo'tosi John. **14** Ki mak'otsīmenoainiki, am'auk Elias annök' ai'akotoök. **15** Annök itokh'iuök mök'okhtsīmsi ūnanģststokh'tsīs. **16** Tsa nitai'akanipa annök' o'tappiisģnök manģstsģn'naiipuaiau? Netoinitsi'au pokax annim' itawk'pumauawpim itau'pix ki ai'sģtsģpsattsiau otūk'auauax, **17** Ki an'ģstģsiauax, kitsik'ģttomopģnan ki kimat'spiipuu; kitau'yģmopģnan ki kimau'kaiisuuģsts kimatakippuuģstsau. **18** John oto'tosi matauyiu'ats ki mataisģmiu'ats, ki an'iop pakh'tokģnatsiu sauum'ģtsistaaw. **19** Nģn'au okku'i oto'tosi, au'ģiu ki ai'sģmiu, ki an'iop, sģm'mģs, aistoks'oyiu ki aistok'sģmiu, publicanix ki sauum'ģtsitappix otūk'auauax. Ki mokök'sģnni o'kosģx oto'kģmotsģstutokaie. **20** Itau'mģtģpsģtsģpsattomģsts akap'ioyģsts annim' otsģt'apģstutsģpģsts ot'apģstutģksģsts otsauomai'sauaitsģtģsax. **21** Kitak'oksģnip maka'pi, Chorazin! Kitak'oksģnip maka'pi Bethsaida! Nģtsģt' tsģpstsapģstutsģpģsts kitakap'ioyģmoauģsts nģtsģtģpstsapģstutģkģtģpģtiu Tyre ki Sidon ģstak'apģoyģsts is'taisģmmģsauģtsģtauopģtiu ģskģm'matģkģkģaipģstģsts ki makh'skģtsģsts, **22** Ki kitan'ģstopuu Okök'itsģmani ģstsiksīs'tsikui manģstaksģksģsts'papsipi ksģsto'a, aks'ģsģksģstģspģpģtiu Tyre ki Sidon. **23** Ki ksģsto'a Capernaum, kitspģn'noko spots'im, hades

kitaks'innissimoko; omük'apotüksists kitakap'ioyim
itap'istutsipiau ittšipstšapistutükkiopiau Sodom,
iš'taisakiaitaišopi. (Hadēs g86) 24 Ki kitan'įstopuau,
Okök'itsšmani įstsiksįs'tsikui manįstaksiksįsts'papspi
ksęsto'au, aks'įsiksįstšpapiu Sodom. 25 Annik'
Jesus an'iu, nitökh'sitükki nšn'a, spots'im ki
ksök'kum įtsšn'aime, kitai'ksįsattokiauests annists'isk
mokok'ietappix ki kitaipaso'kšnomoaiu inük'sipokax. 26
Ūnnianįsts'it Nin'a; manįstökh'sipi kitsitsi'tan. 27 Nin'a
otoköna'nanįsts nitokok: ki matsitšsipa įksšnnu'yiuai
okku'iaie Nin'a nits'ksšnnuyiuai; matsitšsipa
įksšnnu'yiuai Un'ni, okku'i nits'ksšnnuyiuai, ki
annök įksšnįmats'stoköttseuök Un'ni. 28 Puksipa'akik
könai'ikapotükki ki ikönüs'soksįstšix, ki kitak'okotopuau
įssik'sįstšikosšni. 29 Nokhkšn'ni kšn'attok, ki įksšno'kik;
nitsik'kšnapsi nimat'omükimuspa; ki kitak'okonipau
ku'skētššipöppuauęsts įtsik'sįstšikosšni. 30 Nokhkšn'ni
ksįstš'papiu, ki nitopa'tüksšn sök'otsiu.

12 AN NIK' Jesus Issik'opiiksįstšikui itsišp-
poka'atomęsts napaięnššimmanįsts; ki otüksšnįmats'ax
au'notšax, ki aiin'asįstš aumütšp'otsšmiax ki
itaumütšp'ioattomiax. 2 Ki Pharisees otsšnno'össauax,
anįstšiauaie, šum'mįsau kitüksšnįmatsax mat'ökhsiu
otap'įstutsipauęsts annok' įssik'opiiksįstšikuik. 3 Ki
anįs'tšiuax kiküttanįstopuau'ats David otap'įstutsipi
otau'notšš ki otopokom'ix; 4 Manįst'sipipi Ap'įstotokuā
oko'ai, manįstau'attopiau otsitau'pipi įtske'tani
annik' küt'taökhsiiik möks'auattosi ki otopokom'ix
möks'auattosaxaie, ki kak'ökhsiu natoį'apiekuax

mõksauattosauaie? **5** Ki kikūtanīstopuau'ats okōk'itsīmani natoī'apiekuax manīstap'otūkipiau īssīk'opiiksīstsikui otsitsips'taupīsau omūk'atoiapioyīs kimatsikiu'ats. **6** Ki kitan'īstopuau annom' ittsiu' tuks'kūm ki skīt'stom omūk'atoiapioyīs. **7** Ki kitsksīni'topi manīstap'ipi nitak'ōkh-sitsip kīm'apiisīnni, ki nimatakōkhsitsipats īkit'stūksīnni, kīs'taisauotui'mauopiau kūt-tautuitiiaixk. **8** Nin'a okku'i itsīn'auattomīnaai īssīk'opiiksīstsikiii. **9** Ota'atsīstapusi, otatoi'apioyimoai itsipim; **10** Ki sat'sit, nīn'au itsīps'taupīīnai, ki otsīs'i ipo'kōttsuaie. Ki aisūppo'ōtsesattsiuaie, kūtai'ōkhsiuats īssk'opiiksīstsikuīsts ok'okuttotoōsi? Mōks'enūpanīstūssauaie. **11** Ki an'īstsiuax, Ūn'nats nīn'au kitopokittappi'īmmoau maksinan'si tuks'kūmi emūk'ikīna, īstsūp'popiīssaie atūn'iaksīn īssīk'opiiksīstsikui, kūttomai'akstaisautuyiuatsaie? **12** Nīn'au kūttomai'skītsimiuats emūk'ikīna? Ūn'nikaie itōkh'siu mōk'ōkhsapīstutūksi īssīk'opiiksīstsikuīsts. **13** Itūman'īstsiuaie nīn'au, Sauksikīns'tsiakit. Ki itsauksikīns'tsiakui; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsiuaie otat'otsīsi. **14** I tūmit'sūksiau Pharisees, ki ikōnau'kōk-itsīmattsiuaie manīstaks'enitawpiauaie. **15** Ki Jesus otsksīnīssaie, itsīstapu': ki akai'tappix ipokiuo'iauaie, ki ikōnau'kuttutuyiuax; **16** Ki sokap'anīstsiuax mōkstaiitsīnnikoōsax'aie: **17** Mōks'enūpanīstosi Esias otan'ipi, ki an'iu, **18** Sūm'mok, nitap'otomok, annōk' nitse'niniwattauōk; nitūk'omīmmau, nu'skēttsipōppi nimut'ōkhsīmmau: nitakitsipotoai'īnai nitsista'awi ki akanīs'tsīnmomoyiuax Gentiles okōk'itsīmani. **19**

Mataketskau'ats mataksoksipüppisüm'ats; mat'akitstsipa
matap'pi mök'okhtsisaie otse'poawsists moksoku'ists.
20 Apai' otük'itsissi mataksinükiu'ats: flax setsis'si
matakütsim'atsaie otsauomai'tüpskisaie okök'itsimani
mök'itsskitsstani. **21** Ki otsin'ikösim Gentiles
ak'aumaitšimiau. **22** Tüks'küm ito'tsipotoau
pakhts'istümattseu Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki
mataipuyiu'ats: ki ikut'tutuyiuaie, ki naps'tsiuä
it'süppiu ki küttaipuyiuä itse'puyiu. **23** Ki
kõnai'tappix it'skaietükkiu ki aniau kütamiu'ats
David okkiu? **24** Pharisees otokh'tsimsau, an'iau, Am'o
nñ'au, matomaisaipiksistsiu'atsax Sauum'itsiStaawx,
Beelzebub Sauum'itsistaawx otsin'aimoai,
umutai'saipiksistopix **25** Ki Jesus isksinny'yuax
otüs'tapiax ki an'istsiuax, Nñ'naiisinni ai'aketotoki
ak'eitsinikau; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau
mataksipuitsiuats: **26** Sauum'itsitappiuä satüp'iksistussi
Sauum'itsitappiuä, aiaketsistotosiu; ki otsin'naiisinni
küttomaksipuitsiu'atsaie? **27** Satüp'iksistainikiau
Sauum'itsiStaawx, Beelzebub nimut'satüpiksistaiu,
Tükka'ko'kosix itsatüpiksistsiu'atsax? Ũn'nikaie
osto'auai kitak'okökitsimükoau. **28** Ki
Satüp'iksistainikiau Sauum'itsistaawx Ap'istotokiuä
otsista'awmi nimut'satüpiksistaiu Ap'istotokiuä
otsin'aiisinni kito'taakoai'ini. **29** Misköpin'ai oko'ai
Tsa'akanistokotsitsipim'atsaie, mök'itauksistutsisaie
ope'kanistsaie, saotüm'isksipistusaie misköpin'ai?
Ki ak'otümoksistutsimaie oko'ai. **30** Annök'
niküt'taispiimmökök, niköttum'a: annök'

niküttaupokomoawk'iakimauők auanit'apiksistükkiu. **31**
 Ũn'nikaie kitan'istopuau, amian'istsauumitsitappiisinni
 ki amian'istitüpsauokömotse'poawsists
 Apistotokiua akitsksinoaiu matap'pi; ki
 annök' akitüpsauokömotsepuyiuök Atsim'istaaw
 matakitsksinoau'ats. **32** Annök' itüp'sauokömotsepuyiuök
 Nın'au Okku'i ak'itsksinoau, ki annök'
 itüpsauokömotsepuyiuök Atsim'istaaw
 mat'akitsksinoau'ats annom' ksök'kum ki aie'nissi
 otsis'tüpipuitappiisinni, mat'akitsksinoauats. (aiōn g165) **33**
 Ökhs'apistutos mistsis', mök'ökhsinasiii: ki makap'istutos
 mistsis mök'okapinasi: mistsis' isksino'au otsin'assinni.
34 Pitse'ksinaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki
 Tsa'a kitakokotünistse'poattopuau'astsaii
 ökh'sists? Manista'kauoopi u'skëttsipöppi, maoi'
 itai'puyiu. **35** Ökhsin'auä manista'kauoopi
 ökh'si u'skëttsipöppi sau'otsimësts ökh'siists:
 Sauumitsin'nauä manista'kauoopi maka'pi u'skëttsipöppi
 sau'otsimësts makap'ists. **36** Ki Kitan'istopuau
 Kōnai'ksistapitse'poawsists otakse'puyisau matap'pix
 aksenüp'anistomiauësts Okök'itsimani itsiksıs'tsikui:
37 Kitse'poawsists kitakokömitsitappiets'okoaiu
 ki kitse'poawsists kitak'saietokoaiau. **38** Stsik ix
 Sınak'ix ki Pharisees noküt'anistsiauaie ki an'iau, Nin'a
 nök'okapipinan itots'tsipi ksësto'a. **39** Ki noküt'anistsiuax
 osauum'itsitappiisinna ki otau'ökotaitappiisinna
 itok'apsatsimiau; ki mat'akitstipa ak'okotawpiau.
 Tuks'kai ak'okotapiau Jonas prophet. **40** Manists'itaupisaie
 Jonas mammi' o'koanniaie nioks'kai ksistsikuists

ki nioks'kai koko'įsts; ũnniak'anįstsitaupiaie
 Nįnau Okku'i ksők'kum u'skėttsipőppi nioks'kai
 ksįstsikuists ki nioks'kai koko'įsts. **41** Nineveh
 istšįn'ax, akopoksipapomiauax o'tappiisįnna istots'tsįssi
 Okők'itsįmani ki akitsautūtsepuyiopiau; aisauai'tsitaiau
 otatsįm'semőssax Jonas; ki sat'sįt, annők' skįtsįm'iuők
 Jonas annom' įtau'piu. **42** Amskap'iksőkku
 įtsįn'nauake akopoksipapomiaie o'tappiisįnna
 įstots'tsįssi okők'itsįmani, ki akitsauotūtsepoyiopiau:
 umuk'itsipi ksők'kui ito'to mőkitekhtsįssi Solomon
 otokők'sįniaie; ki annők' skįtsįm'iuők Solomon annom'
 itau'piu. **43** Sauum'itsistaaw otsai'piksįstűssi nįn'au,
 ikįtkšők'kuyim itap'auauőkau įssįk'opįssįnna itap'satsįm
 ki matokonįm'atsaie. **44** Itűmau'aniu nitak'ątsko noko'ai
 numut'sűx; ki oto'si ikon'įm nam'itaitsiu, namokh'ipaie,
 ki a'natsįstutsipaie. **45** Ki itűm'itappo ki mat'tuyiuax
 ikįt'sikűmiax sta'awx, itsįs'tűpokapsiax, ki itsipim'inx ki
 itoko'attomiax: ki otsako'itappiisįnna eikįs'tűpokapiaie
 ototom'itappiisįnna. Neto'i ak'anįstsuaie
 ot'okapitappiisįnna. **46** Otsa'kiaisįtsįpsattosax matap'pix,
 Sat'sįt, Oksįs'tsi, ki omu'pappiipix sųauats'im itai'puyiax,
 ai'puńńumiau mők'sįtsįpsattősauaie. **47** Tuks'kűm
 an'įstsuaie, Sat'sįt, Kiksįs'ta ki kumu'pąppiipix
 sauats'im itai'puyiau, ki ai'puńńumiau kőkšįsįpsaiisau.
48 Ki anni'įsk otan'ikįsk, an'įstsuaie, Tűkka' niksįs'ta?
 Tűkka' numu'pąppiipix? **49** Ki itas'kotuyiuax otsįs'
 otűs'ksįnįmatsax ki an'iu Sűm'mokau niksįs'tsi ki
 numu'pąppiipix! **50** Annők' ai'aksįstutsįmőkńni Spots' im

otsitsi'tani aie, osto'i numu'păppiipa, nĕškŭn', nit'akem,
ki niksĭs'ta.

13 ETO'IK ksĭstsiku'ik Jesus it sŭks' ki tsĭm
nap'ioyĭs, ki omŭk'sikĭmi ĭssoots'i itakau' piu. **2**
Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosasĭs itsĭtsŭppo'piu,
ki itakau'piu; ki ĭsto'tuitap-piix ikŏn'itŭssuipuyiau
ĭssoots'i. **3** Ki an'ĭstsiuax akauo'iau parables ki an'iu,
Sat'sit, aisŭppipum'auă itui'sŭppipummau: **4** Ki
otai'sŭppipummŏssi, moksoku'yi stsĭk'ĭsts itsĭn'nĭssiĕsts,
ki paiu'tax itotoiax'ĕsts ki itau'attomiaxĕsts. **5** Stsik'ĭsts
okotoksskui itsĭn'nĭssiĕsts otsĭts'inŭxksŏkkuaspi; ki
otsai'spixksŏkkuaspi itsĭk'kŭmsŭskiiu: **6** Oto'tŭmĭskŏpsi
natos'i, itse'tsĭnitsiau; ki otsau'okŏtseksau itopo'kŏttsiau.
7 Stsik'ĭsts itsĭn'nĭssiiau ksĭssi'ix: ki ksĭssi'ix
itsŭskiiu ki ito'satsiiuax: **8** Stsik'ĭsts ŏkhs'ksŏkkui
itsĭn'nĭssiau, kiitsĭn'asiau, stsĭk'ĭsts kepĭp'pui, stsĭk'ĭsts
nai'ĭppui stsĭk'ĭsts niĭp'pui. **9** Annŏk' ito'kiuŏk,
ŭnanĭstokh'tsĭms. **10** Ki; ŭksĭnĭmats'ax ito'toyiauaie, ki
an'ĭstsiauaie, Kumauk'sĭtsĭpsattaiĭksixau parables? **11**
Nokŭt'anĭstsiuax, kitokokoau kŏk'itsksĭniisuai spots'im
istsĭn'naiisĭnni itse'kipi, ki osto'auai matokotau'axau.
12 Annŏk' nan'naniuŏk, ak'okotauaie, ki akakai'naniu:
annŏk kŭttainan'iiuŏk, otsinanattopi ak'otsipaie. **13**
Ŭn'nikaie numut'ŭnĭstsĭtsĭpsattaiau parables, ĭssŭppĭs'au
mŏksta'apsau; okh'tsĭmsau mŏkstau'okhtsĭmsau,
mŏkstai'ĭksĭnnisau. **14** Aien'ŭpanĭstom'ĕsts Esaias,
otan'ipi, okh'tsimeniki kitak'okhtsim, ki kimat'akoksĭnĭpa;
ki sŭppi'niki kitakŭts'api, ki kimat'aksĭnĭpa: **15** Am'o
o'tappiisĭnna u'skĕttsipŏppĭsts mi'ĕsts, ki okhtok'ouĕsts

matomaipumokhtsīmiu'axau, ki oōps'puauax naps'tsiiax;
mōksta'apsax moōps'pix, mōksta'okhtsīmsēsts
mokhtok'īsts, mōkstau'okhtsīmsēsts mu' skēttsipōppists,
mōkstaisauai'tsitasau, nok'staukuttutuawsau. **16**
Atsīm'siau koōps'puauax, aiapiau; ki kokhtok'īsts,
ai'okhtsīmiu. **17** Kit au'mūnistopuau, akaiēm'ix
prophetix ki mokōm'otsitappix ai'puññumiau
mōk'satsīsauēsts annists'isk kitai'nipuauīstsk ki
matsiññim'axauēsts; ki mōk'okhtsisauēsts annists'isk
kitai'okhtsipuauīstsk, ki matokhtsīm'axauēsts. **18** Okhtok
ai'sūpipummauā parable. **19** Ma tap' pi okhtsīs'si
nñ'naiisñni istse'poawsñ, ki sauo'kōmotokhtsīssi,
itūm'ipuksipu Sauum'itsitappiū ki ito'kasattomaie annik'
itsūp'ipumattopik u'skēttsipōppi. Annōk'auk mat'sīmaie
īstsūpipum'ani moksoku'i. **20** Annōk' mat'sīmōk
īstsūpipum'ani ok'otokskui, ai'okhtsīmiu epo'awsīnu,
ki otse'tametūksīnni mat'sīmaie; **21** Mat'auītsitsipsa
kōk'seksi, ki matakisūmsu'ats; ikikñ'etūksīnni ki
ūksīstutūk'sīnni otos'au, atsim'epoawsīnni ūn'nikaie
ito'toiau, īsts'kīmskūkiu. **22** Annōk' mat'sīmōk
īstsūpipum'ani ksīssi'ix, ai'okhtsīmiu atsīm'epoawsin;
ki annok' pai'tappiisīnni īstap'aitsitani, ki spūkīs'sists
ito'satstomiauaie atsīm'epoawsīnni, ki matsinasiu'ats. **(aiōn
g165)** **23** Annōk' mat'sīmōk īstsūpipum'ani ōkhs'ksōkkui,
ai'okhtsīmiu Atsīm'epoawsīnni, ki mokōm'otokhtsīmaie;
ki itsin'asiu, stsikix, kepīp'puyi, stsik'ix nai'īppuyi,
stsīk'ix niip'puyi. **24** Stsik'i parable an'īstsiuax,
ki an'iu, Spots'īm'īstsinnaīsīnni netum'anīstsiu
Nñ'au, annōk' ai'sūpipumauōk ōkh'sisūppipum'ani

otsin'simman; **25** otai'okasax otap'automokix, okatum'i ito'toyiuai, ki okh'sisupipumani ipa'soksüp'pipumau makap'supipumani, ki itsis'tapu. **26** Ki otsüs'kissi mattuyis, ki otsin'assi, itümñ'akuo makap'supipumani. **27** Ki Nin'au otapautomokix otsito'taakax ki an'istsiuai, Nin'a, Kiküt'taiñsimattop'a okhsisupipumani kitsinsimman? Tsema ito'to makap'supipumani? **28** An'istsiuax, Katum'a otap'istntüksinaie. Ap'automokix otan'ikax kiküt'okhsitükkipa nõk'ittotosinan nõk'sauotsisnaniau? **29** Ki an'iu, Sa; sauau'tsimñoainikiau, makap'supipumani, kõkskaküm'sanotsipnii okh'sisupipumani. **30** Unnianist'suskisan mõk'itotosi pokiak'sinni: Ki pokiak'sinni oto'si, nitak'otümanistaiu ai'pokiakix, matom'omoipotokan makap'supipumani, ki is'ksipikan kõk'ksietsinsissuau; ki istüp'omoipotokan napaiñ'insimman nitapaiñ'iokoai. **31** Stsik'i parable an'istsiuax, ki an'iu, Spots' im istsin'naiisinni netüm'anistsiu mustard istsin'simman, annik' mat'simõk nñau, ki ai'supipumau otsin'simman; **32** Itsis'tüpskaiinükotsiuai kõnai'insimmanists; ki süs'kiissi, itsis'tüpomükkuiau insim'mansts, ki itsis'tsiasiu, ki paiu'tax itotoiau ki itoko'attomiax isto'küniksists. **33** Stsik'i parable an'istsiuax; Spots' im istsin'naiisinni nitüm'anistsin itai'kopütstaupi, annik' mat'simõk ake'u, ki kaias'attom niuks' kumi omük'okosix, napaiñ itui'tsiau, ki ikõnai'kopütstopiau. **34** Am'ostsk Jesus ikõnai'sitsipsattsuästs matap'pix parables itai'sitsipsattsu; ki sauomai'sitsipsissi parable matomaisitsipsatsiuatsax: **35** Mõksenüp'anistossi

Prophet otanipi, ki an'iu, nimutaksipa'kuiaki parables; nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'istsk ksök'kumă sauomap'ăstotoawsi. **36** Ki Jesus aiŝ'tŭpskuyiuax matap'pix, ki itsit'sipim nap'ioyis: ki otŭksŭnŭmats ax otsitota'akax, ki an'iau nokskŭnŭm'atsokŭnan parable makap'itaisŭppipumaupi ŭsŭm'man. **37** Nokŭt'anŭstsiuax, Annök' itai'sŭpipumauök ökh'si ŭsŭmmani Nŭn'au okku'yi am'ŭni; **38** Insŭm'man konai'tappiua; ökh'si ŭsŭmmani, nŭn'naiisŭnni ŭsto'kos'ix; ki makap'iŭsŭmmani, Sauum'itsitappiua o'kosix; **39** Katum'a annök' ai'sŭppipumattomĕsts, Sauum'itsitappiua itamiu; pokiak'sŭnni ksök'kum aiksiuo'si; ki aipo'kiakix, atsŭm'otokatatsŭsau, (aiŭn g165) **40** Manŭsts'aumoipitŭkkipiau makap'ŭsŭmmaniŭsts ki manŭstse'tsŭnŭtspiau; ak'ŭnŭststsiu aiksiuo'si annom' ksök'kum. (aiŭn g165) **41** Nŭn'au okku'i aks'ŭstŭpskuyiuax otatsŭm'otokatatsix, ki ak'omoipotsŭmiauĕsts ikŭnau'kapŭŭsts ki anniks'isk matap'pixk, sauum'itsitappiiau ak'omoipotoyiuax; **42** Ki akitsŭpst'apiksŭstsiuax omŭx'tsi; annim' ak'itsŭsiau a sain'sŭnni, ki satse'kŭnani. **43** Mokŭm'otsitappix akotŭmŭk'kŭnasuyeiau, manistsŭk'kŭnasuyipi nato' si, un'oauai otsŭn'naiisŭnni, akotsŭk' kŭnasuyiauaie. Annök' itokh'iuök ŭnanistokh'tsŭms. **44** Stsŭki, Spots'im istsŭn'naiisŭnni nitŭm'anŭstsiu treasure kaias'attomaie insŭm'man; kon'ŭssi nŭn'au, mat'aikŭsattomaie, kŭ otsetam'etŭksŭnni itsŭs'tapu ki ipum'attopiĕsts otokŭnai'naniŭsts, ki ipum'attomaie annik' ŭsŭm'manŭk. **45** Stsik'i, Spotsim ŭstŭsŭn'naiisŭnni nitŭm'anŭstsiu

awkh'pumapiekuūn otap'sūmmōssi ōkh'six pearls:
46 Kon'īssi tuks'kūmi pearl akai'īxkīmasiu, itsīs'tapu,
ki ipum'attopiēsts otokōnai'naiīsts ki ipum'attau.
47 Stsīk'i, spots' im īstsīn'naiisinni nitūm'aniststsiu
itau'mikaupi, annōk itsuia'pīxīmōkaie omūk'sikīmi,
ki itomian'īstomoipitūkkiu: **48** Itui'tsīssaie,
itopīts'ūsskōpattomiauaie īssoots'i, ki ito'pīiau, ki ōkh'six
itaisūppitsi'iau īskix; ki makaps'ix itsīs'tapīksīstsiiau. **49**
Ak'otūmanīstsiu aīksiuos'i ksōk'kum: atsīm'otokatatsix
ak'sipuksūpsūxīau, ki akai'aketaipīksīstsiiau
Sauum'itsitappix ki mokōm'otsitappix; (aiōn g165) **50**
Ki akitsipst'apīksīstsiiau (sauum'itsitappix) omūx'tsii;
annim' ak'itstsiu a saīn'sīnni ki satse'kīnani. **51**
Jesus an'īstsiuax kikai'okhtsīmīpuauastsau annists'isk?
An'īstsiuaie, A, nīn'an. **52** Itūm' anīstsiuax Annōk'
ai'sīnakiuōk ūskśīnīmats'au spots'im īstsīn'naiisīnni,
nitūm'aniststsiu nīn'au, iko'yīuōk, sauauts'īmēsts
treasure manists' ki ūk'aisīsts. **53** Ki itūnīsts'tsiu, Jesus
otaīksiu'attosēsts annists'isk parables, itsīstūpa'atomaie.
54 Ki otsito'tosi otau'ūtauōsīni otat'oiapioyimoai
itsipst'ūskśīnīmatsīuax, ki ek'skaietūkkīau, ki, an'iau,
Tse'ma itotsīm'atsēsts am'ok mokōk'sīnik, ki am'ostsk
ot'omūkapīstutūksīsts? **55** Kūttomai'sauamiu'ats
ai'satsakīuā okku'i? Kūttomaisauainikōttsiu'ats Oksītsi,
Mary? Ki omu'pappīpīx kūttomaisauainikōttsiu'atsax
James, ki Joses, ki Simon, ki Judas? **56** Ki ot'akemix
okūttomaisaiiokōnopokomok'atsax? Am'o Nīn'au, Tse'ma
itotsīm'atsēsts annists'isk? **57** Ki its'tsskīmskūkiāx
osto'i. Ki Jesus an'īstsiuax, prophet itūs'tsakōttau,

sauomai'tapposiēsts otau'ōšni ki otauūt'okoai. 58
Otsauomai'tuksuai ūn'nikaie itsauomapīstutūkkiu annim'
akatio'yiēsts ūkkūk'umapotūksīsts.

14 ANNĪK' Herod tetrarch okhtsīm'attomēsts Jesus
otap'īstutsipīsts, 2 Ki an'īstsiuax otap'otomokix
am'omauk John Baptist; enio'sīnni mat'sipuu;
ūn'nikaie ūkkūk'umapotūksīsts itap'ītutsimēsts. 3
Herod ūkai'eēniaie John, ki aiš'ksipīstsiuaie, ki
itsok'iaie osto'iaie Herodias, us Philip otokeman'īnaai.
4 Tūk'ka John an'īstsiuaie matōkhsiu'ats kōk'otoōssi.
5 Ki otai'aksenitossaie, stun'nuyiuax matap' pix,
tūk'ka īksīnnu'yiuaxuaie prophet. 6 Ki otai'totstsīssi
Herod otsit'sipokaiipi, Herodias otūn'ni itūt'sikipiu, ki
itsūp'īstutuyuaie Herod. 7 Itsiksīs'toatsiuaie atoūn'īssīnni
mōk'ittokotossaie otan'īstopiaie. 8 Ki oksīs'tsi
otsīs'tok, ki an'iu, John Baptist otokōn' īstsūp'potoat
omūk'okos ki annom' īstoko'kit. 9 Ki omūx'ina
itsīk'oketūkkiu: ki otūtoanīs'si ki otopokau'yemix,
ūn'nikaie itani'u mōk'okotōsaie. 10 Ki itūp'skōkiu,
ki itsi'kawkokītsiuaie John itsīpsts'okiawpiaie. 11 Ki
otokōn'itsipuk'sipīppotopaie, omūk'okos itsūp'potopaie,
ki ikotauai'e ake'kuūn: ki ito'tsīppotuyuaie oksīs'tsi. 12
Ki otūs'ksīnīmsax itoto'iau ki mat'sīmiau mostūm'
i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiau ki itūnīs'tsiiau
Jesus. 13 Jesus otokh'tsīmsi, itsīs'tūpaatomaie
akli'iosatsīs itsui'akhiosiu, ki ksīs'tapsksōkkum
itūpanīstappo'aie: ki matap'pix otokh'tsīsau
itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauēsts sūx'iau. 14 Ki
Jesus itopītsīssa'atomaie, ki nan'nuyiuax akai'tappix,

ki kaiim'iuax, ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax.
15 Ki otai'istükköpsi, otüs'ksñimatsax otsitota'akax,
ki an'istsiauaie, annom' ksš'tapsksökkumasiu,
ki au'mütüputükku; o'tappiisinna ünnistüps'skos,
mök'ittapposi akap'ioyists, mök'opumattosi aau'öšin.
16 Ki Jesus an'istsiuax, matokuiistapu'iauats; kotok'
möks'auattopiau. **17** Ki an'istsiauaie, annom'
nitsinan'anists nīsittu'yi ke'tanists ki na'tokūmi
mammix'. **18** An'iu, puk'sipīppotokikau. **19** Ki an'istsiuax
kōnai'tappix mök'opasax mattu'yikui; ki mat'simēsts
nīsittu'yists ke'tanists ki na'tokūmi mam mix', ki,
otspisūp'si itatsim'etsimēsts, ki itau'minotsimēsts; ki
ikotsiu'ax otüs'ksñimatsax ke'tanists, ki otüs'ksñimatsax
ikotsiu'āsts o'tappiisinna. **20** Ki ikōnau'yiau, ki
itoku'yiau: ki mat'simēsts iau pi'nikēsts ittsi'ists
na'tsikoputtuyi isksimmatük'išsokaiists. **21** Ki aiiniks'isk
au'yixk nīsitsi' omük'sikepīppix nīn'ax, ki akex, ki
pokax'. **22** Ki Jesus eikak'imatsiuax otüs'ksñimatsax
mökīt'sūppopīsax akh'iosatsis, mökotom'apūmmosax,
otsakiaiīs'tūpskoōsaiie tappiisīn'na. **23** Ki otsis'tūpskoōsax
otappiisīn'nā, itsitamīsso' nitum'mo mökatsimoiikasi; ki
otau'tükkussi itsittau'piu. **24** Ki akli'iosatsis ai'itütsikioo,
ki ipawkh'paikimskawp: tük'ka, umut'totsūppopi. **25**
Ki nīssoo'yi iskska'tüksinni koku'yi Jesus itsitappo'ax,
omük'sikimi itokh'itauauōkau. **26** Ki otüs'ksñimatsax
otsīnno'ossauaie umuttokhitauau'okani omük'sikimi,
ap'aitsitaiau, ki an'iau, Sta'awina; ki oko'pusuai
itokum'iau. **27** Ki Jesus kaiīp'sištšipsatsiuax, ki
an'iu, Ökh'sitükkik; nitam'i; Piniko'puk. **28** Ki Peter

nokūt'anīstsiuaie, Nin'a kŭm'āmieniki ani'kit ksęsto'a
nŏk'itotosi nŏk'itsitŭpauauŏkasi omŭk'sikīmi. **29** Ki
an'iu, Puk'siput. Ki Peter otīnnīsa'atossi akh'iosatsis,
itokh'itauauŏkau omŭk'sikīmi mŏk'ittapposi Jesus. **30** Ki
otsīnīs'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumutŭp'sŭppopiisi
omŭk'sikīmi ita'sainiepuyiu, ki au'aniu Nin'a,
Kŏmotse'piokit. **31** Ki Jesus itŭp'sauksikīns'tsakiuaie ki
itsēn'iuaiie, ki an'īstsiuaie, ksęsto'a enŭkaumai'tŭkkiua,
kumauk'saietŭkkiks? **32** Otsito'tosau akh'iosatsis,
itsiksīst'sopu. **33** Anniks'isk itsŭp'popixk akh'iosatsīs
itoto'iauaie ki atsīmmīm'miauaie ki an'iaiu, E'mŭmi
kitam'i Ap'istotok'iuā okku'i. **34** Ki otau'pŭmmossau,
itoto'iau Gennesaret īstau'ŏssīni. **35** Ki annim' īstsīn'ax,
ots'ksīnuoŏssau, itŭp'skŭkiaiu kŏnŭs'ksŏkkum sa'akapotsi,
ki itotsīp'iauaie ikŏnai'oktokosix: **36** Ki au'kŏmŏnīstsiuaie
(Jesus) mŏkskaks'īxenīsax oso'kŏsīm itssaiin'ikaists: ki
manīsts'eipi kaien'īmīx ūn'nineetsīmi sokap'okuttotoax.

15 AI'SĪNAKIX ki Pharisees, Jerusalem itsitappimix
otsit'totaakax Jesus, ki an'iau, **2** Tsaņīstapiuats
umut'ūnīstŭpaipixipiau ūkaitappix otŭn'īssuaiauęsts?
Oyīs'sax ke'tan, matŭstsīmiu'ax. **3** Nokūt'anīstsiuax
ku'maukanīstŭpaipīxipuaiīšks Ap'īstotokiuā
otse'poawsīnni kŏk'satsīsaai kiksīs'tapŭnīssuai?
4 Ap'īstotokiuā an'iu, atsīmmīm'mīsau kīn'a ki
kiksīs'ta; ki, annŏk' ai'pakosīnikuyiuŏk un'ni
ki oksīs'tsi, unnianīstse'īnsā. **5** Ki kitan'ipuu
annŏk' an'īstsiuŏk un'ni ki oksīs'tsi, kotŭk'sīnaie,
kitak'ototokuinani pi nęsto'a, **6** Ki kŭt'atsīmmīmīmuax
un'ni ki oksīs'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuaieuęsts

kumut'saiepumapīstutsipaie Ap'īstotokiuā otse'poawsān.

7 Kitsiksīs'tapokōmmotsitappiansuai! Esaias
 prophet kit'sokapenūpanikoau, ki an'iu, 8
 Am' ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ēsts,
 ki nimut'atsīmīmīmmokiau oto'ūniuauēsts: ki
 u'skēttsipōppuanēsts nitsīp'piokokiēsts. 9
 Nitsiksīs'tapatsīmīmīmmokiau, ōk'aumaitsipīsts
 āt'suaiīksšīnīmats'iauax nīn'ax otan'ipuauēsts. 10 Ki
 nan'nikōttsiuax o'tappiisīnna ki an'īstsiuax, Okh'tok,
 ki sokap'okhtok; 11 Annik' itsūp'popiik maoi'i
 matokapīstotok'atsaie nīn'aii; annik' sūk'siik maoi'i
 itokapīstutuyiu'iu'aie nīnaii. 12 Ki otūsksšīnimats'ax
 otsītota'akax ki otan'ikax kikūt'ūsksšīnīpa Pharisees
 otsīs'kūksau otokh'tsīsau annik' epo'awsīnik? 13
 Ki nokūt'ūniu, kōnai'sūpipumanīsts Nin'a spots'im
 okūt'taisūpipumattopīstsi ak'sūskōpattopiēsts. 14
 Amau'patokau; naps'tsiotūppīnnūkiu naps'tsix.
 Ki naps'tsiuā ātūppīn'nūssi napstsi'i, atūn'iaksīnī
 akai'akitsūppopiiau. 15 Peter itūman'īstsiuaie,
 nokksšīnīm'atsokīnan am'om parable. 16 Ki
 Jesus an'iu, kikūttaisakiasauaiokhtsīmīpiuaua? 17
 Kikūttaisauaioklitsimīpuaua, annik' itsūp'opiik maoi'i,
 itūp'sūppopiu mo'koanni ki ipsai'piosop? 18 Ki
 annists'īsk itsūks'isk maoi'i u'skēttsipōppi itsūks'iax;
 ki itokap'īstutuyiauaie nīn'aii. 19 U'skēttsipōppi
 itsūks'ēsts sauum'itsitsitanīsts, inik'sīsts, auōk'otanīsts
 kōmos'ists, īstūp'saiepītsīnī, atauūn'īssīsts; 20
 Am'ostsk itokap'īstutuyiauaie nīn'ai'i; ki maks'oyīssi
 otsauomūs'tsīmīssi matokapistutuyiuats nīn'aii. 21

Jesus itümistüpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon istssoots'ists
 itsitap'po. **22** Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu
 annists'isk issoots'istsk, ki itasaine'poattsuaie, ki an'iu,
 Kīm'okit Nin'a, David okku'i! Nitün'na eiko'ksistutoau
 maka'pistaaw. **23** Ki matsitsitsipsattsuatsaie. Ki
 otüskšnīmatsax otsitota'akax ki otau'kōmōnikax
 ki an'iax Ūnnistüp'skōš; nitüsksauasaine'pōūkīnan.
24 Ki nokūt'anistsiuax, nikak'itūpskoko Israeli
 ıstat'stanix emük'ikīnaiıx. **25** Otsitūmitota'akaie ki
 otatsīm'mımmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit!
26 Ki nokūt'anıstsuaie, matōkhsiu'ats mōk'otsıssi
 pokax otsau'ōšinoaii mōkitüp'apıxıšests imitax'.
27 Ki (ake'uā) an'iu, E'mūniu, Nin'a; ki imitax'
 au'attomiau pinikēsts ınnıssi'ısts otsin'aimoauai
 otsitau'yipiaie. **28** Jesus itūmok'anıstsuaie, Ake', omük'o
 kıtaumai'tüksınni: Ūnnianıstsits'tsıs kitsitsi'tatopi.
 Ki otün'ni ikuttotoai'ınai annik' itai'ksıstsikumıopik.
29 Ki Jesus itsıs'tüpaatomaie annim', ki itast'toto
 Galilee istomük'sikımi; ki ita'mıssı nitum'mo ki
 itau'piu annim'. **30** Ki akai'tappix otsito'taakax, ki
 ipokom'iauax ūs'tsekaiıx, naps'tsix, küttaiai'puyix,
 iko'müksix, ki akaiēm'ix stsık'ix ki Jesus okt'sısts
 itsın'apıksıstsiauax; ki ikut'tutuyiuax: **31** Ki kōnai'tappix
 ek'skaietükkiau, otsınno'össauax küttaiai'puyix
 otse'puyıssax, ki iko'müksix otokut'totoōsax, ki ūs'tsekaiıx
 otauau'ōkāsax, ki naps'tsix otsaps'ax: ki ūs'tsakōttsiau
 Israel ıstap'ıstotokii. **32** Jesus itūmın'nikōttsiuax
 otüskšnımat'sax, ki an'iu, nitai'kımaiau o'tappiısınna
 nioks'kai ksıstsıku'ısts nitopokau'pımokiau, ki

matokoyiu'axau: ki nimat'aksistüpskoauaxau
otau'notssau ökskakümitseni'au moksoku'i. **33** Ki
otüskšnīmatsax an'įstšiauaie Tse'ma nōkitotsipīnan'a
ke'tani manīsto'mūkopiau mōk'otkuīsēsts o'tappiisīnna?
34 Ki Jesus anīstšiuax, Tsanetso'a ke'tanīsts
kitsinan'ouaēsts? Ki an'iau, Ikīt'sikaiiau, ki unna'tošīmi
inūk'umix. **35** Ki an'įstšiuax o'tappiisīnna, ksōk'kum
mōkittopasax'ax. **36** Ki mat'sīmēsts ikīt'sikaiēsts
ke'tanīsts ki mammix', ki a'tšīmoiikau, ki a'mīnotsīmēsts,
ki ikotsiuax otüskšnīmats'ax, ki ūskšnīmats'ax
ikotsiu'ax o'tappiisīnna. **37** Ki ikōnau'yiau, ki ikuyi'au;
ki mat'sīmiau pinikēsts įtskim'iauēsts ikīt'sikaii
įskšīmmatūk'isokaiīsts itui' tsīsts. **38** Anniks'isk au'yixk
nīssoyīm'i omūk'sikepīppix nīn'ax, ki akex, ki pokai.
39 Ki itsīs'tüpskuyiu o'tappiisīn'na, ki itsīt'sūppopiu
akh'iosatsīs, ki ito'to Magdala įstšsootsīs'ti.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau
ki as'saksksīnnuyiauaie, ai'puñūmiau
mōkanīs'tšīnnomoōsax spots'im įstap'stosīnna.
2 Nokūt'anīstšiuax, autūkkus' si, kitan'ipuan
ak'etameksīs'tsi ku; āmawk'įssoksīs'tsikuists. **3**
Ki ksīskūnna'tūnnīssi, ak'akapiksīs'tsiku annok'
ksīs'tsikui, amawk'įssoksīs'tsikuists ki įkikīn'inatsiu.
Kitsiksīs'tapokāmotsitappiansuai! Kitokot'ainipuu
assoksīs'tsikuists ostokso'auēsts; ki kimatokot'ainipuu
annists'isk ksīs'tsiku'įstsk įstap'stosīs'ts. **4**
Otsauum'įstšappiisīn'na ki otau'ōkotaitappiisīn'na
ap'satsīmiau apsto'sīnna; ki matakokotau'axau
apsto'sīnna; prophet Jonas otap'stosīnna akokotauaie'.

Ki skītsiu'ax ki itsīs'tapu. **5** Ki otūs'ksnīmatsax otau'pūmmosau pakhts'esaiīksnīmiau mōk'atūksau ke'tani. **6** Jesus itūm'anīstsiuax Mokōk'ik ki iskskats'ik Pharisees ki Saducees ītsi'kopūtsketatsīsau. **7** Ki ai'sītsīpsattseiau, ki an'iau, nimatotsipīnan'a ke'tani, **8** Jesus otsīnno'ōsax, an'istsiuax, Inūk'aumaitūkkix, kumauk'sītsīpsättseipuuauaisks, kitsauo'tūksuai ke'tani? **9** Kikūt'taisakiaisauokhtsīmipuuau, kikūttaisauūksnīpuuau nīsito'mūksikepippix matap'pix ītsīsīttu'īsts ke'tanīsts, ki tsanetso'ā kitots'ipuauēsts īksīmmatūk'isokaiīsts? **10** Nīstoyīm'i omūk'sikepīppix matap'pix īstokītsikaists ke'tanīsts ki tsanetso'ā kitots'ipuauēsts īksīmmatūk'isokaiīsts? **11** Kumauk'staiokhtsīmipuuauaisks kimat'sītsīpsattopuuau'ats ke'tani, kōkīskskatsissuai Pharisees ki Saducees ītsi'kopūtsketatsīsau? **12** Itūm'īksnīmiau matseiu'atsax mōksīskatsīsaie ke'tani ītsi'kopūtsketatsīs, ki ai'semiuaxmōks'īskatsīsaie Pharisees ki Saducees ots'ksnīmats'tūksuaiax. **13** Jesus otsito'tosi Cesarea Philippi, ai'sūppoōtsesattsiuax otūksnīmats'ax, Tsa aniu'axau matap'pi nesto'a nīn'au okku'i nōk'ūmsi? **14** Ki an'iau, stsik'ix John Baptist: stsīk'ix, Elias: ki stsīk'ix, Jeremias, ki stsīk'ā prophet. **15** An'īstsiuax Tsa kitak'anīpuau nōk'ūmsi? **16** Ki Simon Peter nokūt'anīstsiuaie ksēsto'ākauk Christ, Ap'istotokuā ipai'tappīuūk okku'i. **17** Jesus nokūt'anīstsiuaie kitatsīm'si, Simon Bar Jonas. Ik'sisakuyi ki aa'pūni kimat'ūksnīmatsok'astsau: nin'a spots'im kitusksnīmats'ok. **18** Ki kita'atanīsto, ksēsto'ākauk

Peter, ki am'om ok'otokŭm nitak'ittokhitokoška church; ki Hades istokh'sepŭstanŭsts matakatsiu'atsaie.

(Hadēs g86) 19 Ki kitai'akokoto spots' im istsŭn'naiisŭnni itotai'kauaipixŭxtŭkiopi; ksŭk'kum kitai'akomianŭstomopipi, spots'im ak'itomopipo; ksŭk' kum kitai'akomianŭstapotsippi spots'im ak'itapotsip. 20 Itŭm'anŭstsiuax otŭskŭsŭnŭmats'ax mŭkŭstaisŭnnikoŭsax'aie osto'i otŭm'si Jesus Christ. 21 Annik' Jesus itaumŭtŭp'anŭstŭsŭnomoyiuax otŭskŭsŭnŭmats'ax manŭstakittappopi Jerusalem, manŭstaks'ipuinaistoto'awpianaie omŭx'ŭmŭx ki omŭk'atoiapiekuax ki ai'sŭnakix, ki manistaks'enitawpiauaie, manistaks'ipuauŭstotoawpiauaie nioks'kai ksŭstsikui. 22 Peter itŭmo'toyiuaie, ki aumŭtŭp'sitsŭpsattsuaie, ki an'iu, Nin'a kŭkŭnŭstŭp'piokosi; matakittotŭtsiu'ats ksŭsto'a. 23 Ki itapotŭkau'aie, ki an'ŭstsiuaie Peter apŭt'tokokit, Satan; kŭk'kŭtŭstskŭmskŭki; kimatsskŭmau'ats Ap'ŭstotokiŭŭ kitskŭska'tŭksists annom' ksŭkkum. 24 Itŭmanŭstsiuax otŭskŭsŭnŭmats'ax Istŭtsi'ki matap'pi makopokiuo'ŭssi nŭsto'a, ŭnnianŭst'auŭtsikŭmatsŭstotos, ki ŭnnianŭstto'tsŭs otauai'staksŭnni, ki ŭnnianŭstopokiuos nŭsto'a. 25 Annŭk'aiakitsikŭmotsepiosiuok opai'tappiisŭnni, akatstomaie': ki annŭk' itai'akatstomŭk opai'tappiisŭnni, nŭstoi umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. 26 Tsanetso'ŭ matap'pi ak'okuiŭstŭpasokuiŭm'ats minan'attŭssi kŭnŭs'ksŭkkum, ki atsto'si otsipai'tappiisŭnni? Awx'a otai'akokotawpiaie opai'tappiisŭnni? 27 Nin'au okku'i akototo'yŭnaie Un'ni ots'tsapŭnasŭnni

ki oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki kõnai'tappix
manĩstsi'piěsts otap'otũksuauěsts ak'ũnistokotsiuax.

28 Kit au'mũnistopuau stsik'ix annom' itai'puyiau,
mataksattotsĩm'axau eĩno'sĩnni otsauomai'nođsau nĩn'au
okku'i otsĩn'aipuksipusi mōks'ĩnaiisi.

17 OTAIKSIUO'ĚSTS nauyi ksĩstsikuĩsts Jesus
mat'toyiuax. Peter, James, ki John oskũn', ki
itũnistũpĩp'iuax spi'tummo. **2** Ki otsakiainođsuaie
it'oketsistũmiĩnai; ki ostoksĩs'i ĩkkũn'natsuaie
manist'ĩkkũnnasuyipi nato'si, ki otsĩstotos'ists
ksix'ĩnatsiěsts manĩsti'ksixĩnatspi ksĩstsikui. **3** Ki sat'sit,
itsina'kuaiěmĩau Moses ki Elias, ki ai'sĩtsĩpsattsiauaie.
4 Peter itũm'anĩstsiauaie Jesus, Nin'ă, ōkh'siu annom'
nōk'ittaupisĩnan: ōkh'sitũkkieniki, nōkapĩstutsĩsĩnan
annom' nioks'kai api' manists; tuks'kaii kōksinan'attosi,
ki tũks'kaii Moses mōksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mōk
sinanattosi. **5** Otsakiai'puyĩssi, sat'sit ĩkkũn'aisoksiťsikuyi
ituyi'kũnakoaiu: ki sat'sit, epo'awsĩnni itots'tsiu assoksiťs'
tsikui, ki an'iu, Am'o nitũk'omĩmokos nitsekōkh'sĩmmau;
okh'tok. **6** Ki ũksĩnĩmats'ax otokh'tsiťsuaie itopi'iau
ostokso'auěsts, ki eks'kaikopumiau. **7** Ki Jesus ito'to,
ki i tsĩxen'iuax, ki an'iu, Nipuauk', ki piniko'puk. **8** Ki
ot'sũpsau matsĩnnuyiau'axau matappix, kaks'ĩnnuyiau
Jesus. **9** Ki nituin'moyi otsĩnĩssat'tosau, Jesus itsem'iuax,
ki an'iu, Pinanĩ'stok matap'pi kitsĩnip'uauěsts,
Nĩn'au okku'i otsauomăt'sipuausi eĩnsĩn'ni. **10** Ki
otũ'skĩnĩmatsax aisũppođťťsesat tsiauaie, ki an'iau,
mauk'auaniťksĩxau ai'sĩnakix ak'otomoto Elias? **11**
Ki Jesus nokũt'anĩstsiuax, E'mũniu, Elias ak'otomoto,

ki akokõnau'kõmototom. **12** Ki kitan'istopuau, Elias
 ũk'auto, ki matsksinnuyiu'axauaie ki nitsis'tutuyiauaie
 manistũp'stapiau. Neto'yi akũnistai'puĩnattsiauaie
 Nĩn'au okku'i. **13** Itũm'ĩsksĩnĩmĩau ũsksĩnĩmats'ax
 umutai'sitsĩpsi John Baptist. **14** Otsito'tosau o'tappiisĩn'na,
 nĩn'aii otsito'taakaie itsito'topĩstuksĩsano'piĩnaie,
 ki an'iu, **15** Nin'a kĩm'ĩs noko'a; au'atusĩnau ki
 eks'ipuĩnũm: ai'kapitsuiopiu itsii ki ai'kapitsuiopiu
 okke'. **16** Ki nitsitotsip'iaiauaie kĩtũsksĩnĩmats'ax
 ki matokotokuttotu yiuaxauaie. **17** Jesus itũm'ãniu,
 o'sauomaitũkkesĩnna ki otapok'apitappiisĩnna! Tsanetso'a
 kitakopokau'pimopa? Tsanetso'a kitak'itsitattopu
 aua? Puksiĩp'potokĩk. **18** Ki Jesus seĩtsĩp'sattsiauaie
 sauum'itsĩstaaw; ki itsũksiinai; ki annik' pokau'
 ikut'totoau. **19** ũsksĩnĩnats'ax itũm'itotoiauaie Jesus ki
 an'iau, numauk'sauokotsatũppiksĩstũnan? **20** Ki Jesus
 an'ĩstsiuax, Kitsauomai'tũksĩnni: kĩtau'mũnĩstopuau,
 kemũk'enũkotsĩssi kitaumai'tuksĩnni, manĩst'omũkopi
 mustard itotai'sũpipumauopi kitakokot'anĩstop am'om
 netum'moyi õk'ũmĩstũpotosi omim', ki ak'itũpitsiu;
 ki matakitstsipa kikũt'taakokotsĩstutsipuaii. **21**
 Am'oi ũnanĩstap'pi matomai'sũxiuats saiits'tsĩsiau
 a'tsĩmoiikani ki sauau'yisĩnni. **22** Ki otsa'kiitaupĩssau
 Galilee, Jesus an'ĩstsiuax, Nin'au okku'i ak'okotau
 matap'piĩx: **23** Ki aks'inittsiauaie, ki nioks'kasi
 ksĩstsiku'ĩsts, akũtsitsipua'atsau. Ki eks'kaĩkikĩnetũkkiau.
24 Ki otsĩtto'tosau Capernaum, anniks'isk
 au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau,
 kũttomisauaiponitau'atskitsĩn'aim? **25** An'iu, A, ki

otsip̄s'si nap'ioȳs Jesus i'tomsitsipsattsuaie, ki an'iu Tsa kitsta'pa, Simon? Tūkka' au'tuyiua m̄x'k̄m ksōkkum ists̄n'ax? Otauūt'okos̄x, ki pie'tappix? **26** Peter an'istsuaie. Pie'tappix. Jesus an'istsuaie, o'kosoauax matakotūmaiponitau'atsax. **27** Ki, nōkstaisau'kosatsōsau is'tūpuk omūk'sik̄imi, ki sua'piks̄sts̄s̄ amik'ats̄s̄, ki mammi kitotom'omikani mattos'; ki pakuīn'ainiki kitak'okonoau mix'kim: annōk' mattos', ki ko'ts̄sau, kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otūsks̄n̄imats'ax itoto'iau Jesus ki an'iau, Tūkka' m̄stūpomūks̄m'a spots' im ists̄n'naiis̄inni? **2** Ki Jesus its̄n'ikōttsuaie inūk'sipoka ki itūt'sikipotoyiua. **3** Ki an'iu, kitau'mūn̄istopuau sais̄sau'aitsinoeniki, ki saie'tuman̄ists̄noeniki inūk'sipokax, kimataks̄ipi'puaua spots'im ists̄n'naiis̄inni. **4** Annōk' aks'inūks̄ipokaistutosiuōk man̄ist'inūks̄t̄simipi am'o pokai'i, its̄s'tūpomūks̄m spots'im ists̄n'naiis̄inni. **5** Ki annōk' ak'autuyiuōk tuks'kai inūk'sipokaiistotosīsk, nēsto'i nitau'tok. **6** Ki annōk'istssk̄im'skūkiats'iuōk tuks'kūmi anniks'isk inūk'sipokaxk nitau'maitokixk, ōkh'siu pikiak'iokotoki k̄n'attossaie, ki inets'issi omūk'sik̄imi. **7** Istssk̄im'skūks̄s̄inni it'okapiu ksōkkum, Istssk̄im'skūks̄sts̄s̄ ak'itotoiau; ki annōk' n̄n'auōk paiuk'sip̄ppotomōk istssk̄im'skūks̄s̄inni, aks'ks̄n̄imaie maka'pi! **8** Ūn'nikaie kots̄s' ki kokōt'si istssk̄imskūkiats'otsenikiau, kōks̄nit'au, ki m̄s'tūpapiks̄istaiau: itōkh'siu kōk'kitsip̄ssi opai' tappiis̄inni kōks'istsekaiisi ki kōk'opokōksi, kōkstaitūp'apix̄kōsi kūttaiaiapunsts̄iuasi ki

kitai'akokötsists ki kitai'akötsists. (aiōnios g166) 9
 Ki koöps'pi itsskīm'skükiatsotseniki, sauau'tos,
 ki mīs'tūpapiksistsis: itōkh'siu kōk'kitsipissi
 opai'tappiisinni tuks'kūm moöps'pa; kōkstaitūp'apixikosi
 kūt'taiaiapunstsiasii, ki kitaiakoöpspix. (Geenna
 g1067) 10 Mokōk'ik kōk'stauksistotoawsi tuks'kumā
 am'oksk inūks'tsimix: kitan'istopuau spots'im
 oto'tokatatsuuax ūks'skatsīmiau Nin'a ostoksīs'aie
 spotsim otsitau'pipi 11 Nīn'au okkui ito'to
 mōkitsikōmotse'piōsaie annōk' at'stauōk. 12 Tsa
 kitūs'tapuau? Nin'an minan'attūssi kepīp'pi emūk'ikīnax
 ki tuks'kūmi itūnīs'tapu, kūttomisauūsskītsīmiu'axau
 piksīp'pi piksi'koputsi, ki kūttomisauaitappo'ats
 netum'moīsts, ki kūttomisauapsūmmiuats annōk'
 nittūppu'ōk? 13 Ki ikūm'okonoōssaie, kitau'mūnīstopuau
 manīstse'tametūkkiPIX piksīp'pi piksi'koputsi
 otsaiīs'tapusax itsīs'tūpskaietametūkkiu annōk'
 ikon'īmauōk. 14 Neto'i omat'sitsitanats Kin'ā spots'im
 tuks'kūmi anniks'isk inūx'tsimixk mōk'saiinakuaiīssau.
 15 Stsik'i, kumu'pappiipi sauo'kōmotsistototseniki,
 matan'īstsīs otsauo'kōmotsitappiisinni, ksēsto'a ki
 osto'i namīs tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau
 kumu'pappiipi. 16 Ki saiiokh'totseniki, tuks'kūm
 tsōktau na'tokumix pokitappomīsau, kōnai'poawsīsts
 mōks'eikosau, otokh'tsīsau natsitappix, tsoktau
 nioks'kaitappix. 17 Ki sauokli'toūsax, anīstsīs'church:
 ki sauōkh'tsīssi church, ūnnianists'is sai'etūkkiuā
 ki publican. 18 Kitau'mūnīstopuau, kitsit'aiipipi
 ksōk'kum, akitaiipip spots'im: ki kitsitapotsippi

ksökkum, akütsitapotsip spots'im. **19** Kimat'anistöpuau, netum'anistsitsitainoainiki kitak'aukõmõnisuai, Nin'a spots'im aks'istutomoyiuaxaie. **20** Natokümi tsoktau nioks'kümi nitsin'ikõsim itsitomo'oauipi nõt'sitaitütsikiaupi. **21** Peter itümitotoaie, ki an'istsiaie, Tsanetso'awtau numu'pappiipa nõksauumitsistu-tuyissi, ki nõks'ksinnoõssi? Akokitsikaiasts? **22** Jesus an'istsiaie, Kimatanistöpa ikõt'sikaiësts, ikitsikipuiësts ikit'sikaiësts. **23** Spots'im istsin'naiisinni nitum'anistsiu omüx'ina annõk' ak'okõkitsimaiauõk otsitappim'ix. **24** Ki otau'mütüpükstükkisi tuks'küm ot'sittotsipotokaie, ke'pi omük'sikepõppoyi mix'kimix otai'akokotopixaie. **25** Otsai'itstsissi mõkokotõsai'e, Otsin'aim an'iinaie mõk'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosix ki otokõnai'nanists, ki mõkotoku'yisax mïx'kimix. **26** Otsitappimi itopõstuksisano'piinaie ki atsimmimmi'inaie ki an'iinaie Nin'a, pinane'tükkit ki kitaksüpanis'tsokoto. **27** Ki annõk' matap'piuõk otsin'aim kaiim'iaie ki paio'toyiaie ki ünnim iks'ksinnuyiaie. **28** Ki neto'õk matap'piuõk süx'iu, ki tuksküm'i otopok'apotükkimix ikon'oyiaie otai'akokok'isk kepõp'pii a'pünasainix; ki een'iaie, ki paiu'tsiniuaie ki an'iu, Ponitat' kitai'akokokipix. **29** Ki otopokapotükkim'i itoipõstuksisanopiinaie, ki aukõm'õnistsiaie, ki an'iu, pinane'tükkit ki kitaksüpanistsokoto. **30** Ki matõkhsitükkieu'ats; ki itappo' ki itsipsts'tapiksistsiaie itai'okiakiopi, otsauomaisüpanistsiponitasaie mõkstaissüksaie. **31** Otopok'apotükkimix otsinõs'sax eks'kaikikõnõtükkiu, ki ito'toiau, ki otsin'aimoauai

aiitsinikuyiauēsts. **32** Ki otsin'aim otsin'nikōttossaie,
an'istsiaie, Sauum'itapotūkkiuā, kitai'akokikipix
kitsin'omokitan'ikipi: **33** Kanis'tsikimopi
kumauk'sauanistsikīmaisks kitopokap'otūkkimokā? **34**
Ki otsin'aim itse'tūkki'inai, ki itsitūpumūts'kaiuaie
pu'inaitappix otsauomai'sūppiponitassaie. **35** Neto'i
Nin'a spots'im kitak'anīstotokoau saisin'īminoainiki
ku'sskētsipōpuauēsts kumut'aukīmaupuai
kumu'pappiipix.

19 KI Jesus annists'isk epo'awsīsts otaiksiu'attosēsts
Galilee itsistūpa'atomaie. Ki Judæa istssoots'ists,
Jordan mīs'taputsim, itoto': **2** Ki akai'tappix
ipokiuo'iauaie; ki annim' ikut'totoyiuax. **3**
Pharisees itoto'iauaie, ki as'saksksinnuyiauaie ki
an'istsiauaie, ōkhsiu'ats nīn'au kōnai' nūkūnīstapīsts
mōk'anīstūskoōsaie otokem'an? **4** Ki nokūt'anīstsiuax
kikūtanīstop'ats sinak'sīn, annōk itsitsap'īstutuyiuōkax
ap'īstutuyiuax nīn'au ki ake'u. **5** Ūn'nikaie nīn'au
itai'akskitsiu ax un'ni ki oksīs'tsi, ki ai'akūkomīmīmiu
otokem'an: ki akitum'anīstoksisakumiau. **6** Ūn'nikaie
matsīstokūm'axau, itse'tumanīstoksisakumiau.
Ap'īstotokiaua otsipo'totopīsts, pinits'tsīs matap'pi
mōkai'aketotosēsts. **7** An'istsiauaie, niauk'anii Moses
ōk'okotōsi sinak'sin, ki ōk'ūnīstūskoawsī? **8** An'istsiuax
Moses, kumut'sipotomokoau kitse'usskēttsipōppisuai,
kōkotūnīstūp'skoōssuai kotokem'anoauax; ki itsitsi'i
matūtūnīstsiu'ats. **9** Ki kitanīstopuau annōk'
akūnīstūp'skuyiuōk otokem'an, sauau'ōkotasaie,
ki otai'kaokemaitaii stsīk'i itau'ōkotau: ki annōk'

ikem'attauök itüp'skoauök, itau'ökotau. **10** Otüs
 ksñimatsax an'istsiauaie Ūnnian'ists'issau nin'au
 ki otokem'an, matökhsiu'ats mök'okemsi. **11** Ki
 an'istsiuax kõnai'tappix matokot'otsimaxaie annik'
 epo'awsñik, anniks'isk iko'taxk nitts'ímiauaie.
12 Ittsi'i iuai'itax itsipo'kaiiau; ki sts'ík'ix
 matappix iuai'itsiaua, ki sts'ík'ix iuai'itastotosiau,
 Spots' im ists'innais'inni umut'uai'tastotospiau.
 Annök' ikot'tots'ímök ūnnian'istots'ýsaie. **13**
 Inük'sipokax itotsipotoaii mök'ittokhitsik'ins'tsaksax,
 ki mökitats'ímoiikasi: ki ūks'ñimats'ax an'istsiaua
 unnai'e. **14** Ki Jesus an'iu, Pok'its'ím'mokau
 inük'sipokax ki pinan'is'tokau nõkstai'puksipaa'issau.
 Ūn'nian'istaps'iau spots' im ists'ín'naiis'inni. **15**
 Ki itokhitsik'ins'tsakiua, ki its'is'tüpaatomaie.
16 Ki, süpp'it, tuks'kümi itsitoto'ínaie ki an'iu,
 Ökhs'ín'ai, tsan'istap'iaua nõk'ökhs'istutsipi, nõkkuinan'si
 ūsk'sipaitappiis'inni? (aiōnios g166) **17** Ki an'istsiauaie,
 Kumauk'ainikük'iks ökh'si? Mat'ütsitstsipa ökhsi,
 nitüks'kü, Ap'ístotokuä, itök'h'siu: makitsipim'eniki
 opai'tappiis'inni, sat'sitësts okök'its'iman'ists. **18**
 An'istsiauaie Ts'ists'ímä? Jesus an'iu, kimataksenik'ipa,
 kimatakau'ökotapa, kimataksikömos'pa,
 kimatakitüp'saiepitspa. **19** Ūkom'ím'm'ísau k'ín'a ki
 kiks'is'ta; ki, kitak'an'istük'óm'ím'mau kitopokau'pimau
 kan'istük'óm'ím'mospi. **20** Man'iköp'pi an'istsiauaie.
 N'ítokönüs' satsipiau am'ostsk nitsök'umapiisi.
 Tsan'istap'iaua niküt'tom'üssatsipi? **21** Jesus an'istsiauaie
 maksüpan'is'ts'iminiki matap'iköttoat kitsinan'ipi ki

ko'tsısau kım'atapsix, ki kitak'okuinani treasure spots'im: ki puk'siput, pokiuot' něsto'a. **22** Ki man'ikõppi otokh'tsım'si annik' epo'awsńnik, itsikikńń'iĭstapu: tũk'ka ek'akauoi otsinan'ists. **23** Jesus itũm'anĭstsiuax otũksńńimats'ax, kitau'mũnĭstopuau, ako'tsapsiuã ak'skotoitsipim spots'im ĭstsń'naiisńńni. **24** Ki kimat'anĭstopuau aks'ĭstũpiksĭstspapiu'camel mõkotsisũppoksũx atũnau'ksis ĭstakũn'ikai, ki mataksiksĭstspapiu'ats ako'tsapsiuã mõk'itsipĭssi spots'im ĭstsń'naiisńńni. **25** Otũksńńimatsax otokh'tsĭmsax ek'skaietũkkiau, ki an'iau, Tũkka' akokotsikõmotse'piau? **26** Ki Jesus ũs'sũmmiuax, ki an'ĭstsiuax matap'pix matokotsĭstutsĭm'axau; Ap'istotokuiaũ ikotokõn'apĭstutsiměsts. **27** Peter itũm'anĭstsiuaie, sat' sit, nitokõnũsskipĭnan ki nitopokiuo'pĭnan ksěstu'a. Tsa nitakanĭstokuinan'ipĭnan? **28** Ki Jesus an'ĭstsiuax, kitau'mũnĭstopuau, ksěsto'au kitopokiuo'puau nesto'a, Nĭn'au okkui otak'ittokhittaupĭssi ots'tsapĭnaiso'põtsĭs, ksěsto'au kitak'ittokh ittau pipuau na'tsikoputtuyists asso'põtsĭsts kõkitokõk'itsĭmattosau Israel ĭstsĭstsikoputsix matap'pix. **29** Ki anniks'isk skĭm'ixk oko'auěsts, ki anniks'isk skĭts'ixk umu'pappiipuauax ki ot'akemoauax ki un'ouauax, ki oksist'ouauax ki otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsń'sĭmmanoauax, něsto'i itskĭm' iauěsts, kepĭp'pi ak'okuyiau, ki akokuinan'attomiau ũsk'sipaitappiisńńni. **(aiõnios g166)** **30** Ki akai'tappix matom'six ak'sakoĭssiau, ki sako'ĭssix ak'otomsiau.

20 SPOTS' IM ĭstsĭn'naiisĭnni netoi'nitsiu nĭn'au, nap'ioyĭs ĭstsĭn'aim, annok kk'knisuxiuok mk'anĭstosi ap'autkkix, mkapotomoyĭsax otsĭn'sĭmman. **2** Ki okh'situkkisax mkokuyĭsax tuks'kai ksĭstsikui tks'kmi apn'asaini itp'skuyuiax otsĭn'sĭmmani. **3** Ki nioks'kaii itai'ksĭstsikumiopei mat'suxiu, ki stsik'ix nan'nuyiuax nam'itaiputyax itau'pumopi, **4** Ki an'ĭstsiuax nokt'sitappoak ĭnsĭm'man, ki mokm'otsĭssi kitak'okotopuau, ki itappo'iau, **5** Nau'yi itai'ksĭstsikumiopei, ki piksu'yi itai'ksĭstukumiopei, mat'sxiu, ki netoi' mat'anĭstsiu. **6** Ki nitsiko'puttuyi itai'ksĭstsikumiopei, itsx'iu ki ikon'oyiuax stsĭk'ix nam'itaiputyx, ki an'ĭstsiuax konai'ksĭstsikuyi kumaukai'amitaipuisks annom'? **7** An'istsiauaie mats'itstsipa matap'pi nk' anikĭnan. An'ĭstsiuax, Nokt'sitappoak ĭnsĭm'man; ki mokm'otsĭssi kitak'okuinanipuau. **8** Ki autkkus'si, insĭm'man ĭstsĭn'aim an'ĭstsiuaie otap'otomoki, ninikt'sĭsau ap'autkkix, ki ko'tsisau saiak'inosattaupiau, matom'okotsĭsau sako'ĭssix, ki tm'okotsĭsau matom'six. **9** Ki ĭstoto'sau nitsiko'puttuyi itai'ksĭstsikumiopei itaumtp'apotkkix, knai'ĭnax ikno'kuyiau apn'asaini. **10** Ki matom'six ĭsto'sau, ũs'taiu mkoku'yĭsuaie stsĭk'i; ki ikno'kuyiau apn'asaini. **11** Ki otoku'yĭsuaie, itpaukape'poawtsiauaie nap'ioyĭs ĭstkhsĭn'ai, **12** Ki an' iau, anniks'isk sako'ĭsix nituk'skau itai'ksĭstsikumiopei itapotkkiau, ki kanĭstokotaiau kanĭst'okokipĭnan ki ksĭstsiku'i ĭstsiksĭs'tutsĭssĭnni nitap'autkkipĭnan. **13** Ki an'ĭstsiuaie tuks'kmi, Napi'a, kimat'omaikĭmatsĭstotopa:

kiküt'tomaiökhstitökkipa tuks'kümi apün'asaini? **14**
 Matsit' kitsinan' ki mīs'taput; nitak'anīstokotau
 am'o sako'īssiu kanīst'okotopi. **15** Kūttomökhsiuats
 nitsinan' nanīstsitsitapi nök'anīstutsīssi? Kūtaukapiu'ats
 koöps'pi, mök'ökhssi nitsinan'? **16** Ki sako'īssix
 akotom'siau, ki matom'six ak'sakoīssiau; tūkka akaiēm'ix
 ni'niköttaiau, ki un'natosīmīx mat'toaiu. **17** Ki
 Jesus otsitūpamīssosi Jerusalem, na'tsikoputtsix
 otūs'ksnīmatsax itūnīstūpīp'iikax, ki an'īstsiuax, **18**
 Sat' sit aitūpamīssau'op Jerusalem, ki nīn'au okku'i
 akitūpomūts'kau omūk'atoiapiekuax ki ai'sīnakix,
 ki akūnīstokökitsīmūt'tsiiauaie möks'eīnsaie. **19** Ki
 akūtsitūp'omūtskau Gentiles mökitapapīstotoōssauaie,
 ki mökitstipīs'ossauaie, ki mökauai'stōsuaie;
 otsoks'kaiksīstsikusi ak'ūtsipūau. **20** Zebedee
 oku'ix oksīs'toauai ipok'itotomiauax oku'ix, ki
 atsīmīm'miauaie, ki au'kōmōnīstsiuaie tuks'kaii.
21 Ki an'īstsiuaie, Tsa kanīstsitsitapa? An'īstsiu
 aie. Anit am'ox nitai'akokosīx mökittaupīsau
 kitsīn'naiisīnni, tuks'küma netots'i, ki tuks'küma
 e'aksīsauotsi. **22** Jesus an'iu, kimatsksīnip'uaua
 kitau'kōmōnikipuai, Kikūtaiakokotsīmipūau annök'
 kos'ök nimutai'aksīmipūk? Kikūtaiakokotūstapīnūkipūau
 ūsta'pīnūksīnni nimutai'akūstapīnūkipi? An'īstsiuaie,
 nitokot'ūnīstspīnan. **23** An'īstsiuax kitak'ūtsīmipūau
 no'kosā, ki kitak'ūstapīnūkipūau ūsta'pīnūksīnni
 nimut'akūstapīnūkiipi; ki nimatsinanēstsau kōkokotosuai
 kōkittaupisuai netots'i ki e'aksīsauotsi nesto'a, ki
 anniks'isk matap'pixk Nin'a ūk'aisūppūtsīstotomoyiuax,

otaksinan'oaiau. **24** Ke' pix otokh'tsimsau
įstsimmim'miauaux na'tsitappix ipapiimmotseiix. **25**
Ki Jesus ninikōt'siuax, ki an'istsiuax, kits'ksinipuau
Gentiles otsin'aimoauax otain'aiiskotokoaiuaux ki
anniks'isk omūx'įnaxk nokōtai'naiiskotokoaiuaux. **26** Ki
mataketūmanistsiu'ā ksēsto'au: annōk' ak'omūksimōk,
ūnanīstap'otūksi; **27** Ki annōk' kitaks'innauūkōk
ūnanīstap'otūksi: **28** Nin'au okku'i matūtoto'ats
mōk'apotomoōsaie, mōk'apotomoōsi umut'oto, ki
mōk'itatsuaumūtskotosi akaitappix opai'tappiisinni. **29**
Ki otsistūpaatosau Jericho, akai'tappix ipokiuo'iauaie.
30 Ki satsit, natsitappix naps'tsix pitsiko'-otsim i tau'
pix otokh'tsīsau Jesus umutak'itsskosaie awk'umiau,
ki an'iau, kīm'okinan, Nin'a David okku'i. **31** Ki
o' tappiisīn'na ai'semiauaux mōkstaie'puyīsax: ki
matsīstawk'umiau ki an'iau kīm'okinan, Nin'a, David
okku'i. **32** Ki Jesus itsipu'yiu, ki nan'nikōttsiuax, ki
an'iu, Tsa kōk'anīstutopuau? **33** An'įstsiauaie, Nin'a
mōksikauopiisaii noōps'pīnanix. **34** Ki Jesus kaiīm'iuax, ki
itsīksen'iuax oōps'puauax, ki oōps'puauax kau'opiau, ki
itopokiuo'iauaie.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau Bethphage,
itum'uasuaie Olives an'įstop Jesus itūp'skuyiuax
na'tsitappix otūksinīmats'ax, **2** Ki an'istsiuax,
akap'ioyīs astsi'īm įstsi'īk, kikitakstūmkonau
ūsk'omūkstokiau aks'įksipīstau, ki o'kosepokai
ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipīppotokīkau.
3 Ki sītsīpsatsenoainiki matap'pi, kitak'anīstaiiau
Nin'a au'anīstsiuax; ki ak'otūmūtsitūpskuyiuax.

4 I kõnan'istutsip mõks'enüpanistosi otan'iipiaie prophet ki an'iu, 5 An'istok Sion otün'ni, Süm'mis kitsin'aimau kitsipuksipa'ak, ikinis'siu, ki uskomük'stoki itokhitopiu, ki o'kosepokai uskomük'stoki o'kosaie. 6 Ki usksinimats'ax itappo'iau, ki Jesus itün'istutsimiaux manistanistopiax. 7 Ki itsipuksip'p'piauie uskomük'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsistotos'oauests ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, 8 Ki ek'akaitappix saie'kuyiiauaie otsistotos'suauests moksokui; ki stsik'ix kaiak'imiau okün'iksists ki moksoku'i itökh'tümiauests. 9 Ki anniks'isk matap'pikx i'tomaumattoyix ki itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna ünnianistsitüp'itsis David okkui: Atsim'siu annök'aipuksipu'ök nin'a otsin'iköšim; Hosanna mis'tüpspiu. 10 Otsitsip'is'si Jerusalem, konai'akapioyis ap'aitsitaiau, ki an'iau, Tükka'ats? 11 Ki akai'tappix an'iau annök'auk Jesus Nazareth itsiprophet, Galilee istauöšim'im. 12 Ki Jesus itsipim Ap'istotokiuä otatoi'apioyis ki anniks'isk itsipst'anmütskotükixk, ki itsipstawk'pumaxk nato'i'apioyis, itsai'tüpkisistsiuax, ki au'ötsuautuyixk otsit'aisinakipuauests ima'püximests, ki au'mütskotükixk kükku'ix otsasso'pötsuauests ima'püximests. 13 Ki an'istsiuax, Sin'aip, Noko'ai ak'anistop a'tsimoikapioyis, ki kšesto'au kanis'tutsipuau kömos'iepit'six oko'auai. 14 Ki naps'tsix ki us'tsekaiix itsipstotoyiauaie Natoi'apioyis; ki ikuttotoyiuax. 15 Ki omük'atoiapiekuax ki aisinakix, otinis'ests skai'pissitapists otap'istutsipists, ki pokax otsitsipst'awkkumsau nato'i'apioyis, otan'issau Hosanna ünnianistsitüp'itsis David okku'i, eks'kaaisauökhsitükkiu.

16 Ki anīstsiuaie, kikūttaiaiokhtsīp'ā otan'iipiau am'oxi?
 Ki Jesus an'īstsiuax, A; kikūttomisauanīstopa sīnaksin,
 pokax ki ūs'stax maau'auēsts kumut'totssūpanistsīstutsip
 ītsak'sin? **17** Ki itskīt'siuax ki akap'ioyīs
 ittūp'sūxkitsīmaie Bethany; ki annim' itsok'au.
18 Ki ksīškūna'tūnni mat'skitapposi akap'ioyīs,
 itun'otsiu. **19** Ki otsītsīnno'ōsi moksoku'i omūx'iniīstsīsi,
 itoto'aie ki matsitokonīmau'atsaie, nam'itaitsii
 suo'pokīsts, ki anīstsiuaie, Ūnnianīst'sauūksaiīn
 as it ksēsto'a. Ki omūx'iniīstsīs sotūm'ikūnipisuiu.
(aiōn g165) **20** Ki ūksīnīmatsax otsīnīs'au,
 skai'etūkkiau, ki an'iau, Mau'maikipikūnipisuiu!
21 Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīstopuau
 Aumaitūkkienoainiki, saietūkkienoeniki itsīstuts'ipi
 omūx'īnistsīsi kimataksikaksīstutsipa, ki
 nokūt'anīstomīnoainiki am'o nitum'moi, ūnīstūp'itsit,
 ki ūnīstūp'apīksīstūkit omūk'sikīmi; ak'ūnīstutsip.
22 Kitak'omianīstau'kōmōnipuai a'tsīmoikainoeniki
 aumai'tūkkienoeniki, kitak'okoksui. **23** Ki otsītsipīs'si
 natoī'apioyīs, omūkatoīapiekuax ki matappix
 ot'omūximoauax otūs'ksīnīmatstūksi ito'toiauaie, ki
 an'iau, Tsanīstapotūmāpsīn'na kumut'anīstutsipiau
 am'ostsk? Tūkka' kit'okokaii am'ok otūmāpsīnnik?
24 Ki Jesus an'īstsiuax kitak'oksūppoōtsesattopuau
 tuks'kaii anik'ienoainiki kitak'ōtanīstopuau otūmāp'sīnni
 numut'auanīstutsipi am'ostsk. **25** John ōtūs'tapīnūksīnni,
 Tsema itotstsiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki
 ai'sītsīpsattseiau, ki an'iau, mak'anīnaniki spots' im;
 nitak'anikīnan, kumauk'stauaumaitoauaiīksix? **26**

Ki mak'aninaniki ma tap' pi, nitstūnnauūnaniau matap'pix; tūk'ka ikōn'auaniau John mōkoprophetsi. **27** Ki anīstsiauaie Jesus, ki an'iau, Nimatokot'anipīnan. Ki an'īstsiuax, kimatokot'anīstopuau otūmap'sīnni nimut'auanīstutsipiau am'ostsk. **28** Ki Tsa kit'stapuau? Tuks'kūmi matap'pi, na'tokūm o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, noko'ā, matap'otūk kit annok' ksīstsiku'i nitsīn'sīmman. **29** An'iu Nimat'akittappopa: ki itsako'isauaitsitau ki itsitap'po. **30** Ki matstsīk'i itoto'aie ki mat'anīstsiauaie. Ki an'iu nitak'ittappo, nin'ā; ki matsitappo'atsaie. **31** Tūma' amoxi ūs'satsīma un'ni otsitsi'taniaie? An'īstsiauaie, Matom'siuā. Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīstopuau kitsauomai'pisuai Apīstotokiūa īstsīn'naiisīnni publicanīx ki mats'akex ai'aksipimiau. **32** Tūk'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiisīnni īstokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicanix ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksēsto'au kitsīnīs'uai kimatsakoisauaitsitapuaua kōkaumai'toausuai. **33** Okh'tsīk stsīk'i parable, itstsiu' tuks'kūmi nīn'au, nap'ioyīs īstsīn'aim, itsūppipumattomaie īnsīm'man min'istsix, ki itsīstse'pīskūnattomaie, ki itatun'iakiu itsīn'iokkeīmskaupi, ki spiap'ioyīs itap'īstutsīmaie, ki itōk'kumatokuyiuax ai'īnsīmax ki itsi'pio: **34** Ki otas'tsīssi mīn'īsts otai'akitsetspiēsts itūp'skuyiuax otap'otomokix aiīnsimax mōk'okuyīssi īstsīn'īsts. **35** Ki ai'īnsīmax mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kūmi, itauaiak'iauaie, ki stsīk'i initsi'auaie, ki stsīk'i okotokix itau'aiakiauaie. **36** Ki mats'itūpskuyiuax

stsik'ix otapotomokix: ki netoi' an'istutuyiauax.
37 Ki sako'okhtsim, itüp'skuyiu okku'i, ki aniu,
ak'atsimmimmiau noko'a, **38** Ki ai'insimax otsinno'össau
okku'i an'istseiau Am'o otak'sinan; ki, öks'enítai, ki
nöksinan'atopñaniau otsinan. **39** Ki een'iauaie, ki
itsai'tüpiksistsiauaie insim'man, ki initsi'auaie. **40** Oto'si
insim'man istsin'aim, Tsa' akanistutuyia'atsax anniks'isk
ai'insimax? **41** Anistsiauaie, ak'saiñaknaiatsistutuyiuax
anniks'isk sauum'itsitappixk, ki ai'akökkumatuyiuax
otsin'simman stsik'ix ai'insimax, anniks'isk
aiakokotsiauaie istsin'ists aits'isau. **42** Jesus an'istsiuax,
kiküttomaisauanistopuaiñksix nato'i'sinaksists, Ok'otoki,
annök itsis'tüpiksistauük aiokotoksapiokoiskaiiau,
netoi'nitsiu koke'i istotom'okotok; am'ok Nin'a
ot'apistutüksinni ki skaie'tsip noöps'pñanists? **43**
Űn'nikaie kumut'anistopuau Spots'im istsin'naiisinni
ak'otsip ksësto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'isk
aks'inasiixk. **44** Ki annök' ai'akittutütsinnissiuük
annök' ok'otoki, aksi'ksšiu, ki annök' matap'iuök
ai'akittutütsinnissiuük okotoki aksipin'iau. **45** Ki
omük'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsimsau
parables, šksñim'iau osto'auai umutai'puyisaie. **46**
Ki otap'sümmösax mök'sixenösax, űs'stünnyiauax
akai'tappix, tük'ka ű, 'taiau mök'siprophetsi.

22 KI Jesus mat'anistsiuax parables, ki an'iu, **2**
Spots'im istsin'naiisinni netoi'nitsiu tuks'kümi
omüx'inau, okuyi otokem'si. **3** Ki itüp'skuyiuax
otap'otomokix moksñniköttosaxax anniks'isk otüm'axk:
ki matšskak'sipuksipuax. **4** Ki mats'itüpskuyiuax

stsik'ix otap'otomokix, ki an'istsiuax an'istok'au
 anniks'isk um'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nitso'ossin:
 nitap'otskinamix ki nitun'istakhtsimix ukainitaiu
 uk'okonaiksistsiiu: Puksipa'atok okem'sinni. **5** Ki
 ap'etsimiauie, ki oksoku'ouests itappoiu, tuks'kumi
 otsin'simman, stsik'i otsit'aumutskotukkipi: **6** Ki stsik'ix
 mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ksistutuyiuax, ki
 initsiu'ax. **7** Ki omux'ina otokh'tsimi, itsis'tsetukkiu: ki
 itup'skuyiuax otsehn'akemix, ki itsainakuaiistutuyiuax
 anniks'isk inik'ixk, ki itsin'simaie otakap'ioyimoauie.
8 Itum'anistsiuax otap'otomokix, uk'aiksistsiu
 mak'okemsinni, ki anniks'isk um'axk matsipumapsiu'ax,
9 Itap'poak moksoku'ists ki kit'okonaukonoaxk um'mokau
 mak'okemsinni. **10** Ki anniks'isk apotukkixk itsitap'poiou
 moksoku'ists, ki ikonau'moipiuax ot'okonokonoauax
 makap'six ki okh'six: ki itsupanis'tsimiau um'max.
11 Ki omux'ina otsipis'si moks'innoossax ummax,
 nan'nyuiaie nin'aii ikem'sinni istiso'kosiimi,
 mat'supskosattomaie; **12** Ki an'istsiuie, Napi'a, Tsa
 kanis'tsipipa kitsauomai'supskosattosi ikem'sinni
 istiso'kosiimi? Ki matsepuyiu'ats. **13** Omux'ina
 itum'anistsiuax otap'otomokix is'ksipistok otsists'
 ki okot'sists, ki is'tupppis, ki satup'iksistsis
 ski'natsi; ak'itstsiu asain'sinni, ki papux'eknikani. **14**
 Akai'tappix nanikottaiau: un'natosimix mat'toaiu.
15 Itumis'tapuiou Pharisees, ki itauit'unistsiiu
 mokitokonimodsuaie ote'powsistsaie. **16** Ki
 ipokitup'skuyiuax otusksinimatsauuax ki Herodians,
 ki an'istsiuie, Nin'a, nits'ksinipinan kitau'muni ki

kitau'mүнiьksнiмatstүkki Ap'istotokiuä oksoku'i, ki
 kimatsүmman'ax matap'pix: tük'ka, kimatsatsipats
 manistүp'apitappiipiau. **17** Anik'ınan, Tsa kit'stapa?
 Ökh'siuats mök'otsiponitasi Cæsar, tsöktau mat'öksiuats?
18 Ki Jesus nan'ımaie otsau'okömotstappiisuai,
 ki an'iu kumauk'saksksнokipuuaiists
 kitsiksıs'tapokömotstappiansuai? **19** Ünıs'tsнümmokık
 mixkım, kumut'siponitapi. Ki ito'tsıpotuyiauaie
 nitai'pұnasainiini. **20** Ki an'ıstsiuax, tükka' am'o
 ostoksıs'ä, ki tükka' osınaksн'ats? **21** An'ıstsiuaie, Cæsar
 otsinan'. Itүm'anıstsiuax kotok' Csesar otsinan'ists,
 ki Ap'istotokiuä kotok' otsinan'ısts. **22** Otokh'tsımsau
 annists'isk epo'awsıtsk itskai'etүkkiau, ki itskıt'siauaie, ki
 oksoku'auai itappo'iau. **23** Neto'ik ksıtsiku'ik, Saducees,
 anniks'isk an'iisk matsitstsipats matsipuu'osınni
 itoto'iauaie, ki ai'sүppoötsesattsiauaie, **24** Ki an'iau, Nin'a,
 Moses itүni'u enıs'si nın'au, ki saiitstssı pokax, oskүн'
 akokem'attsi'ınai otokem'an, ki ak'ksıstauıttomuyiauaie
 us'i pökax'. **25** Annok' ikit'sikүmiau umu'pappiipix;
 ki matom'si otokem'attosi, its en'iu, ki otsai'itstssısi
 o'kosix itskıt'siauaie otokem'an oskүн' mök'okemattosaie:
26 Neto'initsiu oskүni enıs'aie, ki omat'oskүni ki
 ikıt'sikүmiau ikönen'iau. **27** Ki itsako'ieniu ake'u.
28 Matsipuu'osınni tükka' otakokeman'atsaie,
 ikıt'sikүmıx? Tük'ka ikönau'tuyiauaie. **29** Jesus
 an'ıstsiuax. Kitai'patsıstutsipuu kimatsksнipuuäests
 natoi'sınaksists ki ototүmap'sınni Ap'istotokiuä. **30**
 Matsipuu'sax matokemiu'axau matapikau'axau.
 Netoi'nitsiau Ap'istotokiuä otatsım'otokatatsix Spots'im.

31 Annik' matsipuu'awsinnik kiküttomisauanistop'ats annik' kitan'iipik Ap'istotokiuä. **32** Nęsto'akauk Abraham otsinan Ap'istotokiuä ki Isaac otsinan' Ap'istotokiuä, ki Jacob otsinan' Ap'istotokiuä Ap'istotokiuä enix' matsinan'ouuats, sa'kaiatappiix otsinan'ouuax Ap'istotokiuä. **33** Ki akai'tappiix otokh'tsimsau skai'etsimiau otüksinimats'tüksinni. **34** Ki Pharisees otokh'tsimsau ot'omaupütsössax Saducees, itauutomoi'piotseiau. **35** Ki tuks'kümi, lawyer, ai'süppoöttsesattsuaie, ki as'akksinnuyuaie, ki an'iu, **36** Nia'a, tse'a omük'o okök'itsimani istse'powsists? **37** Jesus an'istsuaie, Kitak'ükomimmau, Nin'a Ap'istotokiuä kitokönai'uskëttsipöppi, kitokönai'staaw, ki kitokönai'tsitani. **38** Am'oi matom'iu ki omük'o epo'awsinni. **39** Ki pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'ünistükomimmau kitopokau'pimok kanistük'omimmospi. **40** Annists'isk na'tokaistsk epo'awsists, ikönaukökitsimanists ki prophetix otan'ipists ikön'itaitsiiests. **41** Otsakiaumoi'piotseisau Pharisees, Jesus süppo'öttsesattsuax, **42** Ki an'iu, Tsa kitstatau'ats Christ? Tükka' oko'atsaie? An'istsuaie David okoai'e. **43** An'istsuax, David umut'ainistainiköttaupiaie Nin'ä, otanipi, **44** Ap'istotokiuä an'istsuaie nın'a, netots'i tüpo'piit, nököünistutoösau kikatum'ix kitsitautütsekau'pipi? **45** David niniköt'tüssi Nın'a, Tsa otak'anistoko'atsaie? **46** Ki matap'pi matsitsipa mököokotsitsipsättosi tuks'kai epo'awsinni, ki annik' ksistsiku'ik matap'pi matokot'sakosüppoöttsesattau.

23 JESUS itüm'sītsipsiuax akai'tappix ki
 otüskšnīmats'ax, **2** Ki an'iu, Ai'sīnakix ki Pharisees, Moses
 otsiso'pōtsīsaie itau'piau: **3** Ūnnikaie kitomian'īstaniipuai
 sat'sīk ki nīstutsīk'. Ki manīstsīs'tutsipiau, pinan
 īs'tutsik: tūk'ka itan'iau, ki matsīstutūkku'axau. **4**
 Issoksīs'tsīsts itau'monīmiauēsts soku'ēsts mōkopa'tosau
 ki matap'pix otsīstoauēsts itotom'iauēsts; ki
 osto'auai matakotsīstūpakīotsīm'axauēsts tuks'kūmi
 okīt'suauax. **5** Otokōnap'otūksuauēsts itsīstuts'īmiauēsts
 mōksīnnu'yīsau matap'pix: itopūx'īstutsīmiauēsts
 phylacteries, ki itomūx'īstutsīmēsts otsaieno'tūksuauēsts,
6 Ki ūkome'tsīmiauēsts oye'tanīsts īstotom'iapioyīsts,
 ki natoī'apioyīsts īstotom'isopōtsīsts. **7** Ki
 otsitau'pīsau itau'pumaupi aiksemattsīni'otseisīnni,
 ki mōks'īnikōttosau, Rabbi, Rabbi. **8** Pinīs'tsīnikūkīk
 Rabbi: tuks'kūmā kitsīn'aimoauā, Christ: ki ksēsto'au
 kītokōnaix'okoauax. **9** Ki Pini'nikōttok matap'pi, annom'
 ksōk'kum, kīn'a; tuks'kūmā kīn'oaua annōk' spots'im
 itau'piuōk. **10** Ki pinitsīn'ikūkīk Nin'ax: tuks'kūma
 kitsīn'aimoaua, Christ. **11** Annōk' omūx'īmōk ksēsto'au,
 kitak'apotomokoau. **12** Annōk' ak'omuxīstutosiuōk,
 aks'inūxīstutoau; ki annōk' aksinūx'īstutosiuōk,
 ak'omūxīstutoau. **13** Kitaks'ksīnipuau maka'pi ksēsto'au
 ai'sīnakix ki Pharisees, kitsīksīs'tapokōmotsitappiansuai!
 Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im īstsīn'naiisīnni:
 ksēsto'au kimatsitaihipuau'ats, ki aiaksipimix
 kimats'epokkitsetomauaxau mōk'itsipīsau. **14**
 Kitaks'ksīnipuau maka'pi ksēsto'au ai'sīnakix ki Pharisees,
 kitsīksīs'tapokōmotsitappiansuai! Nam'akex oko'auēsts

kitau'attopuaiau, ki kitaisümiksüstapatsümoiikapuau:
 mıs'tüpkapii kitakoku'yisuai. **15** Kitaks'ksñipuu
 maka'pi ksęsto'au ai'sñakix ki Pharisees,
 kitsiksıs'tapokõmotsitappiansuai kitotka'atau
 ksõk'kum ki omük'sikimi kõk'itokonoõsi tuks'kümã
 matap'iuã mõkñtanıs'tsitsitasi kanıstsitsi'tawpi
 kitaumaitu'yıssi, kanıstüm'ipuai ksęsto'au Hell
 oku'yix kitak'anıstsıstokiaıstutoauau. **(Geenna**
g1067) **16** Kitaks'ksñipuu maka'pi ksęsto'au
 kitsaps'tsiotüpññkipuu, kitan'ipuu annõk'
 akitup'ütäuñniuõk omük'atoiapioyıs matsikiu'ats,
 ki annõk' akitüp'ütäuñniuõk omük'atoiapioyıs
 isto'tokuııxkım, aks'ıstutsımaie! **17** Kitüt'tsapspuu,
 kitsaps'tsiipuu: Tsıma' omük'o. Otoku'ııxkım,
 ki omük'atoiapioyıs annik' itatsım'mımmiik
 otoku'ııxkım. **18** Ki annõk' akitüp'ütäuñniuõk
 altar, matsikiu'ats; ki annõk' akitüp'ütäuñniuõk
 kotük'sıñni altar itokhıts'tsipi, ai'aksıstutsımaie.
19 Kitüt'tsapspuu, kitsaps'tsiipuu Tsıma' omük'o,
 kotük'sıñni, ki altar annõk' itatsım'etsımõk
 kotük'sıñni? **20** Annõk' aiakitüp'ütäuñniuõk altar,
 itup'ütäuñniu altar ki mian'ısttokhıtstsi. **21** Ki annõk'
 aiakitüp'ütäuñniuõk omük'atoiapioyıs, itüp'ütäuñniu
 omük'atoiapioyıs ki annõk' iko'attomõk. **22** Ki
 annõk' aiakitüp'ütäuñniuõk spots' im, itüp'ütäuñniu
 Ap'ıstotokuıã otpiso'põtsis ki annõk' itokhittaupiuõk. **23**
 Kitaks'ksñipuu makapi ksęsto'au ai'sñakix ki Pharisees,
 kitsiksıs'tapokõmotsitappiansuai! Kitai'ponitasuai mint
 ki anise ki cummin, ki ıssoku'ısts kimatsatsipuuęstsau,

okök'itsimanists, kïm'apiisïnni ki aumai'tüksïnni:
am'osts ökh'si kök'satsösuaiau; ki mat'ökhsuats kök
staiïstutsïssuai stsïk'ists. **24** Kits' apstsiotÿpïñkipuau,
kitai'soautsauau inÿx'soïksïssi, ki kitaits'ÿsstimauau
camel: **25** Kitaks'ksïnipuau maka'pi ksësto'au ai'sinakix
ki Pharisees, kitsiksïs'tapokömotstappiansuai! Köš'ä
ki saiëtso'kosi sauauts'i kitÿs'siipuaiau, ki pïstots'ïm
itui'tsiau minïk'otüksïnni ki auÿt'tseisïnni. **26**
Kitsaps'tsii Pharisee, matom'siitau pistots'im kos'ä
ki saiëtso'kosa mök'ÿtsitsiksixïssi sauauts'i, **27**
Kitsaks'ksïnipuau maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisee
kitsiksïs'tapokömotstappiansuai! Ksïkoken'imanïsts
kine'tÿmanïstspuau ai'ökhsïnipiau sauauts'ïtsi, ki
pïstots' im itui'tsiau enix' okin'ouësts ki makap'ïsts.
28 Netoi'nitsiï ksësto'au kïto'kömotstappïïnipuau
matap'pi, ki pïstots'im kitotuitskitsipuau
ksïs'tapokömotstappiisïnni ki sauum'itsitappiisïnni. **29**
Kitaks'ksïnipuau maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees,
kitsiksïs'tapokömotstappiansuai! Kitap'ïstutsipuaiau
prophetix otoken'imanoauësts, ki kita'nÿtsïstutsipuaiau
moköm'otsitappix otoken'imanoauësts, **30** Ki kitanipuau
nitsa'kïaitappiipïnanopi nïñ'anïx otsa'kïaitappiisau
nïs'tasauopoksïstokemaumïnanopiau prophetix
otsa'apÿnoauësts. **31** ðn'nikaie kit'auÿtanipuau,
ksësto'auÿkauk anniks'isk matap'pixk initsixk'
prophetsix o'kosoauax. **32** Tu'itok kïñ'ouax
otsauum'itsitappiisauauësts. **33** Pitseksïnax,
opïx'exïnasïnna, Tsa'a kitakanïstupïs'tapixsattopats
Hell ïstokök'itsimani? (Geenna g1067) **34** ðn'nikaie,

sat'sīk kītakittŭp'skoaiau ksĕsto'au prophetix,
 ki mokōk'ietappix ki ai'sīnakix: ki stsīk'īx
 kitax'enitauaiau ki kitiikau'aistauaiau; ki stsīk'īx
 kitakitsipstŭstŭsipīs'auaiau kitatoi'apioyimoauests,
 ki kītak'auksīstutuaiaiau amian'īstakap'ioyīsts
 otai'akitsipīsau: **35** Mōkīttokh'ittaitsīssi ksĕsto'au
 kōnai'kōmotsitappiaapūni ksōk'kum itsai'kimskaai.
 Abel mokōm'otsitappiūā otsa'apūn itŭpots'tsiaie
 Zacharias, Barachias okku'i otsa'apūniaie annōk',
 kitsitsenitauauōk itŭt'sikatsi omŭk'atoiapioyīs ki
 altar. **36** Kitau'mūnīstopuau kōnai'sīstskā aunok'
 o'tappiisīnna akītotu'īĕsts. **37** Jerusalem, Jerusalem
 ksĕsto'auā kitai'nitauaie prophetīx, ki annīks'isk
 itŭp'skuax ksĕsto'auā ok'otokīx kumutauuaiaik'iauaiau,
 nōkstanīstsikapumoi'piauopi ko'kosoauax nipuau'ā
 manīstau'moipiopi o'kosīx ki kimat'ōkhsitsipuau'ats!
38 Sat'sīk, Koko'auai nam'itaitsiu kīt'skītomoko.
39 Kitan'īstopuau, īssoots'i kimatakainokipuaa
 sauanenoainiki Atsīm'siu annōk' paiuksipu'ōk
 Ap'istotokiūā otsīn'ikōsīm.

24 KI Jesus itsŭx'iu ki itsīs'tŭpaatomaie omŭk'atoiapioyīs
 ki otŭksīnimatsax itoto'iauaie mōkanīs'tsīnnomoōsuaie
 omŭk'atoiapioyīs īstap'īstutŭksīnni. **2** Ki Jesus
 an'īstsiuax kikŭttaisauainipuauastsau kōnai'īstsk?
 Kitau'mūnīstopuau, matakskīt'aupa okotoki
 mōkstaīna'pīksīstosi. **3** Otsīt'tokhitaupīssi nitum'moyi
 Olives, ūksīnīmats'ax isīmitoto'iauaie, ki an'iau,
 Anik'īnan Tsanīstsīs' akanīstsiu'astsau? Ki tsa akanīstsiu'a
 kitsipuksipusīnni, ki punksōk'kuasīsi? (aiōn g165) **4** Ki

Jesus an'įstsiuax Iskskats'įk kőkstaiįstsiksįstutu'yisuai.

5 Akai'tappix ak'ųtsitotoiau nitsįn'ikősim ki ak'aniau Christ nęsto'akauk; ki ak'siįstsiksįstutuyiauaux akai'tappix. **6** Ki kitakokhtsįmattopuaii auakaw'tseisįsts ki mak'auakawtseisįsts: Sats'sįk kőkstai'apaitasitasuai; konai'istsk ak'itstsiu; ki umut'aketsįnikawpi matomoto'ats. **7** Aiok'auaua aksipua'tseiau aiokauai'i ki nin'naiisįnni aksipua'atomiau nįn'naiisįnni; ki ak'unnatosiu aau'össįnni, ki ak'itstsiu okh'tokosįsts, ki ksők'kumă otaks'ikauopiisįsts, ki akokōnau'toitstsiiau.

8 Am'osts Istokōnau'mütųpipuįnawkuyii' sists.

9 Kitakaumųts'kakipuau kőkįtapauksįstutoksi, ki kįtaks'enikoaiau: ki kōnai'okauaua kumutaks'tsįmmįmmokoau nitsįn'ikősįm. **10** Ki akai'tappix akįstskįmskųkiau ki akaumųts'katseiau, ki akau'kįmotseiau. **11** Ki akaiēm'ix ksįs'tapsix prophetix aksipuauiiau ki aksiįsksįs'tutuyiaux. **12** Ki sauo'kōmotsitappiisįnni otakau'osi, akai'tappix otųkome'tųksuaii akstuyiauae. **13** Ki annők' eikak'įmauők umuk'itsipi aksikōmotse'piau. **14** Ki am'ok nįn'naiisįnni įstōkh'sitsįniksįnni ak'anįstop kōnųs'ksōkkum, kōnai'okoaua mōks'ksįniįsauaie; ki umuk'itsipi ak'otųmitoto. **15** Ninįm'įnnoainiki ũs'tsįmetsipi Daniel otan'įstopi atsįm'apii įstai'puyįssi (annők' an'įstomők ũnnįsts'ksįnįssi:) **16** Anniks'isk Judæa itau'pixk ũnnianįstitųpoks'kasau nitum'moįsts: **17** Annok' itokh'itaupiuők oko'ai pįnųnįsts'įnįssaatos mők'sauautsįssi itsiįsts'tsii oko'ai: **18** Annők' įnsįmman itau'piuők pinųt'ųnįstsskos mők'otsįssi otsįstotos'įsts.

19 Anniks'isk ipitap'piixk ki ũs'takataxk aksksĩnĩmĩau
 makapi annists'ĩsts ksĩstsiku'ĩsts! **20** Atsĩmoiikak
 kők'stautsĩmutasuai stuyĩssi, ki ĩssĩk'opiiksĩstsikui. **21**
 Annik' omũx'ipuĩnasĩnni ak'itstsiu, itsitsĩs'si ksők'kũm, ki
 annok' manĩsts'ipuĩnapsi, aksĩs'tũpũnĩstsiuĩnapsiu, ki
 ĩs'sotsk matakotũmanĩstsiuĩnapsiu'ats. **22** Ki annists'ists
 ksĩstsiku'ĩsts sauun'natsĩstutsĩsěsts mat'akitstsiu
 matap'pi itsikõmotse'piaiau; aumai'tũkkixk, osto'auai
 itunnats'ĩstutsĩměsts annists'ĩsts ksĩstsiku'ĩsts. **23**
 Kũmĩts'tsiki matap'pi kitai'akaniki Sũm'mĩs, am'auk
 Christ, ki om'auk; pinau'maitos. **24** Ksĩs'tapsix
 Christix akitsipuau'iau ki ksĩs'tapsix prophetix, ki
 akanĩs'tsĩnnũkĩau omũk'apstosĩsts ki pĩsats'kasĩsts; ki
 ikũm'itstsi ki aks'ipĩstsiksĩstutuyiauax aumai'tũkkixk.
25 Sat'sik, kikau'anĩstopuau. **26** Kũm'anĩstsenikiau
 sat'sit ksĩs'tapsksõkkuyi ũn'amauk; pini'tappoat; Sa'sit,
 sĩmiap'ioyĩsts ũn'amauk; pinaumai'tũkkik. **27** Ksĩstsiikum'
 manĩsttotsipuksipupi umut'autstsiu apinõk'kuyi, ki
 manĩstsitũpikũnatspi ame'totsi; netoi' ak'ũnĩststsiu nĩn'au
 okku'i otos'aie. **28** Mĩksĩnii otsits'tsiu, ũn'nim pi'tax
 akomooi'iau. **29** Annists'ĩsts ksĩstsiku'ĩstsk ĩstsiu'ĩnasĩsts
 otaiksiuos'au, nato'si akski'ĩnũm, ki kokum'ikesũm
 matakanaĩmauats, ki kők'atosix akotots'ĩnĩssiau, ki
 spots'im otsĩs'kõpsĩnni akauĩt'apixip: **30** Ki Nin'auã
 okku'i otap'stosĩnni akitsĩnakoai spots'im: ki ksők'kum
 ĩstokõnai'tappix ak'otũmauyesiau, ki aks'ĩnnoyieiau
 Nĩn'au okku'i spots'im ĩstsišsoksĩs'tsiku'ĩsts itsipst'sotosi,
 otũmap'sĩnni ki omũx'ĩk'kũnnasĩnni akopoto. **31** Ki
 ak'itũpskuyiauax otatsĩm'otokatatsix ak'soksĩkkiax,

ki aumai'tükkixk akitotomoi'piiuaux, nīssoo'ists
 sopu'ists ki spots'im umuk'itsipi: **32** Annok', ĩksšnik
 parable omüx'ĩnistsis; okün'iksi otsa'kiükkĩnĩsĩssi, ki
 otsuio'pokassi, kitsšnipuau nepu'yi itasts'tsiu; **33** Neto'i
 maks'ĩnĩmenoainiki annists'isk, ĩksšnik, mõkaststsĩssi,
 ito'to okh'sepštanĩsts. **34** Kitau'münĩstopuau am'oi
 o'tappiisĩnaii mataksštapu'ats otsauomaisũpanĩs'tsiosau
 annists'isk. **35** Spots'im ki ksök'kum ak'eitsšnikau,
 ki nitse'poawsĩsts matakeitsšnikau'ěstsau. **36**
 Annik' ksšstsiku'ik ki annik' itai'ksšstsikumiofik
 matsksšĩm'ats matap'pi, Spots'im ĩtso'tokatatsix
 matsksšĩm'axauaie, Nin'a nits'ksšĩmaie. **37** Noe
 otsiksš'tsikumĩsts manistsi'piěsts, netoi' ak'anĩsttsiiešts
 Nĩn'au okku'i oto'saie **38** Otsauomo'kõnaiokkeuasi
 ksökkum manĩstau'yipiau ki manĩstai'sšmipiau,
 manĩstok'kemipiau manĩsta'piköttükkipiau, itũp'itsiu
 annik' ksšstsikuik, Noe otsit'sũppopĩssi akh'iosatsšs.
39 Ki matsksšĩm'axau otsauomo'kõnaiokkeuasi ki
 itsau'inakuaiĩstutuaiau; netoi' ak'anĩsttsiu Nĩn'au okku'i
 oto'saie. **40** Natsitappiix akotũmitau'piiua insšm'man:
 nituks'kümi ak'otoau, ki stsšk'i ak'skštau. **41** Natsitappiix
 akex' akštaipšk'iakiau; nituks'kümi ak'otoau, ki stsšk'i
 ak'skštau. **42** Ũn'nikaie mokökik: kimats'ksšnipuau annik'
 itai'ksšstsikumiofik kitsšn'aimoau otai'akštotopik. **43**
 Am'okš ĩksššnik', Napioyš ĩstökhsšn'auš otsksšĩm'opi
 annik' itai'ksšstsikumiofik otai'akitotosi kõmos'iepštsũš
 ĩs'taišksškũmiuopi, ĩstai'saiepukštsšmopi oko'ai
 ĩstokitsšm'i mõkopkse'šsaie. **44** Ũn'nikaie
 ũk'aisũppuiapštotosšk; kitsit'sisauaitsitatopuai, Nĩn'au

okku'i ak'itoto. 45 Tūkka' aumai'tūkki ap'otūkkiuā, ki mokōk'i apotūkkiuā annōk' otsīn'aim oṭīnaiāts'okōk oko'ai ītsitappim'ix, mōk'okōmotokotōsax otso'ōsīnoauēsts?

46 Atsīm'siu annōk ap'otūkkiuōk, otsīn'aim oto'saie otak'okonokaie netoi' it'ūnīstsīstutsimaie.

47 Kitau'mūnīstopuau, akokōnitainaiāts'īuaie otokōnai'naiāts. 48 Ki annōk sauum'itapotūkkiuōk, makotots'anīssi u'skēttsipōppi ai'sūmsiu nitsīn'aim; 49 Ki makaumūtūpauaiak'iūssi ot'opokapotūkkimax, ki makopoks'oyimūssi ki mak'opoksīmimūssi ai'sīmix; 50 Annōk' ap'otūkkiuōk otsīn'aim ak'oto annik' kustsiku'ik otsauomūsks'kūmosaie, ki annik' itai'ksīstsikumīopik otsauomūs'ksīnnīssi, 51 Ki akaiaketsīn'īuaie, ki aiakokotsīuaie mōk'itaupīssaie otsitau'pipiax ksīstapokōmotsitāppiansix: annim' ak'itstsiu asain'sīnni ki satse'kīnani.

25 SPOTS' IM ītsīn'naiisīnni aketum'anīstsiu ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk ot'anakimatsuauēsts, ki itsux'iau mōkota'tsemōsau annōk' ai'akokemiuōk. 2 Ki nīs'itsix mokōk'iau, ki nīs'itsix mat'tsapsiau. 3 Anniks'isk mat'tsapsixk nito'tsīmīau ot'anakimatsuauēsts, ki, mattotūkkiu'axau okke'anakīmatsīs: 4 Ki mokōk'ixk ipok'iotscmīau otanakimatsuauēsts okke'anakīmatsīs, kos'īx itsūp'pitūkkiau. 5 Annōk' ai'akokkemiūōk otai'sūmsi, ikōnai'okano'piiāu ki ikōnai'okax. 6 Ki itūt'sikiikokoi ikum'īūstutsip, sat'sik, ak'okemiūā ai'puksipu; Sūksīk' kōkotatsemōssuai. 7 Itūmokōnai puau'iau am'ox ake'kuax, ki ikōn'itaisūppasuyīnūkkiau otanakimatsuauēsts. 8

Ki mat'tsapsix an'istsiauax mokök'ix, kok'inan kitök'keanakimatsuai; tük'ka, nitan'akimatsinanests ük'aiitsinikaiau. **9** Ki mokök'ix an'istsiauax, Sa; matakakauo'ats ksěstün'un: Is'tapuk aumüts'kotükkix kök'opumattosuai. **10** Ki otsakiaitapposau mök'opumattosau, aiakokemi ito'to; ki anniks'isk sopuiap'istotosixk ipok'sipimiauaie okkem'sinni: ki ai'okip. **11** Sako'okhtsi mat'tsapsix noküt'otoiau ki an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'p'ixik'inan. **12** Ki an'istsiauax, kitau'münistopuau kimats'ksinopuauats. **13** Ün'nikaie mokök'ik', tük'ka, kimats' ks'nipuuats annik' ksistsiku'ik ki annik' itai'ksistsikumiofik Nin'au okku'i otai'akitotopik. **14** Spots'im istšin'naiisinni netum'anistsiu n'n'au annök' p'iuo'ök, ki niniköt'tsiuax otap'otomokix, ki ikotsiu'ax otsinan'ists. **15** Ki tuks'kai ikotsiu'aie n'sitsi'i itawk'pumaupix ki stsik'i na'tokai, ki stsik'i nituks'kai; ki kõnai'tappix itanistokotsiu'ax manist'okotsistutsipiau; ki itau'matto. **16** Annök' ikuyiu'ok n'sitsi'i itawk'pumaupix itsis'tapu, ki itau'mütskotükkiu, ki ikuyiu' stsik'ix n'sitsix itawk'pumaupix. **17** Ki netoi annök' ikuyiu'ök na'tokümi, ikuyiu' stsik'ix na'tokümix. **18** Ki annök' ikuyiu'ök nituks'kümi itsis'tapu, ki itatün'akiu ksök'kum, ki ai'ksasattomaie otsin'aim otsixk'mim'iaie. **19** Otai'süm mosi, am'ox ap'otükkix otsin'aimoauai itoto'yünai, ki ipokoks'tükimiuax. **20** Ki annök' ikuyiu'ök n'sitsi'i itawk'pumaupix ito'to ki ito'tsipatopiau stsik'ix n'sitsix itawk'pumaupix, ki an'iu, Nin'a, kit'okök n'sitsi'i itawk'pumaupix: Sat'sit nitokuinan' matsis'itsix. **21** Otsin'aim an'istsiauaie,

kitõkhs'istututũkki, õkhs'apotũkkiuã ki emũn'apotũkkiuã:
 kitse'mũnũssatsipiau un'natosẽsts, kitakĩnai'atso
 akauo'iẽsts: Kitsĩn'aim otse'tametũksĩnni ĩstsipi'it.
22 Annõk' iku'yiuõk natokũm itawk'pumaupix ito'to
 ki an'iu, Nin'a, kit'okok natokũmi itawk'pumaupix:
 Sat'sit, nimat'okuinani mats'ĩstokai itawk'pumaupix. **23**
 Otsĩn'aim an'ĩstsuaie, kitõkhs'istututũkki, okhs'apotũkkiuã
 ki emũn'apotũkkiuã; kitse'mũnũssatsipiau un'natosẽsts,
 kitakĩnai'atso akauo'iẽsts: Kitsĩn'aim otse'tametũksĩnni
 ĩstsipi'it. **24** Annõk' ikuyiu'õk tuks'kũmi itawk'pumaupi
 ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ksĩno ksẽsto'a kitse'ĩnai,
 kikũt'tomaisũppipumattopi kitai'pokiaki, ki
 kikũttomauanit'apixipi kitomoi'pitũkki; **25** Ki
 nĩtsiko'pum, ki nitsit'tappo ki nitai'ksasattop
 ksõk'kum kitsinanã itawk'pumaupi: Sat'sit, kĩtsinan.
26 Otsĩn'aim an'ĩstsuaie, kitsauum'apotũkkiuã
 ki kitsistap'apotũkkiuã, kitsksĩnoki nitai'pokiaki
 nikũttomai'sũppipumattopi, ki nitomoi'pitũkki, ni
 kũttomauanit'apĩxipi: **27** Kumaukstauokotaiĩksĩxau
 au'awtsoomũtskotũkkix nitsĩx'kĩmĩmĩx, ki nitsitotopi
 nõk'staitokuyitopi nitsinan'ix ki umut'okuyesix.
28 Mattomok'aie itawk'pumaupi, ki kotok' annõk
 iku'yiuõk ke'pix itawk'pumaupix. **29** Anniks'isk
 iku'yixk ak'okotaiiau, ki otaksinanoaiiau akauo'i: ki
 annõk' itsau'okuyiuõk ak'otomoau annik' ooko'õsĩnik.
30 Ki ĩstũp'satũpiksĩstsĩs ap'otũkkũuã itsau'okuyiuã
 ski'natsii: ak'itstsiu asain'sĩnni ki satse'kĩnani. **31**
 Otak'ĩtotosi Nin'au okku'i ottsa'pĩnasĩnni ipokom'õssau
 otokõnatsĩm'otokatatsĩx, ak'otũmotokhitaupiu

otsistsapisso'pötsis: **32** Ki akokönipotamoi'piaiau
 ikönaio'kauaua: ki aiakanistaiaketaipiksistaiau
 emük'ikinaikuün manistai'aketaipiksistopiax emük'ikīnax
 ki apomük'ikīnax: **33** Ki akotūpīpiuax emük'ikīnax
 onet'otsis ki ap'omükikīnax otse'aksissauotsis. **34**
 Omūx'ina akotūm'anīstsiuax anniks'isk onetotsis
 itau'pixk, Puk'sipuk, Nin'a otatsims'imix, ki
 nīn'naiisīnni matsīk' annik' kitapīstutomokīiik,
 otsauomap'astutoōssi ksōk'kum. **35** Nitse'nots, ki
 kit'okokipuu aau'ōsīn; nitse'naki, ki kitsit'tutokokipuu:
 nitsi'piitappi, ki kito'tokipuu: **36** Nimatsīstotospa,
 ki kitsis'totosatskokipuu; nitokh'tokos, ki
 kitsīpīs'kotokipuu; itai'okiakiopi nitsitau'pi,
 ki kitsittotaakipuu. **37** Mokōm'otsitappix
 akotūm'anīstsiauaie, Nin'a, tsanistsi'i kit sits' In o
 pin an kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki,
 ki kitiitakopinan. **38** Tsanīstsi'i kitsīs'tīnopīnan,
 kitsi'piitappiisi ki kito'tosīnīn? Ki kimatsīstotospa, ki
 kitsīstotos'atskopīnan? **39** Tsanīstsi'i kitsīs'tīnopīnan
 kitai'okhtokos, ki kitsitau'pīssi itai'okiakiopi ki
 kītsito'taatosīnan? **40** Ki omūx'ina ak'anīstsiuax,
 kitau'mūnīstopuu kanistitūpīstutsipuai tuks'kūma
 inūx'tsīma am'ox nīx'okoax, kitanīsts'īstutomokipuu.
41 Akotūm'anīstsiuax anniks'isk ote'aksīsauntsis
 itau'pixk, is'tapuk emūtskax mōkseīnsau, ūksustsinasii
 is'tapuk, ek'aisepūtsīstotomoiiauax au'tutsokiuā ki
 oto'tokatatsix: (aiōnios g166) **42** Tūk'ka, nitau'nots, ki
 kimatsīssok'ipuu: nitse'naki, ki kimat'tutukkokipuu:
43 Nitsi'pitappi, ki kimat'otokipuu: nimats'īstotospa,

ki kimatsīstotosats'kokipuaa: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, ki kimat'sipīskotokipuaa.

44 Osto'auai ak'otūmanīstsiiauaie, Nin'a Tsanīstsi'i kitsīts'īnopīnan kitau'nots, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitaupīssi itai'okiakiopi kōkstaikawk'anīstotōšīnan? **45** Ai'akotūmanīstsiuax, kitau'mūnīstopu au kanīst'saiitūpīstutsipuai tuks'kūmā inūxtsīma amox, kimat'anīstsištutomokipuaa. **46**

Ki am'oxi aksīstūpitappo'iau ūsk'sītauksīstototspi: ki mokōm'otsitappix akittappoiau ūsk'sipaitappiisīnni.

(aiōnios g166)

26 KI itūnīstsiu, Jesus otaiksīste'poattosēsts am'ōsts epo'awsīsts, itūn'īstsiuax otūksīnīmatsax, **2** Kītsksīnipuau aisto'kūssi ksīstsiku'īsts ak'itstsiu passover, ki Nīn'au okka'i itaumūts'kau mōk'ītsiksīstoxōsi. **3** Omūk'atoiapiekuax, ki aisīnakix, ki matap'pix otsīn'aimoauax itūmitūpaumooiau sp'a'toiapiekuūn Caiaphas oko'aii. **4** Ki ai'sītsīpsattseiau mōk'anistokotsisīmmiotoōsuaie Jesus, ki mōk'itsenitōsuaie. **5** Ki an'iau, pinīts'tsīs oye'tani ītsiksīs'tsikui ōkskakūmīstsikīniau matap'pix. **6** Jesus otsitau'pīssi Bethany, Simon leper oko'ai otsitsīpsts'taupīssi, **7** Ake'ua itoto'aie, ipa'tūkkiu alabaster atūxak'sin puye' itsūp'patomaie, akai'īnxkīmasiuaie, ki otau'yisaie itsita'suyīnīnmaie otokōn'iaie. **8** Ki otūksīnīmats'ax otsīnīs'saxaie, ītse'tūkkiax, ki an'iau mauk'etsīnikatopi? **9** Am'ok ipum'atotopi īs'taiekekaiīxkīmasiuopi, ki kīm'atapsix īs'tauokotauopiauaie. **10** Jesus

otokh'tsĩmsi, an'ĩstsiuax, kumauk'sauaiksĩxinoauaiisksĩx
ake'uă ōkh'siu nitapĩstutu'yipi. **11** Ksęsto'au,
kĩmatapsix kitũsk'sauopoksemokoaiau; ki nęsto'a
kimat'ũksauopoksemokipuaua. **12** Am'ok puye' nostũm'i
otsĩta'suyĩnĩssi itsĩstuts'imaie mŏkĩtsopuiapĩstutuyĩssi
nŏkitak'itsasi. **13** Kitau'mũnĩstopuau am'oi
ŏkhs'itsĩniksĩnni amianĩstan'ĩstopi kŏnũs'ksŏkkumă,
am'ok, am'o ake'uă otap'ĩstutsipi ak'ũtanĩstomaie,
mŏk'ĩtũksĩnoŏsi. **14** Na'tsikoputsix, tuks'kũmă, anĩstau
Judas Iscariot, itappo omũk'atoiapiekuax, **15** Ki an'iu,
tsanĩstap'pi kitak'okokipuaii, ki nitakitũp'omutskau
ksęsto'au? Ki nitsi'tuyiauaie niĩp'pii ksĩxĩx'kĩmĩx. **16**
Ki annik' itot'apsatsim mŏk'itamũtskŏsaie. **17** Ke'tani
kũt'taikopũtstsii, ĩstotom'iksĩs'tsikui, ũksĩnĩmats'ax
itoto'iau Jesus, ki an'ĩstsiauaie, Tse'a kit'stapa
kŏk'sopuiapĩstutosĩnan kŏk'kĩtsoyĩsi passover? **18**
Ki an'iu ĩs'tapuk akap'ioyĩs, ki om'ũmă nĩn'auũmă
anĩstok', Nin'a, an'iu, nitsiksĩstsikum'i aststsi'u: koko'ai
nitũs'ksĩnĩmatsax nitak'opoksoyimaiau passover. **19**
Ki ũksĩnĩmats'ax manĩstan'ĩstopi ax itan'ĩsttutsĩmi ax;
ki itso'poũtsĩstutsĩmi ax passover. **20** Ki otau'tũkkusi,
ipokitau'pimiuax na'tsikoputsix. **21** Ki otau'yĩsau,
an'iu, kitau'mũnĩstopuau tuks'kũmă ksęsto'au
kĩtakaumũts'kauki. **22** Ki eks'kaĩkikĩn'etũkkiau, ki
ikŏnau'mũtũpanĩstsiauaie, Nin'a nęsto'akats? **23** Ki
an'iu, annŏk okĩt'sĩs nitopoksĩstapĩmakemauok kos'i
nitakaumũts'kauk. **24** Nin'au okku'i itanĩsts'itappo
nitsĩn'awpi: ak'itũpokapiu annŏk' nĩn'auŏk imũts'kauiŏk
Nĩn'au okku'! Kũt'taipokaiiuopi annŏk' nĩn'auŏk,

25 Judas anni'isk itse'mütskaukisk, itüm'anistsuaie, Nin'a něsto'akats? An'istsuaie, kitan'i. 26 Ki otau'yisau Jesus ito'tsīmaie ke'tani ki itatsīm'īstutsīmaie, ki itaumin'īmaie, kī ikotsiu'ax ūskšnīmats'ax, ki an'iu, Matsīk', oyik'; am'oi auk nostūm'i. 27 Ki mat'tuyiuaie kos'i ki thanks ikotūk'kiu, ki ikotsiu'ax, ki an'iu kōnai'sīmattok; 28 Am'okauk nitsa'apūn, mananīsts'etokšnīni itūp'itsiu itsai'kimskau akai'tappix otsauum'itsitappiisuauēsts mōk'sinīsēsts. 29 Ki kitan'īstopuau nimatakūtsīmattopa am'ok mīniokke sauomo'pokitsipstsīmattomīnaniki manīs'si nin'a ots'īnnaīšnīni. 30 Ki otinik'sau natoī'īnikšnīni itūp'sūxiau nitum'moyi Olives. 31 Jesus itūm'anistsiuax, něsto'a kītak'okōnūsskīmskūkipuau annok'ā koko'ikā: tūk'ka, sīn'aip, nitak'auaiakiau annōk' ūskš'kūmiuōk emūk'ikīnax, ki ot'omūkikīnauāšnīna īsto'mūkikīnax akūneto'iau. 32 Aiksistatsipuau'eniki kitakitūpotoma'topuau Galilee. 33 Peter an'istsuaie, ikūm'okōnūstsskīmskūkīssau ksēsto'a, nimat'akīstsskīmskūkipa. 34 Jesus an'istsuaie, kitau'mūnīsto, Annok' koko'ik otsauomit'awkkumsi nipuau'ā nioks' kai kitakani kimatsksīnok'ipa. 35 Peter an'istsuaie ōkskakūmopoks'eniop, nimat'akanipa kimatsksīnopa; neto'i ikōnau'aniiax ūskšnīmats'ax. 36 Jesus itūmitūpopokomiua Gethsemane an'īstop, ki an'istsiuax otūskšnīmatsax, annom' stau'pik, nitakittappo omim' nōkītūt'tsīmōiikasi. 37 Ki mat'tuyiua Peter, ki Zebedee otsīstok'iokeyix, ki itaumūtūpīkikīn'etukki ki itau'mūtūpeikapitsitau. 38 Itūm'anistsiuax nitsitūpīkikīnetukki e'īnsīnīni: annom'

stau'pik, ki ök'itüskskatükkiop. 39 Ki pa'tsiüstüpaatsuiax,
 ki išstokopi'u ostoksīs', ki itüt'tsīmoiikau ki an'iu, Nin'a,
 ikūm'okotsitstsīssi am'oi kos'a ūnnianistīs'tūpipotoōssi;
 nimatakitsitan'ats, ksēsto'a kitak'itsitan. 40 Ki
 matskitoto'ax otūsksīnimats'ax, ki ikon'oyiuax oto'kaniax,
 ki an'įstsiuaie Peter, Awx'ats? Kiküttaukotūskskūmmokipa
 tuks'kai itai'ksįstsikumiopi? 41 Mokök'etsīk ki
 a'tsīmoiikak, kōkstaitsipīssuai įssaks'ksīnūksīnni;
 sta'aw itsitsi'tatomaie ki įx'isakuyi matsi'uats. 42 Ki
 mats'įstapu ki itüt'tsīmoiikau, ki an'iu, Nīn'a, am'oi
 kos'a sauomot'aisīmmieniki sauomīs'tūpipotomokeniki,
 kītak'itsitan. 43 Ki mat'oto ki mat'okonoyiuax
 otsok'asax: tūk'ka įssoksīm'au oōps'puauax. 44 Ki
 itskītsiuax, ki mats'įstapu, ki nioks'kai itüt'tsīmoiikau,
 ki netoi' au'aniu. 45 Itūm'itotoiax otūsksīnīmats'ax ki
 an'įstsīuax okak' annok, ki issīk'įstsīkok: sat'sīk aststsiu'
 itai'ksįstsikumiopix, ki Nin'au okku'i itūp'aumūtskau
 sauum'itsitappix otsu'auēsts. 46 Nīpuak', ökittāppau'op:
 annök' nitakaumūts'kaukōk aststsiu'. 47 Ki otsa'kiai
 epuyīssi, Sat'sīk, Judas, na'tsikoputsix tuks'kūmā ito'to ki
 akai'tappix ipokom'iauaie inus'stoanix ki sōksīs'tsīsts
 ipa'tūkkix, itototoiau omūk'atoiapiekuax ki matap'pix
 otsīn'aioauax. 48 Ki annök' imūts'kaūōkaie ikotsiu'ax
 apsto'sinni, ki an'iu, annök' nitak'sīnnauskippauōk,
 an'nōkuk: mi'eenok. 49 Ki ikōm'itoto Jesus, ki aniu, Hail,
 Nin'a; ki itsīn'nauskīppīuaie. 50 Ki Jesus an'įstsiuaie,
 Napi'ā, kumauk'sīpuksīpuksīks? Itūmitoto'iauaie ki
 een'iauaie Jesus, ki mat'tuyīuaie. 51 Ki sat' sit, annīks'isk
 ipokom'iskaie Jesus, tuks'kūma itsitūpikīns'tsakiuaie

otsin'usstoan itsau'tuyuaie, ki sp'a'toiapiekuun
tuks'kümi otap'automok ot'auaiakiokaie, ki kök'sinmaie
okhtok'isaie. **52** Jesus itüm'anistsuaie, kitsin'usstoanã
otsits'tsipi iststsi'is; anniks'isk matap'pixk mat'tuyixk
inus'stoan, inus'stoan itax'enittaiau. **53** Kit'stapa
nöküttokotsitüp'atsimoiikani nin'ã, ki annok' nõk'okuyissi
otsitsksistsikoputsix legionix otatsim'otokatatsix?
54 Tsa akokototümunistsistutsipa natois'naksists,
mök'itünistsissi? **55** Neto'ik itai'ksistsikumiofik Jesus
an'istsiuax akai'tappix, kiküt'anistsipuksipa'akipuaua
kanist'sitappopuau kömos'iepïtsi annök' pa'tükkiuök
inus'stoax ki söksis'tsists, kök'otoksui?
Anis'tsiksistsikuïsts kitopokau'pimopuau
omük'atoiapioyis köküksinimats'opuau ki
kimatseen'okipuauã. **56** Ki am'ostsk ikönaïstutsipi
möks'enüpanistosau prophetix osinak'suauësts.
Ikönüksinimatsax itüm'skittsiiau ki ai'tsimmutaiiau.
57 Ki anniks'isk een'ixkaie Jesus itüppiauaie
Caiaphas, sp'atoiapiekuun, itomoi'piawpiau
ai'sinakix ki omüks'imix nïn'ax. **58** Ki Peter
piaapütsitüpa'tseuaie sp'atoiapiekuun oko'ai, kiitsipim'
ki ipokau'pimiuax ap'otükkix mökitokönaï'nïsi. **59**
Annok', omük'atoiapiekuax ki omüks'imix nïn'ax
ki ikönau'kökitsimax, istüp'iksistapenüpanissïnni
ap'satsïmiau möks'enitösauaie Jesus; **60**
Ki matokonim'axau; otsito'tosax akai'tappix
aiksistapenüpanix, matokonim'axau. Sako'okhtsim
ito'toïau na'tsitappiix ai'tapksisenüpanix, **61** Ki an'iau,
am'o nin'au an'iu nitokot'opüksinip Ap'istotok'iuã

otatoi'apioyis ki nitokot'sokapĭstutsip nioks'kai
ksĭstsiku'i. **62** Ki Sp'atoi'apiekuĭn itsipuu', ki
an'ĭstsuaie, kitakstaie'puyipa? Tsanĭstapiu'a am'ox
kitse'nĭpanipiau? **63** Ki Jesus matsepuyiu'ats. Ki
Sp'atoi'apiekuĭn mat'anĭstsuaie, kita'tauĭnĭsto
Āp'ĭstotokiuā ipai'tappiuā, kŏk'aniksĭnan ikĭm'ĭmeniki
Christ, Ap'ĭstotokiuā okku'i. **64** Jesus an'ĭstsuaie,
kitsemĭniani; ki kitan'ĭsto sako'okhtsim kitaks'ĭnoauai'ĭni
Nin'au okku'i, otsitau'pĭssi otĭmap'sĭnni ĭstset'otsĭsi
ki umutsipuk'sipusi Spots'im ĭstsisoksĭs'tsikuĭsts. **65**
Sp'atoi'apiekuĭn itĭmai'pinotsĭmĕsts otsĭstotos'ĭsts ki
an'iu, itĭpepo'atomaie Ap'ĭstotokiuā; nitak'otsikipĭnana
stsik'ix e'ĕnĭpanix? Sat'sik, kikai'okhtoauau
oksĭs'tapinikŏttsimani. **66** Tsa kit'stapuuā?
An'iau, mŏks'eĭnsi. **67** Itĭm'itaisokuttĭttsuaie
ostoksĭs'aie, ki oto'auĕsts itsĭtauaiak'iauaie: ki stsĭk'ix
omi'tsĭxikĭnstspuuĕsts itsĭtauaiak'iauaie. **68** Ki an'iau,
ksĕsto'a Christ e'ĕnĭpanikĭnan, Tĭkka' kĭtauaiak'ioka? **69**
Annok' Peter sauauts'im itau'piu, ĭstokĭtsĭm'i pĭstots'im:
ki ake'kuĭn itoto'aie, ki an'iu, ksĕsto'a kitopokom'au
Jesus Galilee ĭstsitappim'i. **70** Ki paiot'anĭstsiuax
matap'pix nimatsksĭnoau'ats nimatsksĭnĭpa kitan'ipi
71 Ki otsitĭp'sĭxsi kĭtsĭm'iapioyĭs, stsĭk'i ake'kuĭn
nan'nyenaie ki an'ĭstsiuax anniks'isk matap'pixk
itau'pixk, ani'o nin'au nokĭt'opoksimiuaie Jesus,
Nazareth ĭstsitappim'i. **72** Ki mata'toĭniu, ki an'iu,
nimatsksĭn oau'ats nĭn'au. **73** Ki otai'pĭstsĭksisĭmmosi
anniks'isk itai'puyixk itoto'iauaie, ki an'ĭstsiuaie
Peter, E'mĭniu, ksĕsto'akauk tuks'kĭmā: kitse'poawsĭsts

kitse'ēnūpaniki. **74** Itūmaumūtūpipako'sīnepuyiu, ki itaumūtūpūtau'ūniu, nimats'ksīnoau'ats nīn'au. Ki nipuau'ā sokīt'okumiu. **75** Ki Peter īsksinīm'aie Jesus ote'poawsinniaie, annik' itanīs'tsuaie, otsauomokh'kumsi nipuau'a nioks'kai kitak'ani kimatsksīnokīpats. Ki itsūx'iu, ki itsok'auasainiu.

27 OTAP'INŌKKUSI, kōnau'mūkatoiapiekuax ki matap'pix otsīn'aimoauax itūp'okōkitsīmaiau Jesus mōks'enitōsuaie; **2** Ki otaī'īksipīstōssuaie, itūnistūppīp'iauaie, ki itūp'aumūtskaiauaie Pontius Pilate, anni'īsk nīnai'isk. **3** Judas, anni'isk otse'mūtskaukīsk, otsīnno'ōsaie, otanīs'sax mōks'eīnsi, itsisauai'tsitau, ki mat'skittotsīpotuyiuax omūk'atoiapiekuax ki omūks'imix nīn'ax nīp'pix ksīxīx'kīmīx, **4** Ki an'iu, nikai'sauumitsitappi nitse'mūtskatop mokōm'otsaapūnni. Ki an'iau, Tsanīstappi nitokanīstappikipīnan'a? Ksēsto'a kitak'satsip. **5** Ki itsipsts'īstūpapīksīstsiuax ksīxīx'kīmīx omūk'atoiapioyīs, ki itsīs'tapu, ki itsiko'kōpsiu. **6** Ki omūk'atoiapiekuax mat'tuyiauax ksīxīx'kīmīx, ki an'iau, matōkhsiu'ats ōk'itsūppitsōsau atsīm'isokaiīs, tūk'ka aa'pūnni ipum'attomiau. **7** Ki itau'kōkotomotseiau ki itopum'attomiau potter otsīn'sīmman, pie'tappix mok'itstsōsau. **8** Ūn'nikaie itūsks'unnīstainikōttop a'apūnni īstsīn'sīmman. **9** Itūmeēnūpanīstomaie annik' otan'ipikaie Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax nīp'pix ksīxīx'kīmīx, umutopum'attopiaie annōk' Israel itūniau ūnni mōkanīstsīxkīmīsi; **10** Ki itopum'attomiauaie potter otsīn'sīmman, nanīstūn'ik Ap'īstotokiūā. **11** Ki Jesus paio'tsipuyimiuaie,

nĭn'aii; ki nĭn'auă ai'sŭppođttsesattsiaue, ki an'iu kikŭtam'ipa Jews otsĭn'aimoauai? Ki Jesus an'ĭstsiaue, kitan'i. **12** Ki Omŭk'atoiapiekuax ki omux'ĭnax ote'eņŭpanĭstōsuaie, matsepuyiu'ats. **13** Pilate itŭm'anĭstsiaue, kikŭttaisauokhtoau'axau akauo'yi kĭtse'nŭpanikoĭsts? **14** Ki tuks'kai epo'awsĭn matanĭstsiu'atsaie; ki Nĭn'auă eik'skaietŭkkiu. **15** Annok' oye'tani nĭn'aua itŭksaipotoyiaue tukskŭm'i eēn'naii ot'statauaie matap'pix. **16** Annik', nannan'attsiau tuks'kŭmi eēn'naii, Barabbas an'ĭstau. **17** Ũn'nikaie otokōnau'moōsax, Pilate itŭnĭs'tsiuax, Tŭkka' kĭt'statauă kōks'ipotomosuai? Tsōktau Barabbas, tsōktau Jesus, annōk' anĭstauōk Christ? **18** Tŭk'ka ĭksĭnĭm'aie umutsiksĭssat'siuōsau, itaumŭts'kau. **19** Otsitau'pĭssi okōk'itsimani ĭstsiso'pōtsĭs, otokem'an itŭpŭt'okōttsiaue ki an'ĭstsiaue, pinotokan'ĭstappikit om'ă mokōm'otsitappiuă: tŭk'ka akauo'ieĭsts nit'okuyipists pu'ĭnasĭsts ni'papaukanĭsts annok' ksĭstsiku'ik, osto'i itots'tsieĭsts. **20** Ki omŭk'atoiapiekuax ki omŭx'ĭnax eikakĭmattsiauaux matap'pix mōk'aukōmōnĭstōsuaie Barabbas, ki Jesus mōks'eĭnsaie. **21** Nin'auă an'ĭstsiuax, Tŭkka' na'tokŭmix kitstatauau'a kōks'ipotomoōssuai? An'iau Barabbas. **22** Pilate an'istsiuax Tsa nitakŭnnĭstutoau'ats Jesus, anĭstauōk Christ. Ikōn'auanĭstsiauaie, ũnnianĭstauai'ĭstais. **23** Ki nĭn'auă an'iu, kumauk'anĭstauaisksĭks? Tsanĭstapiu'ăts otsauum'itsĭstutŭksĭnni? Ki akauo'yi itsokse'puyiau ũnnianĭstauai'ĭstais. **24** Otsĭnĭs'si, otsau'otokanĭstappikĭssaie, ki otai'akitstsĭssi āĭnata'pii

ito'tūkkuu okke', ki itūs'tsīmmiu otsipot'aipuyimōsax
 matap'pix, ki itūniu', nimat'ototoimoko'ā am'o
 mokōm'otsitappiā otsa'apūnni: ksēsto'auā sat'sīk.
25 Itūmokōnai'puyiau matap'pix, otsa'apūnni
 ūnnianīsttots'tsīsaie nēstūn'an ki no'kosīnanix. **26**
 Itūmipo'tomoyiuax Barabbas: ki otai'ksīstīstīpīsōsaie
 Jesus, emūts'kaiuaie ōksīksīs'toxōsaie. **27**
 Ninauā otseēnnakem'ix itūpīp'iauaie Jesus
 itokōno'pauipi, ki itokōnaumoi'piiau eēn'nakex. **28** Ki
 itsau'tomoyiauaie otsīstotos'ītsaie, ki mawks'isokōšīmi
 itsūps'kaiauaie. **29** Otai'amitsīnīssau ksīssīstīstūmmokōni,
 itsīs'tsūmmokiauaie ki apai'i itstom'iauaie onet'otsīsaie: ki
 auanaukopīstuksīs'akōttīsaiaie, ki ai'ksīstapanīstīsaiaie,
 ki an'iau, Hail, Jews otsīn'aimoauai! **30** Ki
 ai'sokotuttsīsaiaie, ki matsīmiau apai'i ki otokōn'iaie
 itsitau'aiak iauaie. **31** Otai'ksīstīksīstapanīstūsauaie,
 asso'kōšīmi itsauts'imīaiaie, ki otai'ūtsīsokōšīmaie
 itsūps'kaiauaie, ki itsīstapīp'iauaie mōk'auaiistasauaie. **32**
 Ki otsūks'au, ikonoyiauaie nīn'aii Cyrene itsitappim'i,
 otsīnikōšim Simon: īsskuopa'atsīaiaie otai'īstaksīn,
33 Ki otsito'tosau Golgotha an'īstop, itokīsasiīk,
 mūksīkīnūkotokōnik, **34** Ikotsī'auaie moksīmatossaiiai'
 īstīpoku'yi ki gall ipa'sokasuyīnīmiauaie: ki otūt'totsīsaie,
 mat'skaksīmattom'atsaie. **35** Ki itai'aiistaiiauaie, ki
 otsīstotos'īsts, ki aiaketotsīpiests, itsī'kōtsotsīēsts:
 mōks'eēnūpanīstosi annik' otan'ipik prophet,
 itai'aketotsīpiēsts nitsīstotos'īsts ki itsī'kōtsopnaaiua.
36 Ki ito'piiau ki ūs'sūmmīiauaie annim'; **37** Ki
 itstom'iauaie otokōn'i spots'i ksīs'tapanīssīnni

sinaip', Am'ok Jesus, Jews otsin'aimoauai. **38**
 Na'tsitappix komos'iepitix ipauai'istauax tukskum'i
 onet'otsisi ki stsik'i otse'aksissautsis. **39** Ki
 anniks'isk itsits'skuixk au'kapsitsipsattsiauaie, ki
 auaukia'pixiau, **40** Ki an'iau ksesto'a annok'
 ipuxin'imok omukatoi'apioyis, ki nioks'kai ksistsikuists
 itsiksist'apistutsimok, komotse'piosit. Ikum'umeniki
 Ap'istotokiuä okku'i inisa'atoat auai'staksin. **41** Neto'i
 omuk'atoiapiekuax netoi'nitaiksistapanistsiauaie,
 kiai'sinakix ki omux'imix ipokaniau, **42** Komotse'piuax
 stsik'ix ki matokotsikomotsepiosiu'ats. Ikumum'issi
 Israel otsin'aim, unanistsinna'satos auai'staksin, ki
 nitakaumai'tauunan. **43** Au'maituyuaie Ap'istotoki'i:
 annok' unnianistsikomotse'pisoaie, maksinan'attusaie:
 tuk'ka iuniu', nesto'akauk Ap'istotokiuä okku'i.
44 Komos'iepitix ipok'auaistapixk neto'yistsk
 nokutsitup'apiximiauests okhpe'kists. **45** Nau'yi
 itai'ksistsikumiopi konus'ksokkumä itup'skinatsiu
 piksu'yi itaiksistsikumiopi. **46** Ki otsipik'susi
 itai'ksistsikumiopi, Jesus aisokse'puyiu. Ki ituni'u, Eli, Eli,
 lama sabachthani? Annik' ito'kisasiik, Nitap'istotokim,
 Nitap'istotokim, kumauk'skikiks? **47** Stsik'ix itai'puyixk,
 otokh'tsimsau', an'iau, Am'o ninau nan'nikottsuaie Elias.
48 Ki tuks'kumä itauks'kasiu ito'tukkiu ai'ksippuyinip,
 ki ito'kimuaie itsipoku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki
 ikotsiu'aie moksimmattosaiai'i. **49** Stsik'ix an'iau, ki'ka,
 ok'satsip maks'ikumipuksipusi moksikomotse'pisoaie.
50 Jesus ota'atsoksepuyissi, itaumuts'kaiuaie Sta'aw.
51 Ki Sat'sit, omuk'atoiapioyis itsi'koksok'iakiopi

ai'aketsinikau, spots'im itots'ipinikau; ki ksök'kumă
itsi'papuyiu, ki ok'otokskuists ai'aketopiiu; **52** Ki a ken
'i man ists kau'opiiu; ki atsım'six anniks'isk ai'okaxk
akaiēm ostüm'oauēsts itsipuu'ax, **53** Ki ota'atsipuawsi
Jesus, itsux'iau aken'imanists, ki itüp'ipimiau
atsımakap'ioyisi, ki otsınok'oaiau akai'tappiix. **54** Annok'
eēnakin'au'ă, ki otopokom'ixk, otopoküs'satükkimaxk
Jesus, otsınno'ösau ksök'kumi otsi'papuyiisi, ki
otsınis'sau annists'isk ıtstusip'ıtsk, eks'kaikopumiau,
ki an'iau am'o emün'iümüi Ap'ıstotokiuă okku'i. **55** Ki
akai'tappix akex' pie'tsi itüs'sümmiauaie, anniks'isk
itotopokiuo'ıixk Jesus Galilee, ki apotomoyııxkaie: **56**
Ki ipokom'iauaux Mary Magdalene, ki Mary, James ki
Joses oksıs'toauaii, ki Zebedee okku'ix oksıs'toauai.
57 Otau'tükkussi, akotsin'auă Arimathæa itsitappim'i
anıstau Joseph, ito'to, tuks'küma Jesus otüsksınımats'aie:
58 Itappo' Pilate, ki iköm'önıstomaie Jesus stüm' i
aie. Pilate itümün'iu mökaumütskatosae mostüm'i.
59 Ki Joseph otots'ıssi mostüm'i, itsıso'monımaie
ksııstokh'aipıtsi, **60** Ki itsıpststotomaie otauıt'sinani
aken'iman, maniu'aie, annik' itatün'ipik ok'otokskui: ki
omük'okotoki itüp'auapımiuaie aken'imani ıtstokıtsım'i,
ki itsıstapu. **61** Ki Mary Magdalene, ki stsık'i Mary,
itotau'piauaie aken'imani. **62** Ki annik' ksıstsiku'ik
otökhs'apıstutosau, mat'apınökkusi, omük'atoiapiekuax
ki Pharisees ikönitoto'iauaie Pilate, **63** Ki an'iau, Nin'a,
nitüsksksınipınan om'ă ai'pıstsıksıstutükkiuă otan'ipi,
otsakiaitap'piisi, nioks'kai ksıstsiku'i nitak'aatsipuu.
64 Anit' ökhs'ıstutsıssı aken'imani nioks'kai

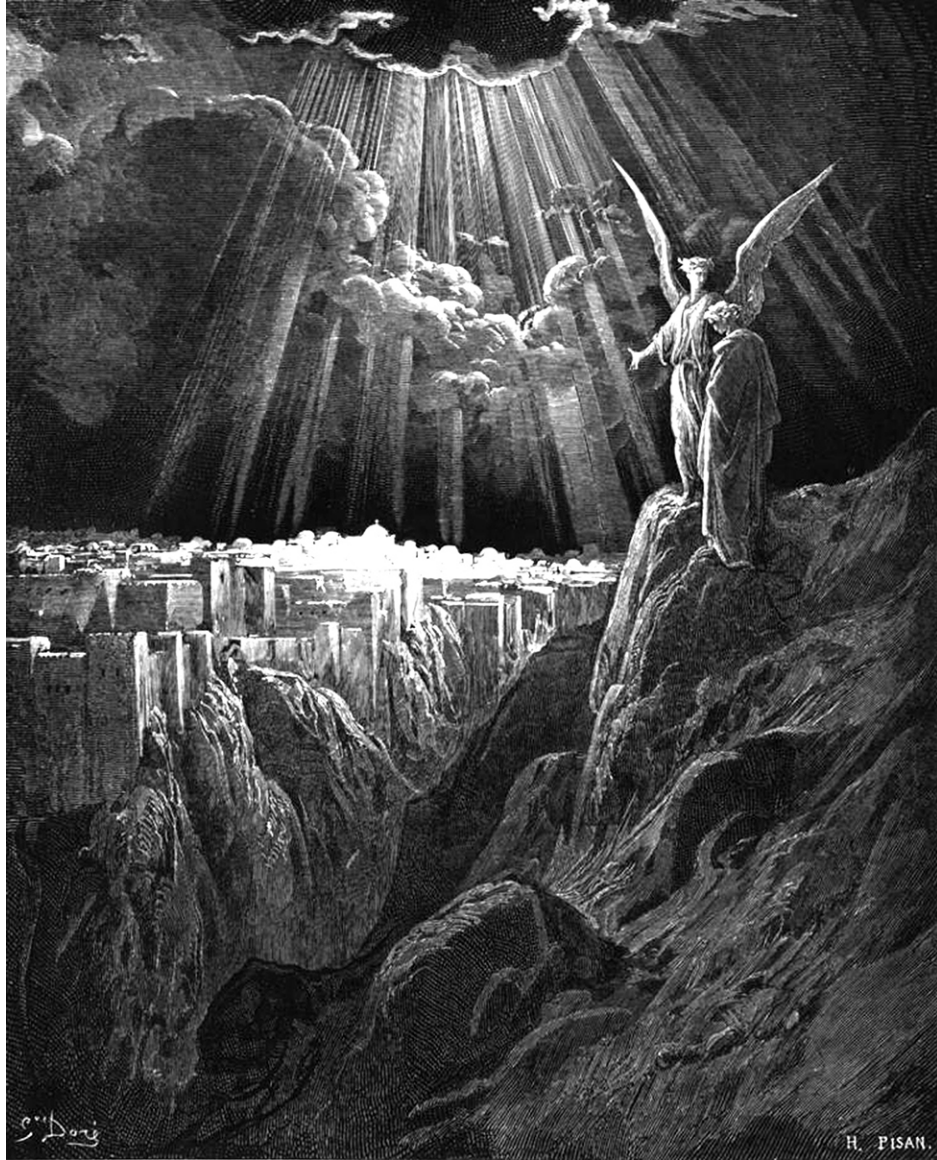
ksįstsiku'įsts, otūs'ksņįmatsax mőkstai'sepiotosax,
mőkstai'kōmosa'įsax, mőkstai'anįstosauax matap'pix,
ūk'aipuu: ki sako'ipatsįstutüksįnni aks'įstųpskįts
top matom'ipatsįstutüksįnni. 65 Pilate an'įstsiuax
mattok'au eēn'akex; įs'tapuk, mi'įstutsik. 66 Ki itappo'
iau, ki mi'įstutsįmiau ake'niman, įskskūm'iauaie
ok'otoksōkh'sepįstan, ki įtsi'iauaie eēn'akex.

28 ISSĪK'SĪSTSIKUYII ksįstsiku'i otai'ksiuosaie,
otaumūtųpapinōk'kusaie įssįk'atoiksįstsikui, Mary
Magdalene ki stsįk'i Mary itoto'iau mők's'ņņįsau
ake'nimani. 2 Ki, sat'sįt, ksōk'kumă ai'papuyiu: tūk'ka
Ap'įstotokiua oto'tokatatsįs spots' im itsįnnįso'įįnai,
ki ito'to ki matskoap'imiuuaie ok'otoksokh'sepįstan
ki itop'aiuaie. 3 Ostoksįs'si netoinitai'natsiuuaie
popos'įsts, ki kail'ksįstotosiu neto'i kon'skui: 4
Ki ūsk's'katųkkix stun'noyiauaie, ki ai'papuyeian
netoi'nitsįiu enix'. 5 Ki oto'tokatatsįs an'įstsiuax a
kex', piniko'puk; nits'ksņįp kitap'ųssųmmauau Jesus
annōk' kaiįs'toksauōk. 6 Matsįnakuaiēm'ats: tūk'ka,
ūk'aipuu otan'ipi. Puk'sipuk, sat'sįk otsit'sipi Nįn'ă. 7 Ki
kįpi'tappoak, ki anįstok'ax otūs'ksņįmatsax otse'įnsįnni
ūkai'pua'atomaie; ki, sat'sįt, kitse'tomomattaak Galilee;
omim' kitak'itsįnnoauau: sat'sįk, kikau'anįstopuu. 8
Ki itsikįp'įstupaatomiauaie ake'niman ai'kopumau, ki
eks'kaetametųkkiau; ki auks'kasiau mokitots'ipotosauaie
otūs'ksņįmatsaxaie otse'poawsņįniaie. 9 Ki otsitappo'sauax
mőkitsįnnikoōsauax otūs'ksņįmatsaxaie, sųm'mįs, Jesus
ito'tatsemiuax ki an'įstsiuax All hail! Ki ito'toiauaie
ki eįn'įmiauaie okōt'sįstsiaie, ki ita'tsįmmįmmiauaie.

10 Jesus itüm'itünįstsiuax, Pinikopuk; mįs'tapuk, anįstok'au nįx'okoax mők'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'itsįnokiau. 11 Annok' otsa'kaiatapposau, süm'mįs, stsįk'ix ũsks'katŭkii itoto'iau akap'ioyįs, ki aitsįn'nikoyiauax omŭk'atoiapiekuax nitap'ii. 12 Kiotokōnau'moōsau ki omŭx'įnax otokōnai'puyįsau, ikotsi'auax eēn'akex akaiēm'i itawk'pumaupix, 13 Ki an'įstsiuax, ũnnik' otŭs'ksįmįmatsax nitsa'kiaiokasįnan, sepioto'iax ki itsikōmos'attsiauaie. 14 Ki nįn'a okhtsįs'saie, nitaksemŭnan ki kitakitsikōmotse'piopįnan. 15 Mat'toyiauax itawk'pumaupix, ki otsksįnįmatseipuauiax iia'tutsįmiau ki annik' anįssįn'nik Jews sa'kiauanįstomiax. 16 Nitsi'koputsiax otŭs'ksįnįmatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'įstopi. 17 Ki otsįnno'ōsuaiaie itatsįm'mįmmiauaie: ki stsįk'ix sai'etŭkkiax. 18 Ki Jesus ito'toax ki ai'sitsįpsattsiax, ki an'įstsiuax, kōnau'tŭmapsinni spots'im ki ksők'kum nit'okoko. 19 ũn'nikaie, įs'tapuk, įksįnįmats'okau kōnau'mianįstsitappii, ũs'tapįnokau ninikōt'tokēsts otsįn'ikōsįmēsts kįn'un, ki okku'i, ki atsįm'istaaw: 20 Įksįnįmats'okau mők'satsįsauēsts kįtan'įstopuauēsts; ki sat'sit, kitŭsks'opoksemopuau anįstsiksįs'tsikuįsts aiksįuo'si ksők'kum. (aiōn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

ai̅dios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

ai̅ōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the ai̅ōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

ai̅ōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

ele̅ēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

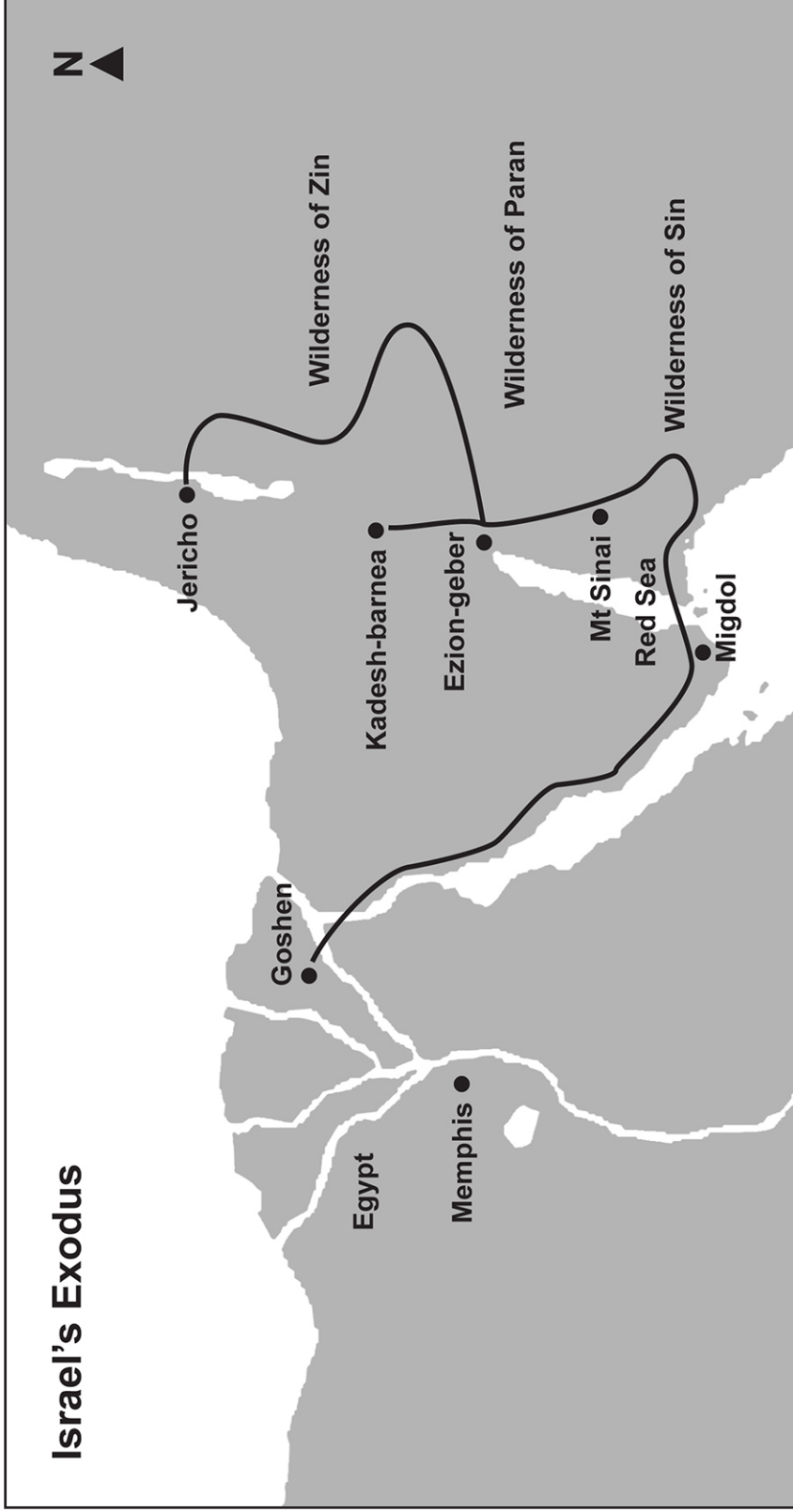
None yet noted

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"
Hebrews 11:8

Israel's Exodus

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near, for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Jesus' Journeys

"For the Son of Man came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

Christ returns for his people	1956
Jim Elliot martyrdom in Ecuador	1830
John Williams reaches Polynesia	1731
Zinzendorf leads Moravian mission	1614
Japanese kill 40,000 Christians	1572
Jesuits reach Mexico	1517
Martin Luther leads Reformation	1455
Gutenberg prints first Bible	1323
Franciscans reach Sumatra	1276
Ramon Llull trains missionaries	1100
Crusades tarnish the church	1054
The Great Schism	997
Adalbert martyrdom in Prussia	864
Bulgarian Prince Boris converts	716
Boniface reaches Germany	635
Alopen reaches China	569
Longinus reaches Alodia / Sudan	432
Saint Patrick reaches Ireland	397
Carthage ratifies Bible Canon	341
Ulfilas reaches Goth / Romania	325
Niceae proclaims God is Trinity	250
Denis reaches Paris, France	197
Tertullian writes Christian literature	70
Titus destroys the Jewish Temple	61
Paul imprisoned in Rome, Italy	52
Thomas reaches Malabar, India	39
Peter reaches Gentile Cornelius	33
Holy Spirit empowers the Church	33

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▲	Genesis 1:26 - 2:3						Mankind is created in God's image, male and female He created us					
How are we sinful? ▲	Romans 5:12-19						Sin entered the world through Adam and then death through sin					
When are we? ▼												
Who are we? ▲	Innocence			Fallen			Glory					
	Eternity Past		Creation 4004 B.C.		Fall to sin No Law		Moses' Law 1500 B.C.		Christ 33 A.D.		Church Age Kingdom Age	
	John 10:30		Genesis 1:31		1 Timothy 6:16		John 1:14		Luke 23:43		Acts 3:21	
	God's perfect fellowship		God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden		Pre-incarnate		John 14:17		Paradise		Philippians 2:11	
	Holy Spirit		God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden		Everywhere		Living in believers				Revelation 20:3	
	Living		God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden		Ephesians 2:1-5		Serving the Savior or Satan on Earth				God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City	
	Deceased believing		God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden		Luke 16:22		Blessed in Paradise					
	Deceased unbelieving		God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden		Luke 16:23		Revelation 20:5,13					
	Holy		God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden		Hebrews 1:14		Serving mankind at God's command					
	Imprisoned		Genesis 1:1		2 Peter 2:4, Jude 6		Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41	
Fugitive		No Creation No people		Genesis 1:31		Revelation 20:13		Thalaasa		Revelation 20:10		
First Beast		No Fall		No Fall		1 Peter 5:8, Revelation 12:10		Rebelling against Christ		Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels		
False Prophet		No unholly Angels		No unholly Angels		Accusing mankind		Revelation 19:20		Lake of Fire		
Satan						Revelation 20:2		Abyss				
Why are we? ▲	Romans 11:25-36, Ephesian 2:7						For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all					

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you,"* John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Ūn'nikaiē, is'tapuk, isksinimats'okau kōnau 'mianisitsitappii, ūs'tapinokau ninikōt'tokēts otsin'ikōsimēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: - Matthew 28:19